

A Varsói Szerződés tárgyalásokat ajánl

A továbbra is bonyolult és feszült nemzetközi helyzet orvoslására a kelet-nyugati párbeszéd kiszélesítését és elmélyítését ajánlják a Varsói Szerződés tagállamai — ez csendül ki a külügyminiszteri bizottság prágai üléséről kiadott közleményből.

A tanácskozáson azokat a gyakorlati lépéseket határozták meg, amelyek a VSZ politikai tanácskozó testületének januári ülésén kitűzött célok eléréséhez szükségesek. Mint a közleményből kitűnik, a legfontosabb gyakorlati lépésnek a leszerelésről és a biztonságról a NATO tagállamaival folytatandó tárgyalásokat tartják a tagállamok.

Mint emlékeztet, a VSZ nyilatkozatában javasolta a NATO-tagoknak, hogy az európai kontinensen egymással közvetlenül érintkező két katonai szövetség kezdjen tárgyalásokat szerződés megkötéséről, melyben lemondanak mind a nukleáris, mind a hagyományos katonai erő alkalmazásáról és békes kapcsolatok tartanak fenn.

A NATO-tagállamok egyelőre nem adtak érdemi választ az indítványra, arra hivatkozva, hogy azt behatóan tanulmányozniuk kell.

A prágai közleményből azonban kitűnik, hogy a NATO-tagországokkal a javaslatról megbeszélések folynak, s a hét szocialista ország külügyminisztere hasznosnak és kívánatosnak tartja azok folytatását. Készek továbbfejleszteni a véleményeséret az érdekelt országokkal és megvitatni velük azokat a kérdéseket, amelyeket a javaslat egyes részleteivel kapcsolatban felvetnek. Mivel megnevezésű szerződésről van szó, nagy jelentősége van annak, hogy a Varsói Szerződés tagállamai — mielőtt a feltételek megértek erre — készítsék a javasolt szerződés

egy pontjait az érdekelt államokkal nemzetközi konferencián megvitatni.

A külügyminiszteri bizottság megerősítette: a Varsói Szerződés tagállamai arra törekednek, hogy Európában ne legyenek sem közepes hatótávolságú, sem taktikai nukleáris fegyverek. Miután ez egyik napról a másikra nyilvánvalóan nem érhető el, nagy horderejű lépés lenne az is, ha radikálisan csökkentenék a közepes hatótávolságú nukleáris hordozóeszközök számát Európában, az egyenlőség és az egyenlő biztonság elve alapján.

A külügyminiszterek józan derűvel mérlegelték a bécsi tárgyalások menetét és a madridi találkozón eddig végzett munka eredményeit. Úgy értékelték, hogy a közép-európai haderő- és fegyverzetcsökkentési tárgyalások valamennyi résztvevőjének együttműködése esetén rövid időn belül sikert lehet elérni. Ez jórészt annak lenne az eredménye, hogy a szocialista országok legutóbbi javaslataival lehetővé nyílik a bécsi tárgyalásokat ezek óta fekező eredménytelen létszámvívta áthidalására.

A madridi találkozóról az értekezlet megerősítette, hogy minden erőfeszítést a tartalmas és kiegyensúlyozott záradokumentum végleges előkészítésére kell összpontosítani. Jelezték, hogy siker esetén készek kedvezően fogadni a javaslatot. Hogy az aláírásra külügyminiszteri szinten kerüljön sor.

A Varsói Szerződés tagállamainak külügyminiszteri bizottsága ülésén rámutattak: a szocialista országok minden tőlük telhető megtesznek azért, hogy ismét az enyhülés és a kölcsönösen előnyös együttműködés időszakára váltsa fel a feszültséget. (MTI)

KITÜNTETÉS. Berlinben Erich Honecker, a NSZEP főtábornoka átnyújtja a Marx Károly-éremet Dmitrij Usztyinov marsallnak, szovjet honvédelmi miniszternek. (Telefólok: ADN — MTI — KS)

Kreisky újabb sajtóértekezlete

Bécs, 1983. április 8. (MTI) — Két héttel a parlamenti választások előtt újabb sajtóértekezletet tartott pénteken Bécsben Kreisky kancellár és ezen — érthetően — túlsúlyban voltak az osztrák belpolitikával összefüggő kérdések. A kormányfő elegetten nyilatkozott a belgazdaságban tapasztalható élelkülésről, szöjt arról, hogy a korábban leginkább veszélyeztetett ipari körzetekben lelassult, sőt megállt a válság-folyamat és felső-ausztriai, illetve a stájerországi iparvállalatok egyre több rendelőt kapnak. Hasonlóan biztatóan alakul az építőipar helyzete, nem tudni azon-

ban, hogy az enyhe élelkülés tartósan bizonyul-e.

A választási esélyekről szólva a kormányzó Szocialista Párt elnöke nyomatékkal aláhúzta, hogy amennyiben a pártja elveszíti jelenlegi parlamenti abszolút többségét — és nem lesz mód kisebbségi kormány alakítására — úgy lemond az aktív politikai szereplésről és másnak engedi át a koalíciós gondokat.

Kreisky kancellár elegetten nyilatkozott Ausztria nemzetközi helyzetéről, az aktív semlegességi politikával kivívott széles körű elismerésről és ismét hitet tett az enyhülés politikai folytatása mellett.

„Lázadó” szenátusi bizottság

Washington, 1983. április 8. (MTI) — Az amerikai szenátus költségvetési bizottsága csütörtökön este 19:2 arányban elutasította a Reagan-kormány katonai költségvetés-kérelmét, majd 17:4 arányú szavazással jóváhagyta saját katonai célú előirányzatát, amely a kormány 10 százalékos növelési kérelme helyett csak a költségvetés 5 százalékos növelését irányozza elő.

A Fehér Ház „mely csalódottságának” adott hangot a bizottság döntése miatt, s jelezte, hogy más szenátusi bizottságok és a szenátus teljes plénuma segítségével

megkísérli majd helyreállítani az 1984-re tervezett eredeti katonai költségvetést.

A The Washington Post pénteken elsődleges nagy tudósításban számolt be a republikánusok által ellenőrzött szenátusi bizottság „lázasításáról”, s azt a kormány „második nagy vereségének” nevezte. A lap egyik kommentárja szerint a törvényhozás magatartását elsősorban gazdasági okok vezérik. Reagan ideje óta ötéves költségvetési javaslatának elfogadása a következő évre újabb 1,2 milliárd dolláros deficitet jelent a recesszióból éppen csak kilábáló amerikai gazdaság számára.

Pingpong és kudarc

Kissinger „múló viharok” véli, Tokió aggódik, hivatalos washingtoni körök duzzognak. Peking döntése, hogy felfüggeszti kulturális cserekapcsolatait az USA-val, széles körű visszhangot vált ki. S közvetlenül az idej kulturális együttműködési program törése után egy újabb pekingi bejelentés okoz csalódást az Egyesült Államok fővárosában. E szerint tíz, Amerikában rendezendő jdei nemzetközi sporteseményről hiányoznak majd a kínai versenyzők.

Nem vitás, a kínai álláspont változása túlnó a két ország kulturális és sportkapcsolatain. Ha arra gondolunk, hogy az USA és a távol-keleti ország között éppen a két asztalitenisz-válogatott kölcsönös látogatása nyitotta meg a politikai és a gazdasági közlekedés időszakát, akkor a mostani pekingi elhatározást akár jelképes irányváltásnak is tekinthetjük. Egy korszak esetleges végének, amely az úgynevezett pingpong-diplomáciával kezdődött, kölcsönösen táplált reményekkel folytatódott, majd törvényszerű kudarcra végződött.

Meglepőnek semmi kepp nem mondható a kínai elhatározás. Okát Peking világosan és egyértelműen az amerikaiak értékre adta: az Egyesült Államokban bevezették az úgynevezett Tajvan-törvényt, folytatják a fegyverszállítást Tajvannak, ráadásul kínai diákokat és sportolókat csábítanak az USA-ba — mindez Peking számára egyértelmű az ország belügyeibe történő beavatkozással. Hu Jao-pang, a KKP főtábornoka még hozzáfűzte, ez az eljárás sérti a kínai nép érzeit, s hegemónista magatartásnak minősül.

A jelekből ítélve 1979, vagyis a diplomáciai viszony rendezése óta a kínai-amerikai kapcsolat soha nem volt ilyen mélypontra. Valószínű, hogy a kínai vezetést elsősorban Washington kétarcú politikája bosszantotta föl. Az Egyesült Államokban mindig jelentős tényező volt a Tajvan-loby, vagyis azoknak a betólvárosi személyiségeknek a köre, akik üzleti szempontból fontosnak tartják Tajvan további támogatását, de Peking ezt kezdetől fogva rossz szemmel nézi. Azt is sérelmesnek találja, hogy az Egyesült Államokból nem küldik az általa kért műszaki árukat. Számos cikket — embargó címen — töröltek a listáról. Tavaly emiatt a két ország kereskedelme 300 millió dollárral csökkent. Az idei esztendő első két hónapjában a kétoldali kereskedelmi forgalom értéke a múlt év azonos időszakához képest tíz százalékkal alacsonyabb volt.

Washington egyelőre nem tudja, miként reagáljon a kínai lépésre. Megszólalt Henry Kissinger, aki annak idején mint külügyminiszter a kínai kapcsolatok úttörője volt. Szerinte csak visszacsúszást és nem alapvető változást jelent Peking döntése. Azt azonban elismerte, hogy a döntés hatása a politikai kapcsolatokra is kiterjedt.

Tokióban viszont aggódnak. Japán megfigyelők, úgy tünik, súlyosabb következményektől tartanak. Netán attól is, hogy Reagan elnök tervezett tokiói látogatását most már aligha egészíti ki egy pekingi vizit. Marpedig a Washingtonban és Tokióban egyaránt rokon-szenvvel dédelgetett USA-Japán-Kína együttműködés ezáltal egyik tartópillérével kevesbednek. S ennek világpolitikai jelentősége van.

Gyapay Dénes

Ciprus az ENSZ előtt?

Ankara, 1983. április 8. (AP) — Ilter Türkmen török külügyminiszter pénteken „főlegesen próbálkozásnak” minősítette azt a tervet, hogy a ciprusi kérdést az ENSZ közgyűlése elé terjeszék. Szerinte ez a lépés „negatíván fogja befolyásolni” a rendezésről szóló tárgyalásokat.

A török külügyminiszter

nyilatkozata azzal egy időben hangzott el, hogy Kiprianiu ciprusi köztársasági elnök Athénban tárgyalásokat folytat Papandreu görög miniszterelnökkel a ciprusi rendezésről, amelyet a két ország köztársasága közösen dolgozott ki, s amelyet a jövő hónapban az ENSZ közgyűlése elé kívánnak terjeszteni.

NAGY-BRITANNIA

Időzítési „társasjáték”

Hetek óta találgatásoktól hangos Nagy-Britannia. Londoni megfogalmazás szerint megkezdődött a jól ismert „társasjáték”, amely a következő választások kiírása körül folyik. A parlamenti voksolás időzítése ugyanis a brit törvények szerint a hatalmon levő miniszterelnök kizárólagos joga, aki ötéves hivatali ideje alatt bármilyen urnákhöz szólíthatja a szavazópótlókat. Így — mivel a Konzervatív Párt 1979 májusában vette át az ország irányítását a Munkáspárttól — Margaret Thatcher legkésőbb a jövő év tavaszára halaszthatja a döntést.

Döntő kérdésnek a gazdasági helyzet alakulása ígérkezik. Am a Thatcher-kormány teljesítményét épp e téren éri a legtöbb támadás. Az ország nemzeti összterméke tavaly valamelyest csökkent, s idén is alig egy-két százalékos növekedés várható. A behozatal gyorsabban nőtt a kivitelnél, nagyarányú töke-menekülés kezdődött. Megingott az angol font, s az árfolyamesés veszélybe sodorhatja az infláció leszorítását, amit pedig a toryk legfőbb eredményükként hirdetnek. Ez a kilátás a választások gyors kiírását indokolná, hiszen ha ismét megindulna az árak emelkedése, a konzervatív kabinetnek nem lenne mit felmutatnia a munkanélküliség évek óta tartó nyomasztó felfutásának ellentételeként. Az állásnélküliek száma napjainkra jóval hárommillió fölé ugrott, s vitán felül a legsúlyosabb társadalmi gondná vált. Nem sok jót ígér a munka-helyet keresőknek az új költségvetési tervet sem. Thatcher asszonyt tehát a gazdaság egyáltalán nem rózsás kilátásai nem ösztökélhetik a voksolás jó-vőre halasztására.

A SZAKSZERVEZETEK ÉS AZ ELLENZÉK

ELLENTMONDÓ KOMBINÁCIÓK

Az elterjedt vélekedés szerint azonban távolról sem biztos, hogy a kormányfő megvárja mandátuma teljes lejártát. A megfigyelők egymásra liciálva sorolják érveiket, hogy az előrehozott voksolás melyik hónapban igérne a legnagyobb esélyt az új választásért küzdő Vas-ladynek. Am a kombinációk jócskán ellentmondónak tűnnek, hiszen a gazdaság, a kül- és belpolitika különböző tényezői más-más taktikát tesznek indokolttá.

Ráadásul bizonytalan, hogy alakul a szervezett dolgozók magatartása. A tartósan magas munkanélküliség aránya természetesen egyrészt csökkenti a szakszervezetek harcias-ságát, másrészt viszont a konzervatív kormány meg-szorító intézkedései heves konfliktusokat provokálhatnak ki. Emlékezzünk csak: a vízügyi dolgozók öthetes, sikeres sztrájkja látványos vereséget mért a béremelési követelésekkel sokáig oly sikeresen szem-beszálló gazdaságpolitikai irányvonalra.

Bizonyos fokig köny-nebbséget jelent a kor-

még mindig meglepő személyes népszerűségnek örvendő, s a legtöbb szakértő szerint esélyesként indulhat a következő voksolás is. A választási körzet-határok mostani megváltoztatása szintén a toryk kényelmes mondátumtöbbségét igéri.

A RAKÉTAK HATÁSA

Még összetettebbé teszi a képet a külpolitikai szinten felvillantás. London a legtöbb nemzetközi kérdésben rendszerint az Egyesült Államok hű szövetségeseként lép fel. A szigetországban, ahol már hisztérik is imponáló fegyverkezésselnes akciókra került sor, novemberre várható a legnagyobb szabású megmozdulások az amerikai szárnyasrakéták tervezett elhelyezése miatt. Ez nyilvánvalóan ellentmond az ősi választásra tippelőknek, hiszen a fel-forrósodott légkör inkább az ellenzéknek kedvez.

Június, október, november, jövő tavasz — szaporodnak a találgatások a brit sajtó hasábjain. Maga Thatcher asszony — aki közszereplésén mit sem veszített magabiztosságából — hivatalosan nem foglalt még állást. Mégsem kell nagy jóstehetséggel rendelkezni, hogy megállapítsuk: a kormányfő mostanában aligha csak a névnapok kikeresése miatt üti fel sűrűn naptárát...

Szegő Gábor

Lengyel szakszervezetek

Varsó, 1983. április 8. (MTI) — Lengyelországban három hónappal az új, munkahelyi szakszervezetek működésének hivatalos megkezdése után több mint kilenc és fél ezer szakszervezetet jegyeztek be a bíróságok. Jelenleg a szakmai szervezetek mintegy kétmillió dolgozót (a foglalkoztatottak 18 százalékát) tömörítettek.

Stanislaw Gabrielski, a LEMP KB társadalmi-szakmai osztályának vezetője péntek sajtóértekezletén elmondta, hogy a helyzet körzeteként és ágazatonként igen eltérő, néhány vajdaságban a belépők száma meghaladja a dolgozók 25, sőt 30 százalékát, ugyanakkor a

gdanski vajdaságban csak 8, a lódziban 10 százalékát éri el. Gabrielski örvendeztesnek mondta, hogy a szakszervezeti tagok 70-80 százaléka munkás. A negatív jelenség között említtette viszont a dolgozó kollektívák egy részének tartósan közömbös, vagy kíváncsi magatartását, és azt, hogy az új szakszervezetekben kevés a fiatal.

Eddig a bejegyzett szakszervezetek több mint felében lezajlottak a vezetőség-választások.

A belső politikai ellenzék a külföldi felforgató központok támogatásával az új szakszervezetek bojkottálására uszít.

Debreceni győzelem a szakmunkástanulók versenyén

Ünnepélyes eredményhirdetéssel pénteken délután a Debrecenben megrendezett élelmiszeripari szakmunkástanulók országos versenyén, amelyen 14 tanuló vett részt.

Kerényi János, a Konzervatív Közös Vállalat osztályvezetője, a zsűri elnöke értékelte a másfél napos munkát, amelynek alapján a vég-eredmény is megszületett.

A versenyen elért összteljesítmény alapján kettős-debreceni győzelem született: első Rábai Eszter, második

Szűcs Katalin, mindketten az Irinyi János Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet tanulói. A harmadik helyezést Molnár János nyiregyházi tanuló érte el. Az első helyezett külföldi, a második helyezett belföldi jutalom-üdülésre szóló beutalót kapott, a többiek pedig tárgyjutalmakban részesültek. A Debreceni Konzervgyár ajándécsomagokkal kedveskedett a verseny résztvevőinek.

Meghalt az a kislány, akin májműtétet hajtottak végre

Meghalt az a 12 éves kislány, akinek szervezetébe — májbetegsége végső szakaszában — egészséges májat ültettek a Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. számú sebészeti klinikáján. Az orvosi jelentés szerint, a február elsején végzett első magyar májtranszplantáció után a beültetett máj azonnal

működni kezdett. A kis betegnél semmilyen műteti vagy sebészeti szövődmény nem lépett fel, a gyerek állapota fokozatosan javult. A műtét után hat héttel azonban befolyásolhatatlan ki-lökődési reakció indult meg, emiatt a gyerek életét nem lehetett megmenteni. (MTI)

Telje

Differenciál-egyenlet... bi évek... saiban... h... fórumok... Pontosab... régóta... akkor... kor a ne... erősebb... termelőm... szereinek... het-e ig... munkástó... gustól a... ményt a... S mert... különböző... fizetése... Egyszer... menet...

A brigád

Négyen ül... szobájában... a vendéglátón... szakszervezet... Marosi Lajos... osztály vezető... közömbös... Csoportos... dolgozik a fi... nyolcvan-nyol... zaleka — kezo... nos — A ke... országos norm... képződik, elt... munkában ez... személyi bes... osztják el... — A munk... adott, a beso... tehát csak... tudni... — Amit mo... az alapelv... igazgató... A... lyozhatnak a... szerint, csak... mélyi órabér... túl. Magyar... többet kap... neki a besoro... na, akkor v... ssebet kell ka... — Ez tehát... setek megáll... módja. De m... éves béremel... — A legjob... legi helyzet... tervükben... bérfejlesztés... lalat vezetése... rom részleg... cialtan elosztó... javaslatot ve... testület foadt... — Komoly v... formalisan? — szakszervezet... — Akad... így volt most... három részleg... a viz-és fu... emelt meg egy... testület... — A részleg... kapták a pen... ezután? — Az egyes... ken összeüne... vezetők, a bri... szakszervezet... képviselői, és... megmondják... mennyit emel... emberek közöl... társaikait, tud... mennyit dolgoz... — Előkerülnek... dokumentumok... másolom a rés... differenciálás... A... (ők a nyolc do... óán) nyolc sz... előregyártó ré... garanciális... százalékos jelté... annyit, mint a... szerelőknak... nak négy és fé... s ezzel befel... amelybe azok... az átlagnál... Egy részleg... tők estek el... ben a bérnöve... biék — tizenh... hát — éppen a... növekményt os... — Mj tagadás... a szóródás... — Arra tör... ne a munkahel... emberek között... igazi differenc... gyarazza dr... és mondja a... is. — Kapjon... jobban teljesít...

Teljesítmény szerint?

Differenciálás. Kulcsszó az utóbbi évek bérpolitikáról szóló írásban, hivatalos és nem hivatalos fórumokon elhangzó beszédekben. Pontosabban: beszélünk már róla regota, de a differenciálás csak akkor vált elvárossá, amikor a nemzetközi gazdaság egyre erősebb szorítása kényszerítette a termelőmunka hatékonyabb módszereinek keresésére. Hiszen lehet-e igazi teljesítményt várni munkástól, tisztviselőtől, pedagógustól anélkül, hogy a teljesítményt anyagilag is honorálják? S mert nem vagyunk egyformák, különbözőek a teljesítményeink, különbözőnek kell hát az érte járó fizetéseinknek is.

Egyszerű és logikus gondolatmenet, de a gyakorlat nehezen

hajlik erre a logikára. Legtöbb helyen az életkor alapvető befolyásolója a keresetnek azokban a szakmákban is, amelyekben az évtizedes tapasztalat nem nélkülözhetetlen a kimagasló produktumhoz. Másutt a szociális szempontok érvényesülnek leginkább a béremelés vitájakor, megint másutt éppen a korábbi „aránytalan-ságok” kiigazítására törekednek, érve ezen elsősorban az esetleges bérkülönbségek kiegyenlítését.

A Hajdú-Bihar megyei Tanács Eptóipari Vállalatnál arra voltunk kíváncsiak: hogyan értelmezik a szót, tudnak-e tartalmat adni a fogalomnak? S egyáltalán: van-e kellő lehetőség a különbségtételre?

A brigádra bízva

Negyen ülünk az igazgató szobájában. Pogácsás János, ügyvezetőnk, Szirma János, szakszervezeti titkár és dr. Marosi Lajos, a munkaügyi osztály vezetője segít a tájékozásban.

— Csopartos darabokban dolgozik a fizikai állomány nyolcvan-nyelvencven százaléka — kezdi Pogácsás János — A keresetmérés az országos normatívák szerint történik, ezt a brigádok a munkában eltöltött idő és a személyi besorolás alapján osztják el.

— A munkások száma adott a besorolás is; ehhez tehát csak számolni kell tudni.

— Amit mondtam, az csak az alapelv — folytatja az igazgató — A brigádok súlyozhatók a teljesítmények szerint, csak az állandóság szemlélytől függetlenül lehetnek túl Magyarán: ha valaki többet kap, mint amennyit neki a besorolás szerint jár, akkor valakinek kevesebbet kell kapnia.

— Ez tehát a havi keresetek megállapításának a módja. De mi történik az éves béremeléskor?

— A legjobb, ha a jelenlegi helyzetről beszélünk. A tervekben négy százalék teljesítményesítés szerepel. A vállalat vezetője a huszonhárom részleg között differenciáltan elosztotta a pénzt. A javaslatot végül a bizalmi testület fogadta el.

— Komoly vita után, vagy formálisán? — fordulok a szakszervezeti titkárhoz.

— Akad ellenvélemény, így volt most is. A huszonhárom részleg közül egynek a víz- és fűtőszereknek emelt meg egy százalékot a tétel.

— A részleg tehát megkapta a pénzt. Mi történik ezután?

— Az egyes munkahelyeken összeülnek a gazdasági vezetők a brigádvezetők, a szakszervezet, a párt, a KISZ képviselői, és személyenként megmondják, hogy kinek mennyit emeljenek. Ezek az emberek közül ismerik a farsaikat, tudják, hogy ki mennyit dolgozik.

Előkerülnek időközben a dokumentumok, az egyikből másolom a részleg közötti differenciálás eredményét. A „letekete szigetelőknek” (ők a tetőn dolgoznak állandóan) nyolc százalék jár, az előregyártó részlegnek hat, a garanciaállítás javítóknak öt százalék ítéltetett, pontosan annyi, mint a víz- és fűtőszereknek. Az asztalosoknak négy és fél százalék jut, s ezzel befejeződött a sor, amelybe azok tartoznak, akik az átlagnál többet kaptak. Egy részleg, a kemenceépítők estek el teljes mértékben a bérnöveléstől. A többiek — tizenhét részleg tehát — éppen az átlagos bérnövekményt oszthatják el.

— Mi tagadás, nem túl nagy a szóródás.

— Arra törekszünk, hogy ne a munkahelyek, hanem az emberek között alakuljon ki igazi differenciálás — magyarázza dr. Marosi Lajos. — Mondja a szempontokat is. — Kapjon többet az, aki jobban teljesít az átlagos-

Korlátok között

Kétségtelen, hogy a megyei tanács eptóipari vállalatánál kialakították a teljesítmény szerinti bérezés demokratikus kereteit. Kérdés azonban, hogy élnek-e lehetőségeikkel az emberek.

— Erdemi differenciálás inkább csak az utóbbi öt-hat évben van a vállalatnál — szögezi le a szakszervezeti titkár. — Talán ennek köszönhető, hogy a nagy fluktuáció ellenére is kialakult a megbízható törzsgárdánk. Erzik az emberek, hogy megbecsülik a munkájukat, a lehetőségek szerint anyagilag is.

— A bérszínvonal korlátait persze mi sem léphetjük át — hozza elő Pogácsás János azt a bajt, amely a hársz vállalatok többségében immár krónikus betegséggel párosul — Ha túllépjük a bérszínvonalat, annyi adót kell fizetni, hogy nem marad fejlesztési alapunk.

Később, amikor a munkaügyi osztály vezetőjével

beszélgetünk, ismét előkerül a bérszínvonal kérdése. Meg az, hogy vajon lehet-e egyáltalán differenciálni abból a pénzből, ami a béremelés idején az asztalra kerül. Rövid számolás eredménye, az idén egy emberre átlagosan havi százhatvan-százhetven forint jut. Mi következik ebből? Ha úgy itéljük (és a mai árviszonyok mellett másként nemigen ítélnék), hogy a számottevő béremelés mértéke legalább ötszázszáz forint, akkor ez azt jelenti: csak minden harmadik-negyedik ember teljesítményét lehet elismerni úgy, hogy a többiek semmit sem kapnak. Ami elvileg ugyan járható út, de gyakorlatilag kivihetetlen. Hiszen nem felekezhetünk meg arról, hogy a nagy erőfeszítések után a megyei tanács eptóipari vállalatok sorában ötödiknek számító ötvenkétezer-husz forintos bérszínvonal mindössze négyezer-tízszázötvenket forintos átlagot jelent. Ez pedig — nézzük meg a boltok árjegyzékét! — már-már a megélhetési gondokkal egyenértékű. Ha ez így van, a vállalat vezetői egyszerűen rákényszerülnek, hogy ha keveset is, de minél több embernek juttassanak a differenciálás elve pedig hiú ábránd marad csupán, ha valódi értelmet keressük, és nem elégszünk meg az ötvenhatvan forintos átlábonbségekkel.

Legalább a duplája kellene

Két brigádvezetőt keresek a hajdúböszörményi Győri-szertől lakótelep építkezésén. Negyszázhuszonkilenc lakást épít itt a vállalat, egyebek között Bathori József és Mizsik Miklós brigádja. Kettejükkel húzódnak be az irodaként szolgáló faházba.

— Differenciálni kell — egyszerűsíti a szót Mizsik Miklós —, mert nem vagyunk egyformák. Ugyanakkor leendő erőit is ad a különbség az embereknek: legközelebb én is annyit akarok kapni, mint az, aki most többet kapott.

Kérdésem, hogyan is fest a gyakorlatban a brigádokon belüli elosztás. A havi elosztásra gondolok, hiszen a teljesítménykülönbségek elismerésére az ad igazán lehetőséget: azonnali dicséretet vagy elmarasztalást — a forintok nyelvén.

— Nem élünk mi ezzel. Tudjuk, hogy lehetne, de sosem csináljuk — erősítik egymás szavát. — Akik évek óta együtt dolgoznak, azoknál nem szabad megtenni, hogy egy-egy rosszabb időszakért büntessük őket. Mások majd ők húznak jobban, mások helyett is.

— És az éves béremelésnél?

— Elfogadják az emberek a döntést, ha nem is vita nélkül. Ha szemtől szembe mondjuk a véleményét, akkor nincs baj.

— Nem lehet úgy csinálni, hogy zokon ne essen valakinek — szólal meg Bathori József. — Az árak emelkednek, tíz fillérnek is jelentősége van az órábérben.

Arakról, bérekről, no meg a második gazdaság működésének kényeztetéséről esik szó. Négy és fél ezer körül alakul egy kömüves átlagkereset, ehhez bizony szükség van a kert, a szőlő jóvédelmére, szükség van a hét végi maszkmunkára. Bathori József ugyan már két éve elesett ettől a lehetőségtől: egy IFA a panelnek nyomtat, húsz törést hoztak rendbe, az orvosok. Csoda, hogy dolgozni tud, többletet már nem vállalhat.

Mizsik Miklósnak hat éve van nyugdíj, de nem lát-szik ötvenégy évesnek. Lassan egy élet munkája; tapasztalata, megannyi ház felépítése van mögötte. Az eredmény?

— Bizony, szükösse vagyunk, sok mindent nem telek abból az ötezer forintból. Mire jutottam? Valami, az ötvenes években vettünk egy házat, akkor még olcsón, most érhet vagy kétszázötvenezret. Meg van egy kis pénzünk a takarékbán, az már kell a gyereknek.

Az amúgy beszédes ember elhallgat néhány percet, nem is néz ránk.

Visszatérünk a differenciáláshoz, s nem vitatkozunk azon: a teljesítmények igazi értékeléséhez kevés az elosztásra szánt pénz.

— Tavaly hét forint körül osztottunk a tíz ember órábéréhez. Legalább a duplája kellene, hogy valóban elismerjük azt, aki sokat és jól dolgozik — mondja ki talán a legfontosabbat Bathori József.

GAZDASÁGI JEGYZET

Bérekülönbségek hazánkban

A Társadalmi Szemle ez évi 2. számában jelent meg dr. Pirityi Ottó Jövedelemkülönbségek és közhangulat című tanulmánya. Ezen írás nemcsak azzal válik érdekessé, hogy találóan életközveti megfigyeléseket — például az autójavitással és a körházi ápolással kapcsolatos berről — „félelem bérének” nevezi, vagy a családok túlzott pénzhasználatát lekorozási maniaként fogja fel —, hanem a tanulmány végig szembebeszéli az elméletet a gyakorlattal.

Adatokkal igazolja, hogy a bérdifferenciálás mellett érvényesül a bérmegállapítási tendencia is. Míg az iparban a szakmunkások bére 1975-ben 56 százalékkal volt nagyobb a segédmunkások bérével, addig 1980-ban csak 45 százalékkal. Meg nagyobb bérek kiegyenlítő tendenciája van a betanított munkásokhoz képest, mert ezekhez viszonyítva a szakmunkások előnye 30 százalékról 15 százalékra csökkent.

A bérmegállapítást erősítette a központi keresetszabályozás merevsége, az országos munkaerőhiány és a gyors árszínvonal-növekedés is. Az utóbbi tény miatt a vezetők igyekeztek mindenkinek béremelést adni, hiszen mindenki a piacra lép. A vezetők nem szívesen vállalják a keresetdifferenciálással járó feszültséget, „a keret csúnya dolog. Egyeseknek a többet adni annyit jelent, mint a többinek kevesebbet.” A szerző részletesen elemzi a különbségek és különkezesetek előnyeit, gondját, az árak és bérek összefüggéseit. Vizsgálja az életkereseteket is, az életpálya első felében a fizikai foglalkozások vannak kereseti főnyelvényben, majd a nem fizikai kereseti dinamikája elhagyja a fizikai keresetnek növekedését.

A figyelemfelkeltő írás alapján érdemes végig gondolni az elosztás néhány elméleti és gyakorlati összefüggését. A Párizsi Kommun idején egyenlő volt, mindenki átlagos munkabért kapott, Lenin 1917 augusztusában és szeptemberében megírja az Alaml és forradalom című művét, amelyben szintén az egyenlőségi híve. Hangsúlyozza, hogy így lehet harcolni a karrierizmus el-

len, ugyanakkor az államigazgatási munkát is egyszerűsített folyamatnak fogta fel. A forradalom után a fizetés felső határa 500 rubel volt. A szakemberek a valóságban 1500–3000 rubelt is kerestek. Lenin ennek alapján belátja tévedését és 1919 márciusában a VIII. kongresszuson hangsúlyozza: „Bizonyos időre meg kell őrzeni a szakemberek magasabb díjazását, hogy ne rosszabbul, hanem jobban dolgozzanak, mint azelőtt.” Manycsics szovjet közgazdász bebizonyította, hogy az 1930-as években éppen azon országokban volt magas a bérkülönbség — Olaszország, Magyarország, Spanyolország, Bulgária, Lengyelország —, ahol alacsony volt az egy főre jutó nemzeti jövedelem.

A munka szerinti elosztás szocialista elve egyrészt az egyenlő munkáért egyenlő, másrészt a több munkáért arányosan több bért elvnek megvalósítása. Gond, hogy hogyan merjük a több munkát, mikor és mennyivel több az egyik munka a másiknál? A munkabérek nincs úgy centruma, mint például az árak. Ezért is helyes az új bérpolitika azon elve, amely szerint lehetővé kell tenni, hogy — meghatározott keretek között — a bérekkel az gazdálkodjon, aki a tevékenységet szervezi, s az egyes dolgozók tényleges teljesítményéről a legtöbb információval rendelkezik.

Pirityi Ottó kimutatja, hogy hazánkban csökkennek a bérkülönbségek. Hozza kell tenni, hogy ez világértekekben is így van. Ugyanis egyrészt a képzési szintek lassú növekedése miatt a képzési költségekkel minél nagyobb részt vállal magára az állam. Különösen igaz ez az utóbbi folyamat a szocialista országokban. Ha a társadalom fedezi a képzés döntő részét, akkor nem indokolt az összes „hozamot” a dolgozónak juttatni. Viszont a nem elegendő bérkülönbség a magasabb képzettségű munkaerővel való pazarlást okoz. A sok gond mellett biztató, hogy jövedelempolitikánk egyre inkább az élet igényei szerint fejlődik.

Dr. Takács Imre

Legszigorúbban tilos a farkalattán

A mozgó nézőtér lehetünk vagy ötvenen, legfeljebb nyolcvan. Zömében közepes korúak, idősebbek. Fiatalok, Kollányi Ágoston filmje perget, a Noé bárkái. Nem értem a helyzetet. A Homoki-Nagy- és a Kollányi-filmek, vagy a Sivatagi show iránt igen nagy volt az érdeklődés. Mi az oka most a keves nézőszámoknak?

Több oka lehet. De a legfőbb valószínűleg az, hogy a Noé bárkái nemcsak ismeretterjesztő és gyönyörködő alkotás, hanem megdöbbentő és felzaklató. Szívszorító jankaját! Latjuk szelárdok több hektáros letarolását. Az erdeszek bevált módszereinek tartják az erdőfelújítás folyamatában. Az ökológusok szerint a módszer pusztító hatású az erdei talajra. Ugy tünik, a haszonelvűség drasztikus érvényesülése mellett szünyögöngyöcsés és ökológusok figyelmeztetése. Megcsontított, megbébi-bébi bazaltgöngyöcsés szomorú „emlékművel”. A Balaton fölülnevezetből. A halálos veszély fenyegetése szemmel látható.

Képsor: nyugati madárpusztító tolvajok legfeljebb madaraink-tucatjainak tetemét próbálták kicsempészni kitömés és busás haszon reményében. Gyors-hajtásért kaptak el a tolvajt, veletlenül. Ki tudja, mit és mennyit loptak mások már eddig is, mekkora a nemzeti kár? És ami még elszomorítóbb: hazai vadászok (!) löttek halomra — jó pénzért! — kiveszőben levő, legértékesebb madarankat. Ok, a hivatásos természetvédők! Akiket a bizalom fegyver tartására jogosított. Nem tudom, börtönbe kerültek-e ezek a puskás gonosz-tekők, s elkobozták-e tőlük örökre fegyvereiket, kellően elrettentő büntetések kaptak-e. Remélem. De, bármilyen a büntetésük, kevés a forintban kifejezhetetlen nemzeti kártevés mértékéhez képest. S míg e sorokat írom, eszembe jut most egy hivatalos jelentés: a Hortobágyon néhány évvel ezelőtt nyugati vadászok egy fokozottan védett bagolycsapatot az utolsó szálig kiirtottak. Passzióból! Egy másik dokumentumot is ismerlek: maga a kisérő, hivatásos vadász (!) vitte el a nyugatiakat a nemzeti park egyik védett területére, vízmadarakat vadászni, holott ez a

legszigorúbban tilos. A film is bemutat egy képsort: nyugati vadászok halomra lövik a fácánokat. Ez nem tilos. De az állatok nagy része mesterségesen kelteztet, tehát eleve nem igazi vad, tehát sok tekintetben szelíd állat. Vadászhat meg ez? ...

A film jó mértékűtárással az ember természet óvó és mentő erőszítesit is mutatja. Valahogy mégis az összkép lehangelő. Világmeletlő folyamat, szinte kozmikus erő hervasztják honi reményeinket is, az emberi lét önpusztítása ördögi körbe került. Hogyan lehet ebből a kiirni? Pereg a film. Dramai képsorok. S azon tűnődöm, mi múlik rajtunk? S a film képeire kopirozódik bennem, belső vetítősávon a Nagyerdőn kocsiját mosó, fát tördelő, bokrot szaggató városi polgár képe, aki talán nem is tudja, mekkora bunt követ el önmaga és utódai ellen, hiszen Debrecen „tüdejét” pusztítja, amely amúgy is rohamosan pusztul. Látom magam előtt szemetes utcáinkat. Az utca egyik végén jó pénzért, sajtát zsebre árulják a piritott naprat és tökmagot, a másik végén felfelé halad a seprőgép, s nem győzi eltakarítani a szétröpködött maghéjakat. Nem túl drága kedvetlen? Nem kellene kategorikusan megtiltani e magvak árusítását? Halomban hever a cigarettavég a buszmegeállók környékén. Felöltöttek és természetesen, mozdulatuk dobják el a cigarettát, még el sem tapossák. Arra még csak nem is gondolnak, hogy emiatt helyszíni bírságolásban is részesülhetnek. Vagy nem veszik komolyan, mert nincs kellő súlya. Nem hivatkozom a skandináv országokra, vagy a példásan tiszta Ausztriára, ez már csak a ráolvasás erejével hatna. A tréhanyság, a feljelmezletlenség burjánzik, mint rákos sejt az egészséges szervezetben. Nem becsülöm le a nevelés, a ráhatás eszközeit, de mire annak foganatja lesz, elborít bennünket a szemét. Több fejelemző szigor kell! Ez is a nevelés eszköze. Olvasom, hogy Kanadában megmenntettek egy elszennyezett folyót, amelyből kipusztultak már az élőlények. Vissza tudták fordítani a folyamat. Hogyan tették? Teljhatalmú öröket állítottak a folyó két partjára, akik távcsövel figyelték rejtkehe-lyükről, ki, hol szennyezi a

vízét, azonnymában ott termettek s kivetették az 5–600 dolláros (!) helyszíni bírságot. Ha az illető akadémikusodott, följelentették, s a bíróság további néhány száz dollárral megemelte a büntetést. Nálunk ilyen hatékony, rövid eljárás elképzelhetetlen lenne. Ha az ör tetten érne nálunk az illetőt, kerekén letagadná, hogy egyáltalán a helyszínen volt. Az ör — tolesküdtött, állami ember! — haszatalan próbálna behajtani rajta a helyszíni büntetést. Viza kezdődne. A vétkes tagad, az ör állít. Következne a feljelentés. Beidézés, kihallgatás, újabb vita. A vétkes tagad, az ör állít. Ha elmarasztaló döntés születik, újabb fellebbezés. Idézés, kihallgatás, újabb vita. Azzal a különbséggel, hogy a sertett ekkor már azt állítaná, hogy az ör neki haragosa és személyi indékból tette a följelentést, holott ő makulatlan. És hát hol az emberi jog!

Házfelügyelő panaszolták, ha szabálysértési följelentést tesznek valaki ellen, hekteg tartó beidézés, kihallgatás, vita — s nemegyszer bosszúállás! — a következő. Inkább elfordítják a fejüket. Megvizsgálta már valaki, hogyan lehetne elérni, hogy a törvényesség betartása és betartatása ne fordulhasson — következményekben — önmaga ellentétébe? Vagy: a helyszíni bírságolással fölhatalmazott személyek bírják azt a fölhatalmazást, hogy szavuk megálljon tanuk nélkül is? Mert, ha nem így van, illúziókat kergetünk, hogy kellő foganatja lehet a helyszíni bírságolásnak. Néha az a benyomásom, valamilyen tudathasadásos állapotban vagyunk: egyfelől törvényes és társadalmi erőszítesetek történeke az egészséges közszellem és magatartás kialakítására, másfelől ugyanakkor egyre több teret nyer e törekvések ellenléte.

A Noé bárkái című film csepp a tengerben — lelkiismeret-ebresztő, fölrazzó hatását illetően — ahhoz képest, mennyi elmulasztott, pótolni való tennivalónk van a természet- és környezetvédelem mellett az embervédelem terén is.

Embervédelem? Igen. A lélek is eliszaposodhat, hínárral felitódhat, mérgezetté válhat, ha nem vigyázunk s nem cselekszünk.

Taar Ferenc

Görömbölyi László

Polgáron minden gyerek óvodás lehet

ÓVODA ÉS A TÁRSADALMI SEGÍTSÉG

Az óvodai helyzet népe-
desi hullámhegyeinek és völ-
gyeinek kialakulása szerint
többször is változott az el-
múlt időben. Volt, amikor
nehezebb volt egy-egy óvo-
dai felvételt elintézni, mint
bejutni akár egy népszerű
egyetemi szakra. A hullámok
apadtával könnyebbé vált a
helyzet, több közszolgálat
és városban kitéhették volna
a feliratot a helynévtábla
elő: Városunkban minden
óvodáskorú gyermek óvodás
lehet. Polgáron sokáig nagy
gond volt az óvodai elhelye-
zés. Ha viszont tovább me-
gyünk vissza az időben, egy-
általán nem tapasztalunk
gondokat...

Csak úgy találomra kér-
deztem meg egy asszonyt
Polgár fűtőházán... Korából
ítélve elmondhatja, hogy
milyen volt az első óvodák
idejében, a negyvenes évek
vége felé.

Nagy Pálné így emlékszik
vissza a felszabadulást kö-
vető időszakra:

— Akkoriban, ugye, nem
dolgoztak az asszonyok, nem
is volt szükség arra, hogy
óvodába menjen a gyerek.
Másképp a felsőbb szervek
meg szorgalmazták volna az
óvodába járást, azt mondták,
hogy így lesznek közösségi
gyerekek. No, ez nemigen
győzött meg senkit, hiszen
akkor a reakciók az óvodák
ellen fordultak, jónak a kolhoz-
szer, minden közös lesz, a
föld, az asszonyok, meg lám,
a gyerekek is... Így aztán
nem volt elég jelentkező az
óvodákba. MNDSZ-asso-
nyok jártak házról házra agít-
ni, hogy engedjék csak
báttran a gyerekeket az óvo-
dába, dehogyan akarja az ál-
lam elvinni őket a szülőktől.
Aztán — lassan-lassan — el-
engedték a gyerekeket óvo-
dába. Sokat csak félna, de
ennek is nagyon örültek.
Majd jöttek később is, ahogy
az asszonyok munkába áll-
tak, egyre többen. Aztán
meg több lett a gyerek, mint
az óvoda.

Több az igény, mint a hely

A hetvenes évek végén bi-
zony már az alcímbe jel-
zett állapotok uralkodtak. A
gyarapodó helyi ipar, s a kö-
zelben levő hatalmas gyár, a
Tiszai Vegyi Kombinát, az
erőmű, s más lennvárosi
munkahelyek egyre több pol-
gárit vont be a társadalmi
munkamegosztásba. Bizony,
nem jutott mindenkinek
óvoda. Volt, aki emiatt nem
állhatott munkába, volt, aki

kényszermegoldást vett
igénybe.
Ekkor kapott lehetőséget
Polgár nagyközség Tanácsa
egy ötven gyermeket befog-
adó óvoda építésére. Öt-
ven hely... a tanács vezetői
tudták, hogy ez nem oldja
meg az óvodások „teljes fog-
lalkoztatását”, s különösen
nem a cigánygyerekek iskolai
előkészítését, amire pedig
éppen az iskolai nevelési si-
kereik érdekében nagy szük-
séget éreztünk.

Ilyen körülmények között
bontakozott ki az a társad-
almi összefogás, amelynek
nyomán az eredetileg ötven-
személyesre tervezett óvoda
helyett nagyobb intézmény
jöhett létre. Különösen a
polgári vállalatok, szövet-
kezetek és a szomszédos Len-
nvárosban működő Tiszai
Vegyi Kombinát szeretete
volna, ha dolgozó hátrorszá-
gát javítaná az a tudat,
hogy gyermekeik jó helyen,
óvodában vannak, míg ők

Továbbra is a brigádok...

— Folytatódna is kellett
mondják egyebekhez Lén-
nárt Béláné és helyettese,
Tóth Józsefné. — Ugyanis az
a dolog egyik oldala, hogy
nagyobb befogadóképesség-
gel épült fel az óvoda, mint
arra eredetileg pénz volt. De
a többi gyereknek nagyobb a
játékigénye, a nagyobb óvo-
dának nagyobb a karbantar-
tási igénye, a költségei is
számosabbak. Ezért mon-
dhatjuk azt, hogy létezni sem
tudnánk a szocialista brigá-
dok segítségével nélkül.

— Kik segítenek leginkább
az óvodán?
— A legtöbb munkát a len-
nvárosi TVK karbantartó
gyáregységének Kínizsi Pál
és Május 1. s a polgári hi-
zaldala József Attila Szocialis-
ta Brigádja végezte.

Az utolsó említések
Tóthné szemében mosoly
bujkál. Gyors kérdés után
kiderül, nem véletlen, hogy a
József Attila brigád élén
jár a segítségadásban. A fér-
je is ennek a brigádnak a
tagja, s gondolom, szó sem
lehet arról, hogy éppen ők
maradjanak ki az összefo-
gásból.

— Mit segítettek a brigá-
dok?

— A kerítésfestéstől a fű-
tészterelésig mindent meg-
csinálnak. Az előbbi termé-
mészetesen TVK festékekkel,
még reklám is lehet a termé-
müknek. Fűtésztereléshez
a tanács adta az anyagot, de
azonkívül minden a brigá-
dok érdeme.

dolgoznak. Ezért akció in-
dult, hogy nagyobb lehessen
a tervezett óvoda. A lenn-
városi nagy gyár — ahol a
polgáriak hetven százaléka
dolgozik — egymillió forin-
tot adott erre a célra, a pol-
gári üzemek másfelet. De
nemcsak a pénz beszélt. Vá-
llalatok és dolgozók igen sok
társadalmi munkája is hoz-
zájárult, hogy végül a
gyermekévtiséletére egy
modern, 125 gyermeket be-
fogadó óvoda nyílhaton
meg. A társadalmi munka
résztvevői zömme azok az
édesapák és édesanyák vol-
tak, akik nem kerültek föl az
eredeti ötven névsorra, de
hát nem kell szégyellni az
egyéni érdeket sem, mint
motiváló tényezőt.

Igy készült el az óvoda —
mint azt Lénárt Béláné ve-
zető óvónőtől megtudtuk, s
ez a példás összefogás nem
szakadt meg az ünnepélyes
átadással, tovább is folytató-
dott.

— Amelyek tagjai egyúttal
szülők is, akiknek a gyer-
meke ide jár az óvodába.

— Igen. A gyermekek szü-
leinek a fele Lennvárosban
dolgozik.

A társadalmi munka-
akciókat a KISZ-szervezet ser-
vezte, lévén hogy az óvónők
nagy része és a szülők több-
sége is az ifjúsági szervezet
tagja, de legalábbis olyan
korú, hogy tagja, vagy az le-
hetne. Legutóbb alkotó del-
utánt rendeztek.

— És mit „alkottak”?

— Játékokat. Megjavítot-
ták az elromlott régiókat, de
csináltak újakat is. És tudja
mi volt az egészben a leg-
szébb? Az, hogy együtt dol-
goztak szülők és gyerekek,
olyan elmerülten, hogy a vé-
gig szinte úgy kellett elkül-
deni őket, hogy estebe nyúlt
az alkotó delután. A készit-
tett játékokból kiállítás ren-
deztünk.

Szülők és gyerekek

— Ilyen sikeres rendezvé-
nyek után csak költői lehet
a kérdés, milyen a kapcsolat
a szülők és az óvoda között.

— A lehető legjobb. Azt
már említettem, hogy egy
korosztályba tartozik a szü-
lőkkel az a tíz óvónő, aki
között már nincs képesítés
nélküli. Először is úgy kez-

dődött, hogy ismerkedési es-
tet rendeztünk. Nagyon jól
sikerült. Még a kiscsoportos
korban kezdjük a családla-
togatásokat. Így az apuka
vagy anyuka nem ismeretlen
helyre, ismeretlen emberek
közé kerül, nem feszeng ide-
bent. Sőt a gyerekek is ismer-
te valamelyiküket, hamar-
abb hozzászókat az óvodá-
hoz. A bölcsiket egyébként
is behozzuk óvodalátogatás-
ra.

— Az óvoda nagy feladata
az iskola-előkészítés. Ez ho-
gyan kezdődik itt?

— Az iskolát meg a na-
gyobbak nézik meg minden
év áprilisában. A nevelési
értekezleten részt vesznek a
nagycsoportos óvónők is. Át-
adjuk az iskolaerettiségi lap-
pokát a nevelőknek, akik
majd foglalkoznak az átadott
gyerekekkel.

— Van-e probléma ebben
a jól meglátott óvodában?

— Az azért akad... Gond-
unk van a cigánygyerekek-
kel. Őket nagyon nehéz be-
vonni a szülők ellenállása
miatt. Visszahúznak a ha-
gyományok. Szerencsére ma
— megszűnt a cigánytelep —
nem a putrikból jönnek a
gyerekek, de az anyák nem
szívesen válnak meg gyere-
keiktől. Apró trükköket csi-
nálunk. Aki azt mondja, nem
adhatja óvodába a gyereket,
mert nincs cipője, ruhája
magunk között gyűjtést ren-
deztünk kinőtt ruhadarabok-
ból, s lesz ruhája. Van, aki-
nek ez sem jó. Haza akarja
vinni a kis cipőt. Nem adjuk
— mondtam. Tudtam, mert
előfordult már, el akarja
adni, s akkor megint nem
lesz. Akkor nem hozom az
óvodába — mondta az anya.
Nem is hozta, több hónapig.

Az apróságok ezekről a
gondokról mit sem tudnak.
Ebedhez készülődnek. Még
mindig a farsang a központi
beszédtemájuk. Kivéve egy
kislányt, aki sokáig hiány-
zott az óvodából. Mellé gu-
golgok, úgy kértem, miért.
Csak sutogva meri monda-
ni: „Eltörtém a kezemet.”
Sutogva kértem: Hogyan?
„A testvérem felvett a hátra-
ra és elejtett.” Ez tényleg
nagy titok. Aztán lassan el-
csendesedik a többi is, jön az
ebéd. Elbűsűzünk az óvo-
nőktől s a gyerekektől.
Akiének brigádtag szülei és
társadalmunk kettős gondos-
kodása ad biztonságot.

Gőz József

Végre fölöslegesen

Ó, de kevés évjárat fia mondhatták el mostanában,
hogy végre egyszer már fölöslegesen készülték kora
ifjúságuktól kezdve a hadi életre; erre nem lett szükség.
Beke van 38 éve, és ebbe belefelel hadköteles korunk, kezdé-
től a végéig.

A hivatalos írás ugyanis (név, szül. év, a neve) arra tobo-
roz, hogy NYT ünnepség lesz. Vagyis törlesz a katonai nyil-
vántartásból. Obsitosbúcsú — ahogy népszerűen mondják
ezt az egyébként is népszerű intézkedést.

Gyülekező nullanyolc óraker, ünnepség tizenegykor, ok-
levelek kiosztása talán tizenhárom körül. Tudomásul véte-
tik. Büfé az előcsarnokban; nyitva már nullakilenc előtt is.
De hogy el ne felejtjük, még elgyakoroljuk, mit kell tenni
a „Vigyázz!”, „Föl!” „Új le!” vezényszóakra. Lassan megy,
de zokszó nélkül. Utolsó alkalom.

Még annyi figyelmeztetést kapunk, hogy a bé és a cé szek-
torokat foglaljuk el, a többit tartjuk fenn a hozzátartozók-
nak.

Valóban, erről meg is feledkeztem: mostanában a hozzá-
tartozókat is meghívják a katonai ünnepségekre. Valószínű-
leg ők alkotják az érzelmi hátteret: anyák, apák, menyasz-
zonyok

Hozzáértőim azt kerestem a fenntartott padsorokban.
Nincs nehéz dolgom, hiszen... számoljunk csak!...
Szüleim 94 éve születtek, a többieké se lehetnek sokkal
fiatalabbak. A menyaszonyok többsége — ha számon tart-
juk őket — ötven körüliek.

Az utóbbiakról el is tekintek, de az előbbiekre — meg-
mondom őszintén — kíváncsi vagyok. Hiszen 22—24 éve
nem találkoztunk, és annyi minden történt azóta, amióta
már csak odaátról figyelik — ha figyelik — az életemet.
Legutóbb, amikor életükben találkoztam velük, Peer
Gyntót is felülmúló föllesetekkel esztelenem előtűnk ma-
gam választotta új életemet, környezetemet.

De ne vágjunk ennyire a középebe! Van elmondanivalóm
korábbi időkről is, amiről szintén nem tudnak, hiszen oly
keves volt az a negyed évszázad, amit egy fedél alatt tölt-
tünk. Különben is, ide csak katonai vagy katonaféle em-
lékek tartoznak.

1939. A katonatörvény éve. Egyik bátyám halott, a másik
bevonul, majd végigjárja Kárpátalját, Észak-Erdélyt, a
Bácskát, később a keleti frontot, amely egyre inkább nyugti
fronttá válik. Nekem ez az idő a levantekor kezdete.
Meg a cigarettázásé. Ez utóbbi kisebb-nagyobb kihagyások-
kal négy évtizedig tart. Az előbbi? A levantelet? Hát elő-
ször is ejtőernyős mélyugrást gyakorlunk, természetesen er-
nyő nélkül. Aztán évekig dadogok. Agyamból menetrend
szerint ketyegő szerkezetek indulnak. Órák vagy pokolgé-
pek — mindegy. Segédoktatói tanfolyamra küldenek. Amik-
or vezényelnem kell, mindig be vagyok rekedve. Kirohög-
nek. Nem csodálom.

1944. Még mindig levantekor. Rövid tanév, német meg-
szállás, hosszú munkaszolgálat. Lódombot hordunk össze,
majd elegyengetjük. Légtalpi futóárkot ásunk, majd be-
tömjük. Tisztítjuk a csatornát a repülőter körül — valószí-
nűleg senki sem bolygatta azóta, hogy megalapították a légi
háborút. Meglehetősen gyatrán megy ez a munka. Felügye-
lőnk szerint ezért el fogjuk veszíteni a háborút. (Micsoda
jövetele! 1944 szeptemberében!)

Egy hét múlva már egy teherautó-rakomány levante-
között látom felügyelőnköt. Azt dalolják, hogy „Amer-
re a magyar fiúk járnak...” Ha jól emlékszem, a Kárpátok-
ról is szó van ebben a dalban, de ha nem ebben, egy másik-
ban, amit szintén énekeltek. Jóllehet a Kárpátok tipikusan
nem arra volt, amerre elindultak.

Azt hiszem, ekkor kezdődött vészes szórakozottságom: el-
felejttem velük menni.

Néhány nap múlva a front is elvonult. Ahogy elült a lö-
völdözés zaja, kimerészkedtem az utcára. A közelben friss
sírhalom. A táblán (nekem) idegen, elolvashatatlan név,
de elolvasható dátum: születésem éve. Illetve nem az enyém,
nemcsak az enyém. Azé elsősorban, aki itt halt meg szülő-
városomban, és valószínűleg itt is marad már, amíg a föld
megmarad földnek.

En? Élek.

1945. Sorozzák a 18 éveseket. Bevalunk. Nem kellünk.
A kik Sztálingrádtól ideig eljöttek, nélkülünk is megteszik
már azt a kis utat.

1947. Sorozzák a húszéveseket. Bevalunk. Nem kellünk.
Katonákra alig van szükség, legfeljebb határőrökre.

1951., 1955. Ilyen-olyan tanfolyamok, tartalékos kiképzé-
sek. Mások mondják, hogy a katonabarátsg egy életre szól.
Katonabarátaim viszont nincsenek. Az a pár hónap talán
nem is elég, nem is alkalmas a tartós barátság kialakulá-
sára.

Apám! A rendfokozatomat említeni sem merem, mert
az felfelé is ment meg lefelé is. Szégyelljem? Ilyen
távolból már mindegy.

1962. Végre eljutottam oda, ahová gyerekként is vágytam.
Besztercebányára, ahol apám katonáskodott a tizes évek ele-
jén. Itt, a Garam partján, a környező hegyek visszhangozhat-
ták bakancsos lépteit. Es hogy is volt azzal a vonattal, amely
lezüdült a hegyről 1911-ben? Szabotázs volt? Véletlen?
Csak úgy előre jelezte, hogy több is vész majd Mohácsnál
vagy másutt?

1964. Először vagyok a Szovjetunióban. Ahogy a Kárpát-
okon túljut a vonat, azt lesem, vajon hol lehetett az az első
nagy útközlet 1914-ben, amelyből fel-, sőt háromnegyed-
holtan került ki apám. Ahol egy lövedék róppályájának egy-
két centiméterre határozta meg, hogy 13 év múltán megszü-
leték-e vagy sem.

Nosztagiatültetés? Lehet. Mégis igaz, hogy így alakult
az én furcsa tartalékos katonaeletem. És nem csupán az
enyém.

Miért így?

Lehet, hogy mi, mások, mindannyian a világ népei valamit
nagyon jól csináltunk, hogy ilyen felemásan is megfelelt
a hadi követelményeknek a huszonhetesek korosztálya. Meg-
felelt annak, hogy nem voltak hadi követelmények.

Végre egy korosztály, amelyet hiába, fölöslegesen tartot-
tak nyilván potenciális katonaként évtizedeken át! Végre
akik megmaradtak szép számarányban egy vízivatar után!
Akiének nem kellett elmenniük a háborúba! Igaz, hogy a
háború eljött hozzánk, de ennyit legalább vállalni kellett!
Legalább tanulságul.

Fölöslegesen bizonyultunk.

Fiainknak, unokáinknak és az ő utódaiknak legalább
ilyen mértékű fölöslegességet kívánok. Munkanélküliséget
— hadi értelemben természetesen —, mint ahogy munka-
nélküliséget kívánunk a mentőknek, a tűzoltóknak. Tiszta
szívvel.

Ilyen lesz-e?

Tudnak-e erről valamennyivel többet 22—24 évvel ezelőtt
meghalt szüleim?

És vezérl-e valaha némi emóció az ilyen ünnepségeket?

Kovácsvölgyi Sándor

GRANDPIERRE LAJOS:

HA MEGVADUL AZ EGER II.

Realista fantasztikus regény

— Eppen idejében jött, már
ebédelni készültünk — fogadott
Zelenka. — Azt hiszem, nem tu-
dunk sok újat mondani.

— Nem — helyeselt elgondol-
kozva a doktor. — Kettőn bon-
coltuk. Egyöntű véleményünk,
hogy a diftéria felelte virulens,
rendkívül szokatlan esetével van
dolgunk. Bár... Mielőtt tovább
mennék, megjegyzem: a fejen le-
vő külsérelmi nyomok valószínű-
leg a széktől származnak, amely-
re haláltusa közben ráesett az
elhunyt.

— Úgy van! — szólt közbe Ze-
lenka. — Ráesett vagy rádólt a
székre, s így sérte meg magát.
Ezt teljes bizonyossággal megá-
llapítottuk. Azt is, hogy a mellen
és a torkon a karmolásokat az
elhunyt maga okozta, mert kö-
römkaparákában az ő bőréből
származó felhámdarabkákat ta-
láltunk.

— Mind a kettőn megdöbben-
tünk — folytatta a doktor halkán

—, hogy a diftéria, ez az ismert,
egyor veszedelmes, de ma már
majdnem biztosan gyógyítható
betegség ilyen gyors halált oko-
zott... De ebben, mármint a
gyorsaságban nem lehetünk tel-
jesen bizonyosak, mert a fiatalok
sokszor meglehetősen könnyel-
műen elhanyagolják betegségük-
ket. Ez történetet ez esetben is.
Nem hisszük — pillantott rám —,
hogy az elhunyt ma reggel tel-
jesen egészséges volt. Ellenben az
a véleményünk, hogyha idejében
orvoshoz fordult volna, majdnem
bizonyosan meg lehetett volna
menteni. Közérthetően, körülbe-
lül ez a mi véleményünk. De azt
a leghatározottabban leszögezzük
— emelte fel a hangját —, hogy
az elhunyt halálát nem erőszak
és nem mérgezés okozta.

— Így hát... — szólalt meg
Zelenka.

— Egy pillanat, még nem fe-
jeztem be — vágott közbe a
doktor. — Mindannak ellenére,
amit mondtam, egyelőre még azt
a véleményünket is fenntartjuk,
hogy a halált okozó lepedék nem
gyanús mozzanatot figyeltünk
diftériától származik. Néhány
meg. Lepedéket nemcsak a torok-
ban, hanem a fogak között és a
szájpadlason is találtunk. Ilyes-
mit diftéria esetében még nem
tapasztaltunk. — Felém fordult.
— Még egyszer megkérdem, bizo-
nyos abban, hogy az elhunyt ma
reggel teljesen egészségesen, fel-
tűnő jókedvvel telefonált?

— Igen.

— Tehát közérthető jó volt. Ha
pedig így van, nem is olyan biz-
tos, hogy diftériával állunk szem-

ben. Hanem?... Erre a kérdésre
egyelőre nem tudunk válaszolni.
Boncoló kollégám és én nem va-
gyunk már mai gyerekek. 25—30
éves praxis van mögöttünk, de
ehhez a betegséghez hasonlít, ha
ugyan annak lehet nevezni, még
nem tapasztaltunk. Az irodalom-
ban sem találtunk semmivel,
ami akár a legcsekélyebb mérté-
kben is hasonlítana ehhez. Tehát
nyugtalanít minket... — alig
leplezett aggodalommal hallgat-
ott el.

— Ezért a lepedékből megfele-
lő mennyiséget laboratóriumi
vizsgálatra elküldtünk Gerlőczy
professzorhoz — vette át a szót
Zelenka. — Megkértük, hogy vá-
laszoljon a következő kérdésekre.
— Felvett az asztalról egy papí-
lapot, s felolvasta.

1. A lepedék diftéria-e?
2. Ragályos?
3. Ha ragályos, hogyan terjed?
4. Hogyan lehet megakadályoz-
ni a terjedését?
5. Okozhatta az elhunyt halá-
lát?

— Ezt mi már megállapítottuk.
Ő okozta — szólt közbe a doktor
sértődötten.

Zelenka rámosolygott.
— En nem is kételkedem benne.
De mi kíváncsiak vagyunk
Gerlőczy professzor véleményére
is. Megkértük, hogy a lehető leg-
gyorsabban válaszoljon.

— Igen, sürgős a válasz — he-
lyeselt a doktor —, mert ha ra-
gályos... és ez a lehetőség véle-
ményünk szerint fennáll —, azt
javaslom, hogy haladéktalanul
fertőtlenítsék az elhunyt lakását.

(Folytatjuk)

„Talál a fára

1

A Bem téri
Kísérleti Fizika
zetőjének irod-
kahelyén fogad-
akadémikus. Fo-
lik ide a szó, ar-
pályességen tú-
ságtartást is m-
doz. Inkább a
beszélgetünk a
erő, könyvekkel
tök összegyűjtö-
val megrakott
árnyékában, az
telekben, amely
számok professz-
gáltak már
egyik falon zöl-
telen támadt g-
vázolására, a
beszélések, vit-
nyebbé tételére.

Szembem, a
ablak között
diploma, amely
York-i Tudoma-
mia tagjainak
diszitheti. Fölöt-
faragott olimpi-
lán Szovjetunió-
zó emlék, vagy
moszkvai pró-
Es a mackó u-
szón, egy kicsit
lon, az apró sz-
zonyára egy ke-
mek ajándéka.

2

Tiszaladány,
évek világa te-
gondolatban
percre az intéz-

— A szülein
rasztok voltak,
tunk testvérek
gyereket, engem
természet, érde-
verzum, a csilla-
tanulmányozás-
zán jó lehetősé-
a derült nyári e-

— Az erdeklő
ha nincs, aki e-
tágtása.

— Igen, egy
tanítónak dönt-
het abban, hog-
hívni a figyelme-
dolgokra, amely-
gyerek érdeklő-
esnek A falusi
az egész falu
felelősei voltak,
emelkedő egye-
kinek-kinek az
szerint nyújtani

Iván Miklós,
fessor egyszer
és szeretettel
tanító volt. Mű-
aki különösen
biológiát, a ke-
nagy élményse-

— Mindig
elővé tenni az e-
feladatokat ad-
közel hozták a
a tananyagot,
volt egy parcell-
tanulók művel-
megismerkedve
alapjaival. Az e-
egy hatalmas fa-
azt kellett fele-
sorról. A farón-
vel mutatta be
egy- és kétkarú
kódését is. Egy-
lommall villany
lett szerelni a ka-
tályteremig, ma-
rázni a csengő-
vét.

— Vajon játsz-
pet a tiszaladány-
ban, hogy Csika-
kusi pályája v-
mányág kísértet-
vezetett?

— Ez a társít-
erőszakolt lenne.
tos, hogy a fá-
mindig konkrét
ki, konkrét fel-
meg. Ez megma-
a mai napig. Ha
egy probléma, m-
szem a kérdést:
na lehet a me-
akár a gyakorlat
a tudomány szá-

Az In
Folkl
Dans
Debr

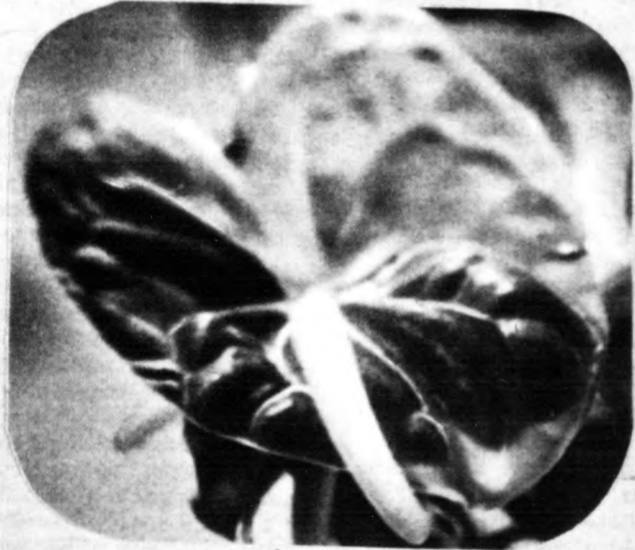
A közelmúltb
szerepelt Debr
land Nemzetk
Szinház a Kö
megyei Művel
színháztermében
egyetlen nem
táncgyűjtése ne
re vállalkozott,
minden jellegze
hagyományának

sére és hiteles t
az eredeti visel
eredeti népzene
sával. A tizenk
vátás együttes
kis társulat (20
nész, 1 énekes,
és 4 szakmai vez
a világ egyik le
sabb kis együtte
legjobb amatőr
megszokott lelke
különböző népe
nyai iránti tiszt
keznek felfedez
emberi mondani
ami a népeket
gük ellenére is
ja.

Módszerük az
dégkoreográfusok
meg, akik a kü
cokat betanítják
az együttes vezet
is igyekeznek m
különböző orszá
néptáncgyomán
lehetséges, hogy
nagy hivatásos
ellentétben — m
nek meg a tán
dallamok felület
lásával, hanem
kifejezni „a nép
nemzetek izletei
nyi), vagyis a tá
rejlő magatart
karakterjegyeket
szetes könnyedsé
ják a holland, a
met, spanyol,
népterületek kül
táncait, de külön
tettel foglalkoz
Európa és a Bal
vül gazdag tánc
ival.

Műsoruk most
lóan építkezett,
belül egy évvel
teljesen új rep
műsor címe: O
tás; a párkeresés
tás örök emberi
nek különböző
kutatja. Az első
remekül megkört
koreográfiát látha
a férfi és a nő
zás és taszítás e
tükröződését villa
everekortól a
Örömmünkre szol
közöttük is talál
koreográfiai ötlet
mált táncokat a
vák Ferenc és
készítették (külör
Oostelbos és Har
által előadott cím

V
I
R
Á
G
O
K

KALMÁR ISTVÁN
ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Az International Folkloristisch Danstheater Debrecenben

A közelmúltban másodszor szerepelt Debrecenben a holland Nemzetközi Néptánc Színház a Kőlcsey Ferenc megyei Művelődési Központ színházterében. A világ egyetlen nemzetközi néptáncgyűjtése nem kevesebbre vállalkozott, mint Európa minden jellegzetes néptáncgyűjtőjének megismerés-

emelkedett ki gazdag líraiságával s tökéletes művészi alakításával. De kiemelhetnénk Ciga Despotovic zene-kíséret nélkül előadott bosnyák és montenegrói táncát, vagy a román Theodor Vasilescu által komponált báni szvitet, melyben román, horvát, magyar tánclelemek épülnek egybe.

szerep hiteles tolmácsolására az eredeti viseletek és az eredeti népzene felhasználásával. A tizenkét év óta hivatalosan együttesként működő társulat (20 táncos, 5 zenesz, 1 énekes, 3 technikus és 4 szakmai vezető) valóban a világ egyik legszimpatikusabb kis együttese, akik a legjobb amatőr együttesektől megszokott lelkesedéssel és különböző népek hagyományait iránti tisztelettel igyekeznek felfedezni a közös emberi mondanivalókat, azt, ami a népeket különbözőségük ellenére is összekapcsolja.

Műszoerük az, hogy vendékkoreográfusokat hívnak meg akik a különböző táncokat betanítták, de maguk az együttes vezetői és tagjai is igyekeznek megismerni a különböző országok eredeti néptáncgyűjtőit. Így lehetséges, hogy — legtöbb nagy hivatásos együttesrel ellentétben — nem elégszünk meg a táncmotívumok, dallamok felületes megtanulásával, hanem igyekeznek kifejezni „a népek lelkét, a nemzetek izleteit” (Bertzsenyi), vagyis a táncok mögött rejlő magatartásformákat, karakterjegyeket. Így természetes könnyedséggel táncolják a holland, a francia, német, spanyol, cseh, angol neptáncok különböző néptáncait, de különös előszeretettel foglalkoznak Kelet-Európa és a Balkán rendkívül gazdag táncgyűjtőjével.

Műsoruk most is hasonlóan építkezett, mint körülbelül egy évvel ezelőtt, de teljesen új repertoárral. A műsor címe: Örök szertartás: a párkeresés, párválasztás, a párkeresés, párválasztás örök emberi útját, s ennek különböző szertartásait kutatja. Az első részben tíz remekül megkomponált kis koreográfiát láthatunk, mely a férfi és a nő közötti vonzást és tisztaság szerelmét tükröztet. A házasságig. Örömmel szolgálhat, hogy közöttük is talán a legtöbb koreográfiai ötletet megformált táncokat a magyar Nóvák Ferenc és Foltin János készítette (különösen Agnes Oostelbos és Hans Minnaert által előadott cigány duett

Varga Gyula

Színház gyermekeknek

Két új gyermekdarab is a közönség elé kerül ezekben a napokban Debrecenben. Mindkettő előadása a Csokonai Színház fiatal művészeihez fűződik. A színház KISZ-szervezete vasárnap 15 órakor a Hungaria Kamaraszínházban mutatja be Molnár Andrea A három kecské című mesejátékát, ami először Pécsen került színre néhány évvel ezelőtt. A jó és rossz harcát ábrázoló, királyi udvarban játszódó kedves történetet Porcsin László rendezte, a díszleteket Kaszner Péter, a jelmezeket Szabó Agnes tervezte. Szereplők: Lipcsei Tibor, Farkas Erika, Dánielffy Zsolt, Bálint Mária, Kószai Ibolya, Wichen Vera, Gedai Mária, Somló Gábor, Szarvas József és Tóth Zoltán. Az előadás létrehozásához segítséget nyújtott a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottsága, a MEDICOR Művek és a Debreceni Ruhagyár KISZ-szervezete. A premiert megelőzően vasárnap délelőtt 10 óráig meghívott óvónők és pedagógusok tekintették meg a darabot azzal a céllal, hogy eldöntésük: intézményük gyermekei számára mikor és milyen formában igénylik az előadást. A játékot ugyanis a Pódium Műhely Egyesület forgalmazza és a kívánságoknak megfelelően viszi színre a Hungaria Kamaraszínházban vagy az arra alkalmas helyeken.

A Csokonai Színház fiatal művészei — Vándor Éva, Kállay Bori, Rosta Sándor, Böröndi Tamás és Sziki Károly — Szeged László rendezésében Csúrka István Ágacska című mesejéből készült kétrészes zenés játékot mutatják be április 11-én 14 óra 30 perckor a Kőlcsey Művelődési Központban.

Csúrka István meseinek átütő sikerük van, s ez annak tulajdonítható, hogy a kitűnő költő és író azon kevesek közé tartozik, akik képesek beledülni magukat a gyermekek fantáziavilágába. Az Ágacska emberit tulajdonságokkal felruházott állatfigurái — Berci béka, Dani kacs, Pöze egér és többiek — azonban nemcsak a fantáziára, hanem az értelemre is hatnak. Az együtvé tartozás, az igazi barátság, egymás megismerésének példája a beklétlenség, az előítéleteken alapuló ellenszenvet segíti kioltani a gyermeki lelkekből.

A mesejáték zenéjét Darvas Ferenc szerezte, díszleteit Kathi Márton, jelmezeit Szabó Agnes tervezte.

A zenés mesejáték bemutatását követően április 14-én, 27-én és 30-án 15 órai kezdettel is látható lesz a Művelődési Központban.

HOZZÁSZOLÁS A NAPLÓ CIKKÉHEZ

A diákszínházról

Nagyon mélyen érintett a Napló vasárnapi jegyzete, az Utak és tévutak. Nyíltsága, fájó őszintesége hatott rám oly mélyen. És persze a szomorú valóság, hogy a diákszínház, a versenyfórum nagy lehetőségei ellenére a művészi szint alá süllyedt. Elsorvadás, pusztulás fenyegeti ezt a nagyműltű alkotó ifjúsági irodalmi műfajt. A mennyiségi növekedés évről évre minőségi süllyedést hoz, elszíntelenedik, tartalmi, formai jegyeiben beszűkül. Ezt mutatta az idei diáknapi minősítő versenyre.

Megvallom, a kérdés körül és érzékenyen érint — éppúgy, mint Filep Tibort, a jegyzet fróját. Egész tanári pályámon olyan iskolákban dolgoztam, ahol virágzott a diákszínház, a versmondó kultúra. Többnyire nem is az én jóvoltomból: valamilyen ösztönös művészi és fiatalos jókedv emelgette ezeket az én iskoláimat a szokványos tanodai szinten felül. És ez oly természetes is. A diákszínház az európai színházszervezés része, nálunk Magyarország bölcsője szinte. És az iskolák tövében, mint dudázó örm- és energiaforrás azóta is fel-felkaptak. El-dugultak volna ezek az elte-oka források? Vagy valóban tévutakon járunk? És mi az oka ennek? Ismerem a kultúra fejlődésének buktatóit és ellentmondásosságait, épp ezért sokat elgondolok rajta.

Ritka diák volt az valaha régen is, aki az iskolában édenkertet látott volna, vagy maradéktalanul megélt volna benne önmagát. De az iskolának mégis volt valamiféle vonzó, intenzív belső élete. Alkalmat adtak alkotó együttletre, szellemi csoportosulásra, és ezekre valamilyen módon lehetett hatni, a közösség jegyében, egy kiváló minőség irányába. Ma már más az iskola, de nehéz és hosszadalmas volna meghatározni, hogy milyen. Semmiképpen sem az a primér erkölcsi és művelődési keret, ami volt valaha, s aminek mi szülői, nevelői még mindig szeretnénk látni.

Az információ számíthatatlan csatornáján és hullámhosszán tájékozódik ma már a diákember, így lenyegesen más művelődési és szórakozási modell áll az ifjúság előtt is. S mindez iskolán felülnek („szuperkulturának”) tartja és halális komolyan veszi. Távol az életétől, saját belső problémáitól, irodalomtól, kultúrától, művésztől, hogy csak a művelődés terén maradjunk. Persze attól a kultúrától és művésztől, amit mi kétezer éve annak tudunk.

Ne feledjük, ő a minden-napi nagyipari készítmények élvezője már a létezés minden területén. A jól csomagolt silányság, a kiváló áru-minősített nivótlanág még bennünket is megtéveszt egyszer-másszor, hát még őt. A felnőttekkel ugyan bizonyos értelemben szemben áll, de amit lát, tapasztal, az számára mégiscsak példa. Utánoz, másol, nem a saját életformáját éli. Nincs neki „diáksorsa”, amit színpadra vigyen, élményé formáljon. Ezért fogy, ürül, merül ki évről évre a belső élményi „repertoárja”. Szerintem ez is oka tévútnak. Mert mi ez a tévút? Nem élni át, nem ismerni, nem azt adni, ami lényeges. A régi diákszínház, bármily naiv formában is, a valóság varázsát élvezte. Láttuk, szerettük. A ma diákja más példák után néz. Érdeklődése homlokterében a szórakoztató nagyipar produktumai állnak. Kulcsszavai jellegzetesen nagyipariak: Szupersztár, szuperproduktó. Tehát nem élet, nem irodalom, nem művészet! Hanem „produktó”, a show.

Félelmetes a szó is, az ami mögötte van. Mert pótszer, mert helyettesít valamit, ami nincs. Ezt a szót ma már kölcsönvette az éjjeli lokálból, a varietétől, az orfeumtól, a cirkuszról (ahol a helyén van) a színházi világból. A napokban egyik fővárosi színházunk hírverésében szerepel, hogy olyan szuperproduktót mutat be káprázatos szinten, ami olcsóbbá kerül forintban, mint Londonban fontban. (Lámcsak, már megjelent a takarékos-sági csomagolás is!) Van-e nagyobb ellensége a kultúrának ennél a pótszernél? Aligha, mert közízlést romboló: ilyenek alakítják fiataljaink mindennapi szereplőit, az elethez, a realitáshoz, önmagukhoz való viszonyát.

A színészethez, a színházszáshoz való viszonyukat is Nem ritka eset, hogy rádióban, televízióban egy-egy színészismerősöm ugyanazon a napon háromszor, sőt négyszer is szerepel, s hallom, hogy akkor este még fellép törzsszínházban. No, nem főszerepben. Itt is, ott is amott is ugyanazt a sémajelenetet, szerepet produkálva, amit örökre neki osztottak ki és amit a produkció megkíván. Sajnálom őket, mert sosem láttam még tehetségüknek megfelelő szerepben. Örökre a színen lenni, kis pénzért vagy nagyokért, de nagy lehetőségeket elszalasztva. Nos hát ez a produkció! „Ugyan, milyen kapcsolata lehet az ilyen szerepekkel egy jó” színésznek? Aligha sokszorozza meg bennük önmagát.

A színész, ma nem képes verset tanulni — így mondják. Kényelemből, vagy mert sok a hakt? Nem tudom. Azt tudom, hogy egyes vidékeken a hibátlan olvasás szintjéig sem ér el a színész a szöveggel. Az pedig személyes tapasztalatom, hogy az igazgató-rendező maga akadályozza meg a szöveg-próbát, s a produkció tele van hibával. Neve a műsoron, a rádió felvette — de őt mára minőség nem érdekelte. Pedig, ha valakinek, neki igazán tudnia kell, hogy szöveg tudás nélkül nincs át-élt művészi tolmácsolás. Bizony, visszasírjuk a régi nagy diákszínházokat, akiknek zörgő papír nélküli kiállása, biztos versutadása már félsiker volt. Sírjuk, mert hisz itt is tévútra kerültünk.

Az Utak és tévutak írója elgondolkodtatónak tartja, hogy a diákszínházban is „miért kap egyre nagyobb teret a tragédia, a szabadság és mért hiányzik az érzélem, a líra...?” Azt hiszem, ez a kettő mélyen összefonódik. Ahol hiányzik az érzelmi élet, ott az úrt a nyers ösztönök töltik ki. Ilyenkor a nyelv is megbénul, s ha ez dadog, ott segít a trágárság, a pornográfia. Ahol nincs derű, nincs mosoly, ott a röhgés billenti helyre a produkciót — de a szellem, az kielégítetlen marad. Mert azt nem pótolhatja semmi.

Nemrégiben még az iskolát igyekeztek izolálni az élettől. Ez már akkor is anakronizmus volt. Ma pedig az ember élete negyedrészt iskolában tölti el. A legszebb éveket. Miért tagadnánk meg a tanuló embertől az életigenyét? És ha van élet-eszmény — mint ahogy van —, miért ne lenne iskolaeszmény is? Az én számomra a modern iskolaeszményt éppen Ady Endre fogalmazta meg, egykori iskolájához írt Üzenetében: „Ha élet zengi be az iskolát, — Az élet is derűs iskola lesz, — S szent frigyüket így folytatják tovább.” Csak hogy Ady ezekben a halhatatlan sorokban (hány, meg hány ényítő ünnepen elszavalkám ma is), nem az élt fonákjára, mocskára, piszkára gondolt. Ő az élet és iskolafrigyben való-ságos eszményekre, az élet valóságos színeire fordította tekintetünket. „Nemes, küzdő, szabadlelkű diákokról álmodott. Fordítsuk az iskolát, köznevelésünket, a közvéleményt, és természetesen diákjaink arcát erre-le. Mert van iskolaeszmény, s ezt ne röstelljük kimondani, annál kevésbé feladni.

Kiss Tamás

Ünnepi és hétköznapi csendéletek tálalva

POLGÁR ILDIKÓ KERÁMIÁIRÓL

Az Orvostudományi Egyetem Galériája ezúttal ünnepi és hétköznapi csendéleteket tálat. Szecesszió, finom művű teakészlet néhány darabját, kerámiából naturalisztikusan formált, természetű citrommal, cukorral, habostortával. Az idillinek tűnő csendélet mindennapi kontrasztja: sörös- és kólásüveg, papírcsokó, konzervdoboz átlenyigit roszdabarna cserépválósága. A galéria kiállításán hétköznapijaink tárgyait tárja elénk agyagba-fajanszba merevítve Polgár Ildikó, nem kevés iróniával hazudatlva meg mindennapi tárgyaink racionalitását. Hogy körülkeretezett csoportokba szervezve kitapintható ez a felhang, az értő, odafigyelő rendezésnek köszönhető, ami nemcsak légién tudta tálatni a cserépből készült, ellebegő habostortákat, tárgyhalmazokat, hanem illő szellemiséggel-szellemességgel hangsúlyozta már-már szürnátúrvalósággá, hihetlenségében is hihetővé tette a használati tárgyak sokaságát — egy függőleges, akasztott tányérra simuló két sütemény groteskségével.

A 60–70 centiméteres stilizált nő-idoljai finoman egyensúlyoznak az ártélemzett nipp és az autonóm jellegű plasztika között. Erzékeny, olykor merész színkezeléssel sikerült elérnie agyag és porcelán együttes, technológiai bravúrként is számottevő, in-tarziáserű használatát. Nemcsak az idolká-nál, hanem már a pop-artosan naturalista pályásabak megformálásában is igénybe veszi e megoldást. A Születés anyja és cse-

semő térplasztikája mehökkentő, tényszerűen tisztá.

Az anyaság személyiségformáló erejét, az anya-gyermek bensőséges kapcsolatát vissza-visszatérően fogalmazza meg égetett grafikai, plasztikai és grafikai lenyomatán, ahol a pozitív-negatív formák, árkok-küremekedések ritmusának alkalmazása mellett felhasznál szitanyomattal porcelán-ra vitt fotókat is. A költőhöz, József Attilához való viszonyát viszont már nem tudja megfelelő erővel montírozni, interpretálni. A tisztelő gesztusnál többet, önálló mondanót csupán egy plasztikája nyújt: az emlékező távolságot jelző fehérségben kéz József Attila-kötet mellett emelkedő kenyérszelet-halom a maga prózaiságával válik költészeté.

Bár a galéria egyik legnagyobb erényének számít mindig a kiállított anyag átgondolt, belső összefüggéseire figyelő — nagy-méretű fotodokumentációval ezekre felfigyeltető bemutatása, most különösen hangsúlyozunk kell Velényi Rudolf művészeti vezető az anyag tematikai bontását is figyelembe vevő installációs munkáját. A kiállított tárgyakhoz hasonlóan magas színvonalú rendezésnek köszönhetően egyetértethünk Mario Vigna professzorral: „Polgár Ildikó-nak sikerült megelevenítenie egy jelentéktelennek látszó, de művészeti értékekben mégis gazdag világot, amely a szemlélet varázsába vonja az élet töredékeinek tiszta költészetével.”

Szulovszky János

Történeti forrásaink védelmében

A megyei levéltár 1981-ben felkérte a Debreceni In-gatlankezelő és -közvetítő, a Debreceni Beruházási és a megyei beruházási vállalatok dolgozóit, hogy nyújtsanak segítséget a kallódó történeti értékű iratok felderítéséhez, megmentéséhez.

A napokban Kovács Ferenc, a városi Beruházási vállalat műszaki ellenőre a levéltárnak átadta az egyik szanált épületből kiemelt, a 20-as évekből származó töredékes kötetet. Az igen megveiseit és hiányos mű tényleges értékénél jóval többet jelent az, hogy a vállalat munkatársa szem előtt tartotta: történelmünk forrásait meg kell menteni az enyészettől és a kutatók rendelkezésére kell bocsátani. Reméljük, hogy a beruházási vállalat munkatársának példáját mások is követésre méltónak találják.

ÉRTSÜNK SZÓT!

Hogyan tagadunk?

A tagadást a magyar — és több más nyelv is — tagadószóval: *nem*, vagy az ún. fosztóképzővel: *-lan, -tlen, -atlan, -etlen; -talan, -telen* fejezi ki. Aki nem lankad, az *nem lankadó* vagy *lankadatlan*; ami nem illik, az *nem illő* vagy *illetlen*; amely házban nem laknak, az *nem lakott* vagy *lakatlan*; akinek nincs hazája, *hazátlan*.

Fosztóképzővel képezhetünk melléknévet igéből (igenévből) és névszóból egyaránt. Az így képzett melléknév azt jelenti, hogy valaki vagy valami a cselekvést nem végzi (végezte), nem szenved (szenvetde), nélkülöz valakit vagy valamit, hijjával van valaminek.

A mai magyar nyelv rendszere (1961) c. akadémiai leíró nyelvtanban ezt olvassuk: „A fosztóképző gyakran használt, termékeny képző.” Ezt a mai élő beszédre már aligha lehet elmondani. Szinte kizárólag a nem szócskával tagadunk, mintha fosztóképzőnk nem is lenne.

Ime a példák!
 „Az emberi élet számára ez *nem kedvező környek*” — állapítja meg Cousteau kapitány filmjének magyar szövege Antarktiszról. Naponta hallhatjuk és olvashatjuk az ilyen és hasonló mondatokat: A javaslat *igye nem elfogadható*. Ajánlata *nem megvalósítható*. A feladat *igye nem megoldható*. Nicaragua és Guatemala *igye nem elválasztható*. Az ép nyelvérzék mesterként, idegenszerűnek érzi az ilyen beszédet. Viszont magyarosnak és természetesen találja, ha *kedvezőtlen környek, megvalósíthatatlan javaslatokat, elfogadhatatlan ajánlatokat, megoldhatatlan feladatokat, egymástól elválaszthatatlan ügyeket* emlegetünk. Ha valakinek a fosztóképzős alak nem tetszik, s ragaszkodik a *nem*-mel való tagadáshoz, így kellene mondania: a javaslat *nem valószínű* meg, az ajánlat *nem fogadható el*, a feladat *nem oldható meg*, a két ügy *nem*

valasztható el. A tagadott igekötős állítvány fordított szöveget kíván, hátraveti az igekötőt.

„A tudós *nem megválaszolt* kérdések érdekében találja magát.” A tudósított állásával *nem összeegyeztethető* tevékenység miatt kitasították. Ha a tagadott igekötős igenév nem állítvány, megszakított szöveg a helyenvaló, azaz a tagadószó az igekötő és az igenév közé kerül: *... meg nem választott kérdések, ... össze nem egyeztethető tevékenység. A fosztóképzős alakzat még egyszerűbb: ... megválaszolatlan kérdések, ... összeegyeztethetetlen tevékenység.*

„Washington délkelet-ázsiai politikája *még nem kimunkált*.” Az állapotot jelölő, befejezett melléknévi igenév állítványi használata magyartalan. Helyesen mondva: Washington *politikája nincs kimunkálva*, avagy *kimunkálatlan*. A követelés *nem megalapozott*. Helyesen: *nincs megalapozva, megalapozatlan*. „A Lindbergh-bébi ügy szálai *nem megoldottak*.” Így jó: *... nincsenek megoldva, megoldatlanok*. „A termelő *nem melegegedett* a felvásárlási árrakkal.” Inkább így: *... nincs melegegedve, elégedetlen*.

Egy apróhirdetés: „Egy magános nő *gyermekkel nem rendelkező* férfi ismeretségi keresi házasság céljából.” Egyszerűen mondva *gyermektelen* férfiu keres a magános nő. Olykor-olykor a fosztóképzős alakokra is vigyázni kell. Például a *felelős* melléknévünknek nem a *felelőtlen*, hanem a *nem felelős* a tagadása. Botolva a nyelve, kitűnő tudósítónk ezt mondta: „*Felelőtlenek* vagyunk a külföldről jövő vizek szennyezéséért.” Helyesen: *nem vagyunk felelősök*. Aki *nem felelős*, nem okolható; a *felelőtlen* pedig tetteinek következményeivel vétkes módon nem törődik. Illyen is van, a határon kívül is.

E. Kiss Sándor

A vers és olvasója

Söprik a játszótérre. Kibombáztak egy házat az utcából, a romot elhordták, de harmincvenc esztendeje nem építettek helyette újat. Játszóteret rendeztek be a foghíjon, a telken. Idejárnak a környékbeli óvodások. Mostmár naponta, mert kitavasodott. Két komoly felnőtt játszótérre söpör. Gondosan pontosan, szépen.

A költők is mintha játszótérre söpörnének, nem gyárudvar, a létfenntartás egyik alapvető színterének előszobáját. Igen, de a kisgyerekek a játszótérre tanulják meg azokat a mozdulatokat, amelyek majd képessé teszik őket arra, hogy a gépek mellé álljanak. A játszótér nagyon is komoly színhely. S a költészet sem játék. Persze hogy nem az — kaphatja föl a fejet az olvasó —, minnek is illet írni. S éppen Magyarországon, ahol még ma is tisztelik a verset: az ünnept, a főemléket, a hazafiasat, a szerelmet, a vidámot, a szomorút, amely megszabadít, földertit, vigaszt nyújt, kifejez.

Most, a költészet napján elméleti módon is lehetne írni róla; idézni lehetne tudósok passzusait, klasszikus magyar költők vallomásait a költészet mibenlétéről, fogalmáról, ahelyett, hogy szemléldünk: söprik a játszótérre, s egy mai versművelő nézi, milyen komolyan csinálják, s erről észbe jut mindennapi próbatétele: a vers. Aztán azt írja: a költészet nem játék. De mégis — a költészet napján legalább egyetlen költőt szükséges idéznie. Nem régít, még csak nem is József Attilát, pedig az ő születésnapját emelték tizenkilenc évvel elől a költészet napjává, hanem egy máig is mai, Nagy Lászlót. Azt írta a költőről: „A legtöbb embertől abban különbözik, hogy gondolatait, emocionális hullámzásait művészi fokon fejezi ki. Közönség és költészet közt a kapcsolat azért teremtetődött meg, mert a költészetből, mint más művészetekből is, elsősorban a személyes sors beszél.” A kapcsolat ideális esetekben azonosulássá változik...

Azért idéztük föl Nagy Lászlónak ezt a gondolatát, mert úgy tűnik, hogy a mai magyar költészet egyik legnagyobb kérdése az, hogy egymásra talál-e a vers és az olvasó. Nagy László azt vallja, hogy a költő „nemcsak magának, saját csoportjának, hanem nagyon sokaknak, érts; a vers, ha jó, súlyos,

szerezne, ha minél többen megértenék...” Mert: „csak így szerezhet verseinek érvényességét. De mikor értik meg a költőt? Milyen verseket értenek meg az olvasók? A hagyományos. Azonban: „A megszokotthoz idomítani a költészet új törekvéseit, akár kívánságban is, valóságos vétek. Sem a hagyomány, sem a költészet folyamatosága nem ír elő ilyen törvényeket.” Ha nem törekednénk szüntelen az újra, nem volnánk századunk gyermekei.” A költő azonban azt akarja, hogy az új értékeket is megértsék az olvasók; hogy közte és a sokadalom közt megmaradjon a kapcsolat. Ennek a fennmaradására Nagy László szerint az esztétikai, a művészeti nevelés problémája is. Igaz: „Tapasztaltam, hogy vannak, akiknek bármiféle költészet idegen, akár egyszerű, akár bonyolult.” A költészetre mégis szükség van: ellenükre is, értük is, annak ellenére is, hogy a gyárudvar mégiscsak más értékrendet képvisel, mint a játszótér, s hogy ma a természettudomány, a műszaki tudomány toltult előre — mert a költészet a technikai civilizációban is változatlanul etikus és embarközponti.

Nagy László sem filozófus módjára elméleti, de ebben az életében meg nem jelent írásában mégis úgy fejt ki gondolatait, hogy azok bizvást kiegészíthetők a tudósok könyveit. A költészet gyakorlati művelője másképpen gondolkodik, ám éppen olyan fontos figyelni rá. Nem tudni, mikor írta a *Lélegző elepség* című jegyzetét, kéziratban maradt fenn, de ma kiváltépp időszerű: megérti-e egymást a költő és az olvasó. Nem művészeti, esztétikai gond, egy kissé leválasztható a költészetéről, viszont igenis fontos kérdés.

Az emberek akár akarják, akár nem, számtalanszor találkoznak a verssel: iskolásgyermekük révén, a rádióban, a televízióban, sőt a napilapokban is — Kecskeméten, Orosházán, Kaposváron, Ászáron egyaránt. Jó néhány író-olvasó találkozó voltam. Főleg az idősebbek mondják: nem értik a maiakat. Ha azt válaszoltam, hogy sokszor én sem, biztos sikeresebb kérdése az, hogy szörzr más mondtam: aki szereti a verseket, megtalálja a magának, saját csoportjának, hanem nagyon sokaknak, érts; a vers, ha jó, súlyos,

szerezne, ha minél többen megértenék...” Mert: „csak így szerezhet verseinek érvényességét. De mikor értik meg a költőt? Milyen verseket értenek meg az olvasók? A hagyományos. Azonban: „A megszokotthoz idomítani a költészet új törekvéseit, akár kívánságban is, valóságos vétek. Sem a hagyomány, sem a költészet folyamatosága nem ír elő ilyen törvényeket.” Ha nem törekednénk szüntelen az újra, nem volnánk századunk gyermekei.” A költő azonban azt akarja, hogy az új értékeket is megértsék az olvasók; hogy közte és a sokadalom közt megmaradjon a kapcsolat. Ennek a fennmaradására Nagy László szerint az esztétikai, a művészeti nevelés problémája is. Igaz: „Tapasztaltam, hogy vannak, akiknek bármiféle költészet idegen, akár egyszerű, akár bonyolult.” A költészetre mégis szükség van: ellenükre is, értük is, annak ellenére is, hogy a gyárudvar mégiscsak más értékrendet képvisel, mint a játszótér, s hogy ma a természettudomány, a műszaki tudomány toltult előre — mert a költészet a technikai civilizációban is változatlanul etikus és embarközponti.

miért várnánk tőle, hogy egyből megadja magát. A költészet minden pillanatában együtt szövegszöveg és az új, a jó és a silány, s nem könnyű sem a költő, sem az olvasó dolga, hogy végül egymásra találjanak. A versre azonban szükség van, s a költő jobban felelős azért, hogy a költészet belső fejlődési törvényeinek szellemében bár, de az olvasóra is rátaláljon.

Györi László

TÓTH-MÁTHÉ MIKLÓS:

VÉGSZÓ

A ködszürke Zsigulj letért a főútról és rossz, harmadosztályú, kátyúkkal csúfított bekötő úton döcögött tovább. Kétoldalt leveleitől megcsupaszított nyárfa sorjázta, a késő őszi pára, mint hideg füst lengte be tar ágakat, melyeket kértlen fekete termésként rogyasztottak a varjak.

— Nézd meg a térképet — szölt oda Csákvári Roboznak —, szerintem rossz irányba megyünk.

Roboz elővette a térképet a kesztyűtartóból, kitergette, nézte, majd visszatette újra.

— Nincs más út, csak ez van, Nyugodj meg, rövidesen odaérünk.

Csákvári vállat vont, tovább vezetett. Roboz a konyakosüvegért nyúlt, lecsavarta a kupakját, ivott.

— Ne igyál annyit! — nézett rá Csákvári, mert végül semmi sem maradt a sírja.

— Marad — mondta Roboz —, annyi marad... De ha mégsem, Sipi megbocsátja... Nem gondolod...?

Csákvári nem szólt erre semmit, egy zsákokkal teli vontatót előzött meg. Aztán már jó száz méterre az elhagyott vontatótól, megállította a kocsi.

— Várjuk be — mondta Roboznak —, megérdezzük, hogy jó irányba megyünk-e... — Felőlem... — mondta Roboz. Kiszálltak a kocsiból, integettek a közeledő vontatónak. A vontató megállt, svájcisapkás fiatalember nyitotta a fülkeajtót és nézett ki rájuk.

— Ne haragudjon — mondta Csákvári —, de meglehet, hogy eltévedtünk... Nyárkeresztúr erre van...?

— Erre... — biccentett a fiatalember —, most jön Kórözseg és utána Nyárkeresztúr... — Kösönöm... — mondta Csákvári.

— Nincs mit... — felelte a fiatalember, és továbbindult a vontatóval.

A Hamlet Párizsban

Különleges színházi előmenyben van részük azoknak, akiknek lehetőségük nyílik arra, hogy részt vegyenek a párizsi Chaillot Nemzeti Színház Hamlet-előadásán. A grandiózus, 1937-ben épített Chaillot palota több színháztermet foglal magába, melyek közül a legnagyobb rendezte meg Antoine Vitez Shakespeare örökké modern darabját. A hatszáz férőhelyes nézőterzszerűség meglik, mert Vitez minden rendezését óriási érdeklődés kíséri. Ez alkalommal az érdeklődésnek van egy speciális oka is: a hét végére a Hamlet teljes szövegű változatát játsszák, ami ritka próbálkozás, de sikert hozott az előadónak. Az át gondolt, határozott koncepciót tanúsító rendezés a művészi színészi munka a garancia arra, hogy a néző ne érezze hosszúnak a teljes szövegű előadást sem. Az első másfél óra után egyetlen harmincperces szünettel folyik az előadás. Ebben a folyamatban a figyelmes néző úgy kapcsolódhat bele, hogy mit sem vesz észre az idő múlásából. Az első néhány perc után elhiszük, hogy valamennyiünk számára fontos dolog zajlik előttünk, s figyelmünket teljesen lekötő a színpad lenyűgöző összbenyomása.

A nagy színházi effektusokra épített rendezői felfogás a dráma minden vonatkozásában megmutatkozik. A díszlet, Yannis Kokkos munkája, a dráma folyamán végig változatlan. A sima, vakítóan fehér, függőlegesen állított téglatekék ritmikus geometriája egyszerűségben izgalmas kétoldali falat alkot. E téglatekék fehér oszloprendszerét követve, szemünk a bársonyos fekete belső határolófalat érzékeli, mely drámai hatást kelt a padozat és a többi fal fehérségével összekapcsolva. Ebben a végletes és egyszerű színpadi térben jelennek meg a mesterialmszerűen megalkotott figurák. Maga a színpad is mutatja, hogy az előadás értelmi szerzője, Vifontana, nem is kétséges, tez mennyi gondot fordított

minden apró részletre. Fel sorolják annak a számos szakembernek a nevét, akik a maguk mesterségével hozzájárultak a csodálatos színházi est fényéhez. Ugyanúgy szép teljesítményt nyújt a maszkmester, látszólag realisztikus, nem maszkszerű arckikészítési koncepciójával, mint a kosztümtervező. A ruhák, melyek szintén nem jelmészerekek, inkább elegáns estélyi öltözetre emlékeztetnek. A király rangját jelzőszerűen mutatja stilizált palástja és koronája. Egyébként a ruhák színe arany, fekete vagy sötétvörös a főszereplők esetében. Te színvilága az emelkedettség gondolatát hordozza. Megjegyezzük, hogy az előadás folyamán ezt értékeltük az egyik leghatásosabb eszköze a nem hétköznapi, a rendkívüli kifejezésére. A szereplők hajviseletének elgondolásában határozott törekvést figyelhetünk meg a mai kor legfrissebb frizuradivatjának alkalmazására. Avatott kezek terveztek a színpadra kerülő fegyvereket, kalapokat, cipőket. Egyértelműen megállapíthatjuk, hogy ők, valamennyien, osztáhatták Vitez lelkesedését ebben a munkában; az eredmény kétségtelenül ezt mutatja. A párizsi Hamlet nagyszerűségét abban látjuk, hogy a színház nyújtotta szinte minden eszköz felhasználásra kerül. De nem akárhogyan. A dekoráció művészi lehetőségeinek maximális kiaknázását segíti, s szinte önálló művészetté válik a világító munkája. A mértéktelen, harsány fényjátékhöz szoktatott szemünk gyönyörrel élvezheti az előadás rendkívüli érzékenységgel és jó ízléssel használt fényeffektusait.

Igazságtalanok vagyunk az összes többi, nagyszerű színnel szemben, amikor szubjektív vonzalmunk alapján kiemelünk két figurát a tizenhétből: Hamletét és Ophéliát. Vitez Hamletje, a fiatal és tehetséges Richard Fontana, nem is kétséges, hogy mindent tud, ami a szí-

nész mesterség részét képezi. De az imponáló szakmai tudás csak egyik, és nem is a legfontosabb erénye a Hamlet-interpretációnak. Robbanékony, dinamikus, izmos alkával meggyőzően mai figura, aki a morális problémák nyomozásához kényszerül leszápadt és átszellemült. E két kiemelt színész testalkatának a jelentősége nem hagyható el, mert többek között megzelenül is láthatók a színen. Ophélie, Jany Gastaldi, légiés, törekény, gyönyörű nőalak. A védtelenség, a kiszolgáltatottság megismerésére. A Georges Asperghis által komponált dalok előadásával a darab talán legpatetikusabb jelenetét formálja meg.

Az első pillanatban ellentmondásnak tűnhet, valójában azonban rendezői bravúr, hogy a felemlelt színművészeti eszközök hangulatos alkalmazása ellenére, Vitez a fő figyelmet a szöveg maradékalan, gondos közlésére helyezte. Az már a színház szervezőinek tagadhatatlan erénye, hogy Raymond Lepoutre erre az előadásra készített Hamlet-fordítása a premierrel egy időben, a Chaillot palotában meg is vásárolható.

Minden valószínűség szerint a darabon dolgozók közt törekvése volt, hogy a művészi tökéletet a lehető legjobban megközelítsék. A premier után már értjük és megértjük, hogy miért kezdődött olyan későn (január 7-én az idei évad a Chaillot Színházban. A műsortűzben Vitez, Yannis Ritsos szavait idézve, a következőket mondja magáról és nagy vállalkozásáról:

„Engem egy egész életen át fölkészítettek és én is erre készültem. És most, itt a kapuban, teljesen készülnem érzem magam.”

A mindig elégedetlen művészi lelkiismeret hangja ez, mely a rendezőt megrendítően szép teljesítményre készítette.

Lukovszki Judit

BÉN

Ideg

Sűrű eső gépfegyver lecsap a lecsap az Fénylensé s elferdül mögöl pi glória-fé kapkodó

Száll az e felhajtott Ágra lapot dolmányo Körben a ázott bun Sírnak a hull, hull s megáll a félve mög felfele tá áldozik a alája teri rajta aláz

Boldog a van aki v Hull, hull gépfegyver Az utonja fölé feszül védő aján búrja a r amíg ráju a hazavez

Adassék a rendtlen hűtőszekr s a széthar ledőlni ké Adassék a Hortobágy s ráperme sorjázó be

Száll, száll kabátom a Kőrülvesz Ballagok sz egyedül, nagyon egy

— Kérdezz könnyebbet... Az biztos, hogy már régóta semmi. Csak pár mondatos epizódok, vagy még azok sem. Megbizhatatlannak tartották.

— De miért...? — Roboz szembe fordult Csákvárral. — Azt mondd meg, miért...? Ha legalább egyszer összeroppant volna miatta egy előadás, még amikor főszerepeket játszott, akkor megértem... De nem... soha... Egyszerűen ösztönösagorították, zanzasították... Bizonyításra már nem adtak neki lehetőséget...

— Talán már nem is akart bizonyítani... — mondta Csákvári.

— De igen — kiáltott Roboz —, igen, igen...! A színész, amíg él, bizonyítani akar, így volt ezzel ő is. Sokat beszélgettem vele, nekem bevallotta...

— Elhiszem... — mondta Csákvári —, de mit akarsz most ezzel...?

— Kész, vége. Sipi túl van már az utolsó szerepen, a bemutató sajnos lezajlott...

— Az le... — mondta Roboz —, a szakma teljes kizárásával... Egyébként ezt az utolsó gesztusát, ha teljesen nem is fogadom el, de megértem Szipnek. Nem akart egy „kipipálás” szintű hivatalos lejárólevelet ide az isten háta mögé... Csak abban tévedett, hogy jó páran nem penzumszerűen jöttek volna el... Na mindegy. Jobb már ez így. Ez mindenesetre azok köszönetje, akik velünk együtt becsülték...

— Hideg van — mondta Csákvári.

— Gyere most már induljunk... Visszaültek az autóbó, Roboz ismét kortyolt a konyakból.

— Megiszod mind... — mondta Csákvári.

— Marad még... ne félj... annyi marad... Nyárkeresztúrhoz közeledve először a temetőt pillantották meg. Mint külön kis települést a falu végén.

— Jól jettetek — mondta Roboz —, egy ilyen kis községben mindig a falu végén van a temető... Vagy az elején... Attól függ, honnan közelítjük meg.

— Miért...? Egy nagyobb faluban nem így van...?

— Ott is, de csak addig, amíg körbe nem építik... Aztán továbbhurcolkodnak... De ezek a kis falvak már nem terjeszkednek, inkább fogynak, fonnynak...

— Nem kéne rokonaihoz...? — Minek...? — Két hete lesznek a koszorú látom, megérkeztek Csákvári a temetere a kocsi emelték a koszorúkat a konyakos... Szép a díszl... Roboz —, barátságos... Erdő fákból... I... — Ne beszélj... — Ez nem meg... gondoltam... Ha lát, én is ilyen... henni... Legalább nek... — Sokat ittál... kább a sirokat... — Igenis... De ha nem veszed... látom is... Ott va... Roboz nem téve... szorúktól... takart... keresett volt... A... ovális pléhlemezek... két évszám... — Ó mindenkin... mondta Csákvári... ve... Talán neki... lékszem, egyszerű... akarta rányomtat... — Nem írták ki... mutatót a lemez... — Mit számít... Csákvári —, mi ig... volt... De nyilván... akik ennyi koszor... — Nem hiszem... — mondta Roboz... volt... Szerették... Ráhelyezték a... majd Roboz körbe... — Isten éltesse... mondta... — Azaz... meg, de rájárt a... ként is... te mit... dívta lenne...? — mondan...? — Valamit azért... Csákvári —, va... — Kellene...? — vári, de ez hülye... lékbeszédet...? K... hogy vidéki színész... lett...? Nem...

BÉNYEI JÓZSEF VERSEI:

Idegen eső

Sűrű esők
gépfegyverkopogása
lecsap a bádogtetőkre,
lecsap az idegen fákra.
Fenylenek rozsdás vaskapuk
s elferdült zsálok
mögül pislog a hajnal
gloria-fénnyel,
kapkodó emberi zajjal.

Száll az eső
felhajtott szélű kalapokra.
Agra lapul az ittmaradt
dolmányos varjú-konda.
Körben a puli-verebek
azott bundájuk rázzák.
Sírnak a kialudt lámpák,
hull, hull a gyöngyűk
s megáll az erre bolyongó
felve mögöttük,
felfele tartja két tenyerét és
áldozik a vízkopogásnak,
alája teríti arcát,
rajta alázat.

Boldog a hazataláló,
van aki várja.
Hull, hull az idegen eső
gépfegyverkopogása.
Az utónjárók
fölé feszüljön lombos árnyék,
védő ajándék,
buraja a megmaradásnak,
amíg rájuk köszön IL-18-cal
a hazavezető vasárnap.

Aldassék az otthoni szöglet,
a rendtelenség emberi arca,
hűtőszekrényen az alma
s a széthányt ruhák
ledőlni készítő nyugodalma.
Aldassék ez az eső,
hortobágy illatát hozza
s rapermetezi
sorjázó bezárult házszorokra.

Száll, száll az eső,
kabarom alá menekül.
Körülvesz a keleti hajnal.
Ballagok szembe a zajjal.
Egyedül,
nagyon egyedül.

Tiszta időben

Jó így tiszta tavaszban
futni a friss füveken.
Hajnali harmat reszket,
könyvez a szemüvegem.

Elbűjt mögö a bánat,
kétség és ijedelem:
szólok lendülő szélnek,
üljön meg tenyeremen.
Ráfújok. Útszéli fű
rejtje a szárnya alá.
Órzi a Hold az időt,
árnyékot takarva rá.

Homály

A kutyák felugattak,
a Hold is belejött.
Látok istene, mentsd meg
elszürkült szemünket.

A megfakuló tárgyak
körvonala fogynak,
s szürkülő napverésben
a fény homályba fonnyad.

Hizik kerek üveglap,
a tükrök egyre kisebb.
Adj uram, tühegyinyi reményt
hályogos szemekünknek.

Gödörig visz az ösvény:
halandó ember, kelj fel!
Órök falmenti utakon
menjünk felemelt fejfel.

Sóhajnyit

Homlokomról a kezéd
immár nagyon hiányzik.
Sűrű időben élek,
szinte szivszakadásig.

Sóhajnyit megpihenni
megbűnjék oldaladnál.
Beton világ ez. Perceket
szaggat a lusta naptár.

Szememből halvány mosolyod
szavaiddal kivetted.
Már csak az álmaim tiszták.
Csönd van. Nagyon szeretlek.

Corvina Kiadó: Vörös felhő földjén

Corvina Kiadó: Biedermeier bútorok

Szép magyar könyv 1983-ban

Az idén harmincadik al-
kalommal rendezték meg a
Szép magyar könyv verse-
nyét. Tizenhét kiadó 230
könyvet nevezett be, a hét
előzúri 107 művet javasolt
a fősúri elé. Kilenc kiadó
élt fellebbezési jogával, és
még húsz könyvet javasolt
a fősúri elé. A fősúri
végül tehát összesen 127
műből választotta ki a leg-
szébbeket: 24 díjat és 44 ok-
levelet nyújtott át 17 kiadó-
nak.

Emeljünk ki néhányat az
idei szép könyvek közül: díjat
nyert a Corvina Kiadó
Biedermeier-bútorok, Mo-
holy-Nagy László Vörös fel-
hő földjén című könyve, a
Művelődési Minisztérium
Képzőművészeti Osztálya-
nak különdíját kapta Gyulai
Liviusz Queneau Az élet va-
sárnapja című könyvének il-
lusztrálásáért. Mind képző-
művészeti, de természetesen
a társadalom-, a természet-

tudományi, a tankönyveket,
a gyermekkönyveket, a ze-
neműveket is díjakkal, okle-
velekkel ismerték el, mert a
szépséget, az esztétikumot
nem egyedül a forma hatá-
rozza meg: minden forma
csak tartalmával együtt lé-
legzik, alkot egészet.
Képeinken a díjazott köny-
vekből mutatunk be néhá-
nyat.

Gy. L.

Nem volt könnyű a bírálók
dolga, nem egyszerű egy-
egy könyvnek elnyernie a
szépségdíjat. A 30 évvel e-
zelőtti könyvek, amelyek ak-
kor részesültek elismerésben,
ma már bizonyára nehezeb-
ben esnének át a rostán, s
ami ennél is fontosabb: az
akkori termést a mostanival
összevetve, jól érzékelhet-
nénk az ízlésváltozást. Per-
sze, a művészet — a könyv-
művészet is — nem olyan
természetű, mint a műszaki
technológia, amely avul az
idők múlásával. Egy 20-as
évekbeli Kner-könyv éppen
úgy érték, mint bármelyik
frissen jutalmazott mű.

Európa Könyvkiadó: Queneau: Az élet vasárnapja

KAMERAKÖZELBEN

A mi ügyünk

Különös, kedélyes, kellemes, kulturált szórakozásnak
igérkezik a televízió kétré-
szes filmje, amelyet Kristóf
Attila ironikus kalandregé-
nyéből Dobray György ren-
dezett és április 16-17-én
kerül képernyőre. Amikor
folytatás regényként meg-
jelent a Magyar Nemzet ha-
sájában Kristóf Attila írása,
már a megformálás is eleve
filmszerűen, mintegy snit-
tekben, a filmformálás ígé-
retével fogalmazódott meg.
Természetes volt tehát, hogy
több filmrendező felfigyelt
rá és érezte benne az igé-
nyes vállalkozás lehetőségét.
Tulajdonképpen az egész
történet bűnügyi kalandfilm-
nek álcázott társadalmi sza-
tíra, s arról szól, hogy aki
megpróbál Magyarországon
az amerikai maffia módszer-
rel tevékenykedni, ráfi-
zet. A főhős Amerikából ha-
zatérve új életet akar kezde-
ni. A tengerentúlon a maffia
egyik vezető emberévé kü-
zdötte fel magát, de minthogy
a maffia belső harcában ott
megbukott, testőrével együtt
hazatér, rengeteg pénzzel, lu-
skocsival és féktelen fan-
táziával. Mindezt szeretné

hasznosítani, hogy eljűze
unalmát, és csendesen csor-
dogáló hétköznapjait valami
különleges tevékenységgel
tegye színessé. Ezért hát ha-
zafias felbuzdulásból meg-
próbálja nagyvá tenni, vi-
lágszínvonalra emelni a ma-
gyar bűnözést. Ezért olyan
bűncelekményeket szervez,
amerikai stílusban, amerikai
módszerekkel, amelyek ná-
lunk nemcsak lehetetlenek,
hanem ennyik szóvala nevet-
ségesek.
Reméljük, nem okoz majd
csalódást az elkészült pro-
dukció. A rendező a két fő-
szerepre Oszter Sándort és
Bárdy Györgyöt kérte föl. A
volt maffiózós, aki elő-
ként becéznek, Oszter, a
testőre pedig Bárdy György.
A szereposztás ezenkívül
Szirocz Ádám, Reviczky Gá-
bor, Szacsavay László, Sír-
Kati, Székelyi József, Fo-
nyó István, Kozák László,
Gálvölgyi János nevét tar-
talmazza a műsorlapon, és
kivételes feladatot juttat
Gobbi Hildának, aki az elő-
zetes hírek szerint egészen
kiváló alakítással jelenik
meg, sajátos humorát csil-
logtatva. I. I.

— Nem kéne mégis bemennünk a
rokonaihoz...?
— Minek...? A sírját megtalál-
juk. Két hete temették, még rajta
lesznek a koszorúk is... Lassíts, úgy
látom, megérkeztünk...
— Csákvári a temető kapujánál állította
meg a kocsi. A hátsó ülésről le-
emelték a koszorút, Roboz magához
vette a konyakosüveget. Elindultak.
— Szép a díszlet — mutatott körbe
Roboz —, barátságos... Valóságos kis
erdő fák... Irigylem Sipit...
— Ne beszélj marhaságot...!
— Ez nem marhaságot, komolyan
gondoltam... Ha eljártam a ha-
lált, én is ilyen helyen szeretnék pi-
henni... Legalább jó levegőt szív-
nék...
— Sokat ittál Roboz... Nézd in-
kább a sírokat...
— Igenis... — mondta Roboz —
De ha nem veszed rossznéven, én már
látom is... Ott van, az lesz az...
— Roboz nem tévedett. A száradó ko-
szorútól takart halom csakugyan a
keresett volt. A fakeresztre szögelt
ovalis plélemezen rajta a név és a
két évszám.
— Ó mindenkinél csak Sipit volt —
mondta Csákvári —, idegen így a ne-
ve... Talán neki magának is... Em-
lékszem, egyszer a plakátra is úgy
akarta rányomtatni...
— Nem irták ki, hogy színész... —
mutatott a lemezre Roboz.
— Mit számít az... — legyintett
Csákvári —, mi így is tudjuk, hogy az
volt... De nyilván azok is tudták,
akik ennyi koszorút összehordtak...
— Nem hiszem, hogy azért... —
mondta Roboz —, Sipit az ő fiuk
volt... Szerették.
Ráhelyezték a koszorút a sírra,
majd Roboz körbeocsolta konyakkal.
— Isten éltesen, Sipikém... —
mondta. — Azaz... hogy... bocsáss
meg, de rájárt a szám... És egyé-
ként is... te mit mondanál, ha for-
dítva lenne...? Mit lehet ilyenkor
mondani...?
— Valamit azért lehet... — mon-
dta Csákvári —, valamit kellene...
— Kellene...? Ne haragudj Csák-
vári, de ez hülyeség... Tartsak em-
lékbeszédet...? Kezdem talán azzal,
hogy vidéki színész volt, és vidéki ha-
lott lett...? Nem, Csákvári, ez így

nem megy. Tudom, hogy Sipit nem ezt
akarja.
— Akkor szerinted mit akar...?
— Játszani, barátom, játszani...
— Örült vagy...? —
— Lehet... És most velem együtt
légy örült te is...!
— Mit akarsz...?
— Szerepet osztok... itt... most...
Sipikém, bizonyíthatasz! Az egész drá-
mairodalom a rendelkezésedre áll...
Válassz!
— Roboz, ez túlzás! Hagyd abba...
— Nem, most már nem... Ennyi-
vel tartozunk neki... Sipikém, művés-
szem, drága barátom, figyelj rám...
Itt van Csákvári is, végszavazunk ne-
ked... De előbb meg kell tudnunk,
hogy mit akarsz eljátszani... Más-
képpen nem megy... Érted? Máské-
ppen nem...
Szél korbácsolt végig a temetőn,
jégheleltű, északi. A hervadt koszo-
rúk szalagjai meglebentek, a fák
nyögve felsóhajtottak, mint törődött
csöszök indulás előtt.
— Lear király... — kiáltott Roboz
—, hát persze, hogy Lear király...!
Röstellem, Sipikém, hogy ezt nem ta-
láltam ki azonnal... Mi mással is
bűcsúzna egy olyan színész, mint
te...?! Helyes, osztom a szerepe-
ket... A Bolondot magamnak, az úgy-
is egyik szerepálmom, Kent grófját
pedig Csákvárinak... Csákvári, te úgy
tudom, játszottad is Kentet, biztosan
emlékszel még a szövegére...
— Nem tudom... talán...
— Gondolkozz... Add meg a vég-
szót a viharjelenet előtt...
— Várj egy kicsit — mondta Csák-
vári —, régen játszottam, de talán...
valami... Igen, azt hiszem beug-
rott... „Ha a királyt föllettük / erre
te, én amarra menvén, / ki először rá-
talál kiáltja meg a másiknak...“
— Sipikém te jössz — hajolt közel a
sírhoz Roboz —, kezd el úgy, ahogy
még soha senki! Sipikém, hallod, vég-
szó volt, végszó...! Nem késhetsz
le... Azt hinnék az irigyeid, hogy va-
lami zúr van veled... Pia vagy ilyes-
mi... Már rohannának is, már fűj-
nák is be... Nem úsznád meg a fe-
gyelmit... Bizonyíts, Sipit, nekik is,
hogy ebben az ocsmány időben nem
jár erre senki...
— Te marha... — szólalt meg cse-
desen Csákvári —, mondtam, hogy ne
igylá nyit... Mire volt jó ez az
egész...? Mire...? Még szerencse,
hogy ebben az ocsmány időben nem
jár erre senki...

A szél hirtelen felerősödött, zúgtak,
hajladoztak a temető környező nyár-
fák, felborzolódtak a bokrok, dide-
regve vergődtek a fűzek. A varjak ve-
szett károgrással gomolyogtak, hóvi-
hart sejtve.
— Ez az, Sipikém, ez az! — Roboz
ugrált a nagy erejű szélben. — Fan-
tasztikus! Micsoda szenvedély, micsoda
indulat! Hallom a hangod, értem a
végszót, mondom... „Ó komám, az
udvari szenteltvíz többet ér száraz
házban, mint az esővíz házon kívül.
Jó komám, eridj s kérd lányaid áldá-
sát. Itt olyan éj van, mely nem kö-
nyörül sem a bölcs emberen, sem a
bolondon...“ Sipit végszó volt, to-
vább...!
— Elég! — Csákvári megragadta
Roboz karját. — Gyere, te örült, mert
itt fagyunk meg!
— Nem... — rántotta ki magát Ro-
boz —, még nem fejezte be a monoló-
got... Mit akarsz...? Elvinnéd tőle
a szerepet...? Sipikém folytasd...!
„Bőg, ahogy bírsz, hullj zápor, tűz
okádj...“ Ne hagyd abba Sipikém,
ne hagyd abban...! Ne, még ne...
— Csinálj, amit akarsz — mondta
Csákvári —, én megyek az autóhoz...
Elindult, de Roboz elébe állt.
— Kentet te játszod, nemsokára
jössz... Miattad menjen tönkre az
előadás...?
— Hagyj békén...! — Csákvári ki-
akarta kerülni, de Roboz visszarántotta.
A kabátját markolta meg, a szeme
szikrázott.
— Itt maradsz! Nem engedlek! Si-
pinek kell a végszó.
— Eressz, te hülye... — lökte el
magától Csákvári, de Roboz már ug-
rott is vissza, és ököllel támadt rá.
Csákvári maga elé kapott karral hári-
totta el az ütést, és nyomban utána
állon vágta Robozt.
Maguk sem tudták, hogy meddig ve-
rekedtek, csak arra eszméltek, hogy
ott ülnek egy fűzfa alatt a vizes ava-
ron vállal egymásnak borulva, és va-
lami iszonyú fáradtsággal a tagjaik-
ban.
— Te marha... — szólalt meg cse-
desen Csákvári —, mondtam, hogy ne
igylá nyit... Mire volt jó ez az
egész...? Mire...? Még szerencse,
hogy ebben az ocsmány időben nem
jár erre senki...

Hallottuk valahol

Két farmer beszélget a földjét elvlasztó kerítésnél. Az egyik hirtelen megkérdezi:
 — Mondd, Christian, a teheneid nem dohányoznak veletlenül?
 — Mit beszélsz?!
 — Akkor biztosan a tehénistálló é!
 ...
 — Atéltem egy világháborút, három autószerencsétlenséget, egy repülőszerencsétlenséget, két szerencsétlen házasságot, három vagyonleltárt fizetésképtelenség miatt, meg egy csődöt. Most pedig odajön hozzám az unokám, és kijelenti: „Nagypapa, neked fogalmad sincs az eletről.”
 ...
 — Miért vagy ma ennyire levert? — kérdi Rudi a barátjától, Heinztól.
 — Ó, képzeld, a feleségem rajtakapott a szobalányunkkal...
 — Hát aztán? Hiszen különben nem sokat törödsz vele, ha szemrehányásokat tesz neked?
 — Ez igaz, de miért kellett mindjárt elmondania a dolgot a titkárnőnek?
 ...
 — Tanú, maga nős?
 — Nem, tisztelt bíró úr, csak úgy nézek ki!
 ...
 A volt forgatókönyvíró, aki jelenleg elmeegógyintézet lakója, egy régi telefonkönyvre bukkant. Miután gondosan áttanulmányozta, rosszállóan jelentette ki:
 — Ilven sok szereplő mellett a cselekmény mégiscsak szegényesnek látszik!

Aforizmák

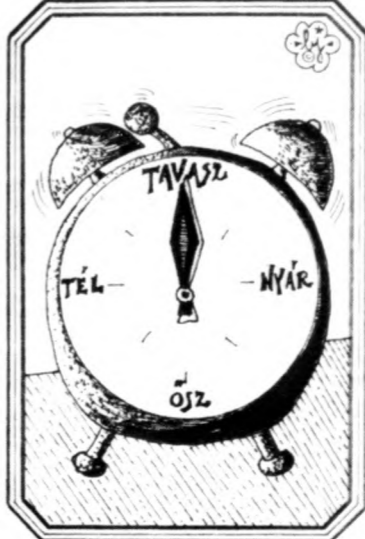
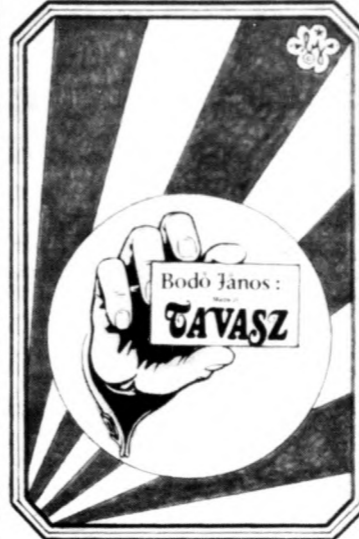
Bármelyik ostoba be tudja csukni a szemét, de ki tudja, mit lát a strucc a homokban?
 S. Beckett
 ...
 P. Daninos
 ...
 G. Flaubert
 ...
 A. France
 ...
 A. Jarry
 (Fordította: Wobel Noémi)

EDUÁRD UGULOV:

Kukin megsimogatta zokogó feleségét, megcsókolta gyermekeit, majd így szólt:
 — Mennem kell...
 Szomorúan nézett végig a lakáson, gyermekein.
 — Sajnálom, nagyon sajnálom. Nemrég kaptunk lakást, jóformán nem is laktam még benne. És egyáltalán: élhettem volna még...
 — Talán sikerül! Mátha lehet még valamit tenni! Lehet, hogy csak elrontod a gyomrod, igaz Dimitrij?
 — Nem hiszem. Persz minden lehetséges. Akkor viszont, ha örökös bajt szerzek, leszálalékolnak. Ha soványan, sápadtar, és bémán fekszem majd az ágyban, akkor is szeretni fogsz?

Jelentéktelen apróságok

Werner Mitsch böles mondásainak kinestárából
 Az okos feleség addig vár a gyermekszüléssel, amíg be nem fejezte férjének a nevelését.
 ...
 Többnyire a legfiatalabb nagyanyák a korai házasságok legnagyobb ellenzői.
 ...
 A gondolat olyan mint a haj: A legtöbb értéktelen lesz, mihelyt elválik a fejétől.
 ...
 Mindennap más betegség: ez az öregkorban is némi változatosságról gondoskodik.
 ...
 A régi szép időkben a tanárok még idealisták voltak. Bármilyen sok dolguk akadt is, az egyik kezük mindig ráért arra, hogy lekenjen egy pofont.
 ...
 Az embernek sohasem kelene nagyobb port felkavarnia, mint amennyit hajlandó lenyelni.
 ...
 Az átlagos orvosok megmondják neked, hogy mi a betegséged, a jó orvosok pedig azt mondják meg, hogy mi az oka.
 ...
 Az utazás sok ember számára a létezés pótléka.
 ...
 Az illető hangja csupán kezének beszédességét hangsúlyozta.
 ...
 Ne örüljetez túl korán. A rossz emberek hajlamosak a tetszhalálra.
 ...
 A hagyomány gyakran csupán a poros észjárás parkolóhelye.

Új színházi szimbólum

Stílusos nadrágtartó

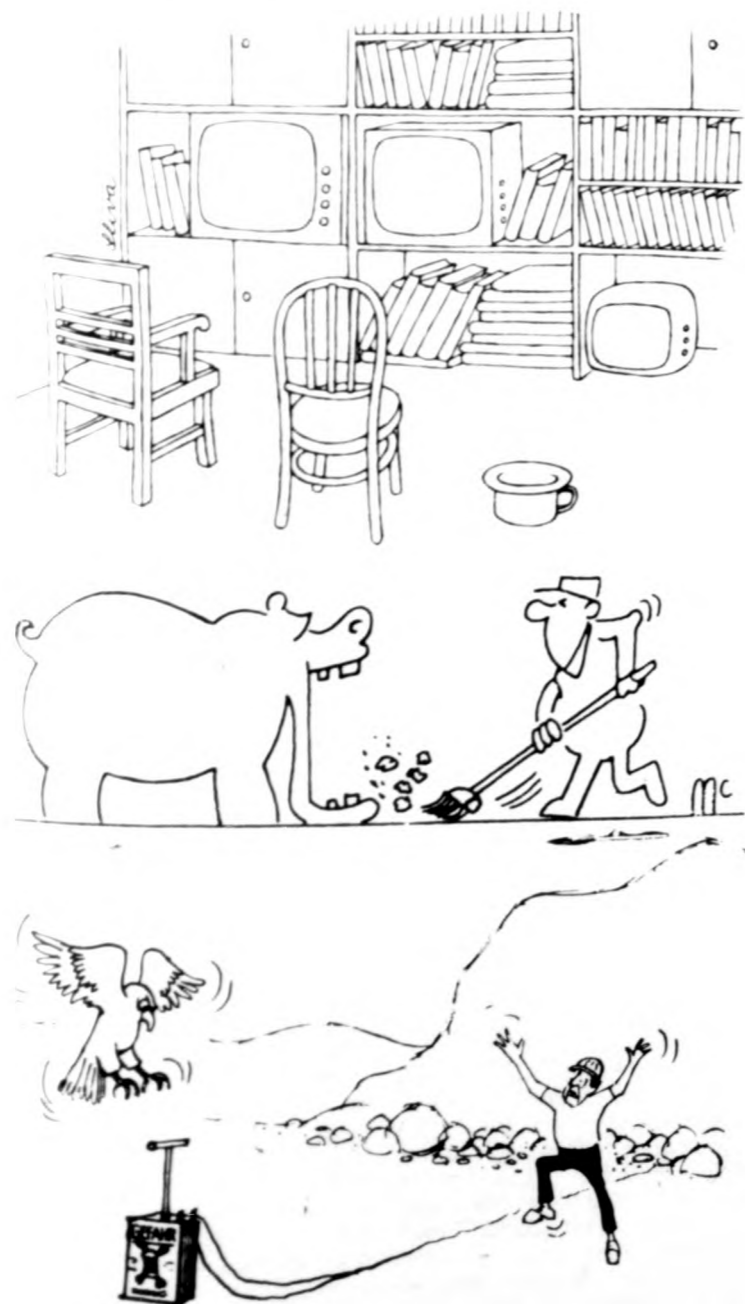
„Tavasz 1983!”

Gólzápor — ahogy a turisták elképzeli

A BIZONYÍTÉK

— Igen, kedvesem, hát persze — szolt a felesége.
 — Papa, ne idd meg mindet, öntsd ki valahová...
 — Nem lehet, kisfiam, még tüz lenne belőle. Na, mind egy, mennem kell. Mindenestre... Ha történne velem valami... Szerettelek benneket. A kedvenc szürke öltönyömben temesettek el. A csikós nyakkendőt hozzá, de ne húzzátok nagyon szorosra. A könyveket a gyerekek: re hagyom. Az anyádnak mondd meg, hogy ő nem hibás... Aztán... Igen. Aztán, ha úgy gondolod, másodszor is... menj csak...
 — Nem megyek férjhez! Akkor is csak téged foglak szeretni!
 — Mát jó. Ma rászolgáltam... Isten veletek! De jó lenne még egy félóráskat maradni...!
 Kukint a munkahelyén már várták az újságírók és az üzem vezetői.
 — Elvtársak! — szolt ünnepélyesen az igazgató. — Most mindannyian meggyőződhetünk arról, hogy új olajfinomítónk tisztítóberendezésének hatásfoka százszázalékos. Kukin elvtárs, a tisztító üzemelegység vezetője, az önköz szemre láttára egy teljes pohárral megiszik abból a vízből, amelyet a folyóba engedünk. Egy kis figyelmet kérek!
 Kukin felállt, és felemelte a poharat...
 Oroszból fordította: Salga Áttila

Külföldi karikatúrák

Szexjogi tanácsok

Mi legyen akkor, ha...

A jog és tanácsadás lett mai életünk polipja. Karjaival úgy átkarol, hogy nem tudunk szabadulni tőle. Mi az, hogy nem tudunk, nem is akarunk. Sőt! Újabb és újabb jogokat, szabályokat gyártunk, hogy azután legyen mire tanácsot adnunk. A jogi felvilágosítás bennem az ismeretek olyan gazdag tárházát hozta össze, hogy lép-ten-nyomon rajtakapom magam, amikor — egyelőre gondolatban — tanácsokat adok. S mint annyi más szakosodtam: a szexjogra!

A kistfönök kívánsága

Csoda-e, ha hegyezi a fülét az ember, amikor az Erotika nevű szerződéses presszóban mögötte két barátjának beszélget egyikük főnökéről.
 — Képzeld, mit akar a kistfönök, mert így hívjuk Sovány kartársat. Azt kérte, hogy mossam meg a hátát, meg a mellét, meg még másutt is. Igen, tegnap behívtam. Most gyarkarjában idegyulladása van. A jobb kezével még a tollat se tudja megfogni, pedig innen a negyvenen,

de hát te is jól ismered a kistfönököt. Az új irodaházunkban, a főnöki irodához zuhanyozó is tartozik. Arra kért, hogy ő egy tehetetlen ember, akinek szükség van a tisztálkodásra. Életszükséglet, de egyedül él. Legyek szíves és mossam meg... Úgy meglepettem, hogy tiltakozni sem tudtam, csak azt hebegtem hirtelen, hogy vizes lesz a ruhám. Semmi az, mondta ő, vessem le a ruhámat, mindent, és van két törülközője. Te mit csinálnál, mondd?
 Nem hallottam a barátó precíz és hasznos tanácsát, de nekem már összeállt a szexjogi válaszó, amit hasonló esetekre és teljesen ingyen közreadok: A kistfönök kérése teljesen emberi talajból táplálkozik. Vállalja el nyugodtan, de csak a kistfönök lakásán, mégpedig egyszerű, kisvállalkozásban. Nem adóköteles vállalkozás. Várjuk levelét döntéséről, de előre kijelentjük, hogy gyermekáldás esetére nincs ellenjavallatunk.

Jog a házasesetre

Kérem, az Alkotmányunk nagyon is hézagos. Miányzik belőle — például

— a „jog a házasesetre” című fejezet, paragrafus, bekezdés. Onnan jöttem rá, hogy nemrégiben egy kollégánál panaszkodott. Fialaton hozzáment egy idősebb úrhoz, akivel akkor és még néhány esztendeig nem volt semmi probléma. De ma! Röstellte kimondani, azért csak kimondta, hogy lehetetlen és tehetetlen, pedig neki joga van a házasesetre. Mit tegyen, kihez forduljon?
 Bíróságához semmi esetre sem — tanácsoltam —, ha csak nem talál egy fiatal, nőtlen, szimpatikus, megértő, ráérő és főbérleti lakással rendelkező bírót. De ne ragaszkodjon bíróhoz. Teljesen igaza van. Csak megértéssel hallgattam szavait. Igenis joga van a házasesethez. Ebben az országban, sőt az egész világon kivívták maguknak a nők ezt a jogot. Két dolgot azért tanácsolnék. A titoktartást, persze a férje előtt. És a kifejezés megváltoztatását, mert azt akkor már nem házasesetnek nevezik.

„Éljünk együtt!”

Ezt is úgy hallottam, mint amatőr szexjogász. „A férjem — panaszkodott Mancika — csak úgy válik, ha beleegyezek, hogy

együtt lakjunk a családi házunkban, és én eltűrom, hogy a Zita feljárjon, mint ahogyan ő se szól, ha csönget a Józsi, aki eddig is odajárt, de csak olyankor, ha a férjem nem volt otthon. Mit tegyek?”
 A kor szellemével állunk szemben — adtam a szexjogi tanácsot. Hiszen a kis közösségek alakítása, úgy látszik, ma már begyűrűzött a magánéletbe is. Először is, hozzon össze egy találkozót, ahol a Józsi öszszeismerkedhet a férje Zitájával. A pertu különösen fontos. Azután vonuljanak félre. Ön, asszonyom, a férjével, Józsi pedig a Zitával. Lehet, hogy a válás elmarad, és akkor a férje nem áll elő ilyen kívánságokkal. Ha mégsem, akkor se keseredjen el. Vacsoránál, fehéreműváltáskor biztosan találkozni fog a volt férjével, mert a Zita kisasszony főzni, mosni aligha akar majd. Egyszerűen azért, mert nem nyúl másnak a mosógépéhez.
 Amikor mindezt elmeséltem a barátomnak, ő is felvilágosított, hogy teljesen felesleges ezek a tanácsok, mivelhogy kétezer éve már feltalálták és feltalálták az akkori asszonyoknak a római fórumon. Kétezer év alatt csak a szavak változtak, a mód-szerek finomultak, de a téma örök.
 Akkor én most egy örök téma áldozata vagyok.
 Gáldonyi Béla

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

Nyáry Pál

A Nyáryak — sok más fő-
rendi családunkhoz hason-
lóan — katonaként küzdöt-
tek fel magukat a köznemesi
sorból a XVI. század török
elleni harcaiban. Nyáry Fe-
renc — Pál édesapjának, Ló-
rincnek a nagybátyja —
1521-ben részt vett a nán-
dorfehérvári, majd öt évvel
később a mohácsi csatában,
1532-ben pedig Bécs védel-
mének megszervezésében.
Habsburg Ferdinánd bárói
rangra emelte.

Miután a család ősi fész-
ke, a Tolna megyei Bedeg-
török kézre került, a Nyá-
ryak Nyitra megyében, be-
rencsi birtokokon telepedtek
le. Nyáry Lőrinc, aki nagy-
bátyjának nemcsak vagyo-
nát, hanem méltóságát is
örökölte, 1547-ben már
Hont megye főispánja, 1551-
ben pedig a szolnoki vár
kapitánya.

Nyáry Pál az 1550-as évek-
ben született, az anyja
enyingi Török Margit volt.
Fiatal korában néhány évig
valószínűleg a császári ud-
varban, Bécsben vagy Prá-
gában nevelkedett, majd a
végtárgyakban harcolt. 1594-
ben Eger várának a kapitá-
nya, 1596-ban, amikor III.
Mohamed szultán 150 ezer
főnyi seregével a vár ostrom-
ára indult, a garázda zsoldo-
sokból álló őrség Nyáryt
és a főbb tiszteteket fogságba
vetette és kiszolgáltatta az
ellenségnek. Nyárynak csak
kétheti rabság után sikerült
megszöknie.

1598 végén Nagyváradot
védték a török ellen. A sike-
res védelem után Rudolf ki-
rály kinevezte a vár főkapitá-
nyává, ami együtt járt a
Bihar megyei főispáni tisztsé-
g elnyerésével. Második
házaságát is ebben az évben
kötötte, első felesége meg-
halt. Várday Katalinnak a
hozományát (a várdai uradalom)
tovább növelte férje
hatalmát és tekintélyét. Ek-
kor már valóban nagyúr:
zemléni és szabolcsi birtok-
ait szépen kiegészítették a
királyi adományként kapott
bihari falvak, az anyai ágon
örökölt diósgyőri domínium,
az újvárosi birtok (első fele-
ségének a hozományát) és a
kisvárdai uradalom. 1601-
ben királyi tanácsosi címet
kapott, és Biharon kívül
Kraszna és Közép-Szolnok
megyének is főispánja lett.

Nyáry Pál azonban egyre
inkább kiábrándult a csá-
szári politikából és a meg-
bíthatatlan zsoldoseregből,
ezért 1604 nyarán Prágába
ment, hogy felmentését kérje
a főkapitányi tisztségből.
Ott érte a hír: Bocskai haj-
dúserege Álmos-Diószeg-
nél győzelmet aratott a csá-
szári sereg felett. A magyar-
ok iránt bizalmatlan udvar
Nyáryt házi őrizetbe vette.
A hajdúk sikerei nyomán
azonban a Bocskaival való
tárgyalás elődázhatatlanná
vált, ezért a főhercegek őt
bízták meg a diplomáciai
puhatolódással. 1605 júniusá-
ban érkezett Kassára, Bocskai
udvarába, ahol hűséget
esküdött a fejedelemmel.

A Tiszántúl leggazdagabb
és legtekintélyesebb főúrá-
t Bocskai örömmel fogadta,
kinevezte fejedelmi tanácsos-
sá és megerősítette bihari és
közép-szolnoki főispáni tisztsé-
gében. A fejedelem halála
(1606) után a királyi bizto-
sok, a török nagyvezér és a
hajdúkapitányok már egy-
aránt vele tárgyaltak. A haj-
dúkredésben Bocskai politi-
kájának a híve, a hajdúk
letelepítésének és jogos kí-
vánságainak teljesítésének leg-
főbb szószólója volt. 1607 de-
cemberének végén (valószí-
nűleg pestisben) halt meg.

Egyik dédunokájának,
Nyáry Erzsébetnek a férje,
Jósa Miklós az 1600-as évek
végén leánygyedként örök-
ölt telkeket a kisvárdai ura-
dalomhoz tartozó Szent-
györgy-pusztán. A Jósa-féle
részek alakult ki a XVIII.
században Jósa település.
Nyáry Pál nevét a felső-
józsi Hadrázytelep déli ut-
cája viseli.

Dr. Lévai Béla

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ *

AZ ORVOS TANÁCSA

„Egészséget mindenkinek 2000-re”

Dr. H. Mahler, az Egészségügyi Világszervezet főigazgatójának üzenete az 1983. évi egészségügyi világnap alkalmából

Már csak tizenhét év van hátra az „Egészséget mindenkinek 2000-re” dátumától. Az Egészségügyi Világszervezet tagországaiban együttműködésre kötelezték el magukat, amely biztosítja, hogy a kitűzött időre népek elérjék a termelékeny és tevékeny életmódhoz szükséges egészségi színvonalat.

A tagállamokat azonban nemcsak kormányok alkotják, hanem népek is, melyeknek joguk és kötelességük a saját egészségükkel való törődés. E ténykedést nem csak saját magukkal szemben gyakorolják, hanem a családra, a munkatársakra, a szomszédokra is terjesztik ki. Milyen típusú emberekről van szó? Az élet minden területén levők, akik tevékeny részesei lehetnek az egészségi változásoknak, amikor mindennapi feladataikat végzik városban és falun, amikor családi vagy társasági életet élnek, amikor politikai vagy társadalmi csoportosulásokban vannak együtt, amikor oktatási vagy kutatóintézetekben, kormányközi szervezetekben vagy szakmai egyesületekben dolgoznak.

Az egészségügyi dolgozók szintén a nép egy részét képezik csakúgy, mint a közösséget tevékenykedő állami vezetők, tanítók és tanárok, közigazgatási tisztviselők és szociális dolgozók. Az egész lakosság aktív közreműködése nélkül az „egészséget mindenkinek” célkitűzés egytől-egyfelé távolodó horizonttá válik. Ahhoz azonban, hogy az emberek megfelelően tudjanak cselekedni, tisztában kell lenniük az egészség fogalmával. Azoknak, akik ezen ismeret birtokában vannak kötelességük azt másokkal megosztani. Elmult már az az idő, amikor a tudás csak kevesek előjoga volt és titokként őrizve tudományokat, jótékonykodás címszó alatt apró adagokban juttatták a tudatlan és passzív rászorulóknak. Annak érdekében, hogy minél többen ismerjék az egészség lényegét, az oktatás, az alapellátás egyik legfontosabb eszköze lett, amely a legfontosabb egészségügyi problémák megelőzésének és megoldásának módozatait ismerteti.

Mit tehetnek az emberek egészségük érdekében? Hogy néhány példát említsünk: egyéni és közösségi összefogással népszerűsíthetik a minőségileg és mennyiségileg megfelelő táplálkozási normákat. Együttműködésben biztosíthatják a jó ivóvizet, megvédhetik a fertőződéstől. Kidolgozhatják a higiénés magatartás kívánalmait, aminek megtartását

azután megkövetelhetik maguk körül az otthonukban, a piacon és az üzletekben, a munkahelyen, az iskolában, a vendéglőben. Megtanulhatják a gyermekáldás ütemezését azon célból, hogy mindegyik jó eséllyel induljon a felnőtté válásra, a megfelelő oktatásra és a minőségileg kielégítő életre.

Az asszonyok egymást segíthetik, hogy egészségesek maradjanak terhesség és szoptatás ideje alatt és a szülők közös gondja, hogy miként neveljék fel egészséges körülmények között utódaikat. Sajátítsanak el annyi ismeretet, hogy észrevegyék, mikor kell szakember tudását igénybe venni.

Az iskolák gondoskodjanak arról, hogy a fiatalok megtanulják az elsősegélynyújtást, valamint az egészséges életmód szabályait. A közösségek sokat tehetnek azért, hogy például a társadalom tagjai a túlzott gyógyszerfelhasználással ne károsítsák egészségüket. Hiba volna azt gondolni, hogy mindezek csak a fejlődő országokra vonatkoznak. Éppen ellenkezően, a „bőség országaiában” is legalább olyan fontos, hogy még az iskolázottak is felelősséget érezzenek egészségükért azzal, hogy bölcsen étkeznek, többet mozognak, mértékletesen isznak és nem dohányoznak, óvatosan vezetnek, megtanulják elkerülni a városi élet izgalmait és mindezekben segítik egymást.

Az egészséges életre nevelés indítkadást és tájékoztatást igényel. Ez utóbbi nem csak az ismertetésre irányuljon, hogy miként lehet valaki egészséges és mi a teendő, ha betegség jelentkezik, hanem sokkal inkább feladata az egyénben és a közösségben kifejleszteni az egészséges iránti törekvést. A hatékony tájékoztatás motivációs folyamatot indít meg, és ennek nyomán fokozódik a tájékoztatás iránti igény is.

A már megindult tájékoztatás nem csak írott szavakra vagy az évente egyszer megrendezett egészségügyi világnapra korlátozódik, hanem terjedjen ki egyéni beszélgetésekre, csoportfoglalkozásokra, rádió- és tévéadásokra stb. A tájékoztatásnak mindezt jelen kell lennie, ahol az emberek találkoznak: a családban, a munkahelyen, az iskolában és az egyetemen, a társasági csoportokban, a politikai, szakmai, tömegszervezeti mozgalmakban.

A sürgető üzenet, ami az ez évi egészségügyi világnaphoz kapcsolódik: Mindenki képes tenni egészségéért, és ezt most tegye, mert mindenki egészségéért sürget az idő!

kat ábrázolja bélyegen. Kuba egy, az NDK négy bélyegen a posta hírközlő tevékenységéről számol be.

A brazil nők hosszú küzdelem után elvileg 1930-ban politikai jogokhoz jutottak, de még két évtizednek kellett eltelnie, hogy a nők közéleti szereplését általában elfogadják. A nemzetközi nőnap alkalmából a választójog körüli vitákra emlékeztető bélyeget adott ki a brazil posta.

Az irányítószámot Görögországban most vezetik be, ezt bélyegpáron is hirdetik. Az egyik címet az új rendszer szerint pontosan címezni kell, az ország területén a postai körzeteket ábrázolja. A másik értéken postakürtből kibújó felirat hív fel az irányítószámok használatára.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

ERMITÁZS

Leningrád büszkesége a világ egyik legjelentősebb képzőművészeti múzeuma az Ermitázs. Kincsei közül már eddig is többet reprodukáltak bélyegen. A szovjet posta átfogó tervet készített, amelynek kapcsán évekig rendszeres válogatást ad a múzeumban őrzött festményekről. A gyűjtemény eredete Nagy Péter cárhoz fűződik, valójában II. Katalin cárnőnek köszönhető a múzeum gazdagsága. A képek és szoborvásárlásokban egy híres francia filozófus, Denis Diderot (1713–84) működött közre, segítségével közel ezer műtárgyhoz jutott a múzeum. A kibocsátások sorozata olasz festők (Correggio, Perugino, Tiziano, Raffaello) alkotásainak bemutatásával tavaly kezdődött. Most márciusban német (Cranach, Friedrich, Molbein) festők képei kerülnek sorra. Jövőre angol és francia művészek alkotásaiban gyönyörködhetnek a filatelisták, ezt követően spanyol mesterek művei díszítik majd a szovjet bélyegeket.

LEVELEZŐLAPOK

A Magyar Posta áprilisban Putnok 700 éves fennállását, Mezőkövesd városát nyilvánításának 10. évfordulóját és a birkózó EB-t, benyomott bélyegű levelezőlap kibocsátásával köszönti. Az első két lap a települések jellegzeteségeit ábrázolja, a harmadikon keményen küzdenek a birkózók. Putnok emléklevelezőlapja 5-én, Mezőkövesd 28-án, a birkózóké 19-én jelenik meg. A lapokat egyenként 1,40 forintért árusítják a nagyobb postahivatalok, ahol a megjelenés napján elsőnapon bélyegzőt alkalmazznak.

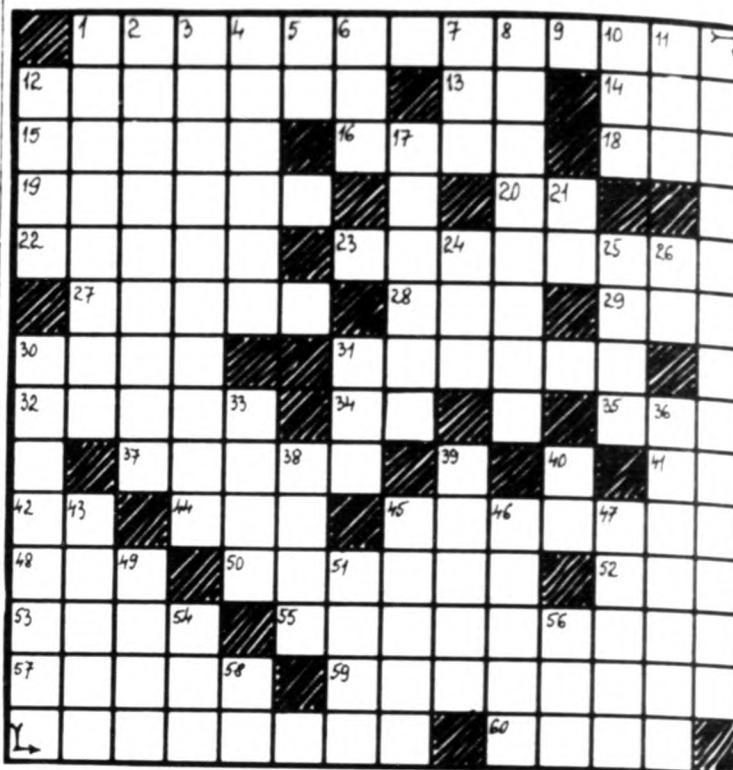
HÍREK — ÚJDONSÁGOK

Nagy sikert aratott az Egyesült Államok madarait bemutató sorozat, amelyet 50 darab, egyenként 20 centes bélyeget tartalmazó ívben nyomtattak. A gyűjtők 12 millió elsőnapon borították, minden eddiginél nagyobb mennyiséget vásároltak.

120 millió forintnak megfelelő összeget áldoznak az ENSZ költségvetéséből a hírközlési világvég eszméinek terjesztésére. A posták bélyegekkel fejtenek ki propagandát. Portugáliába és számos más ország csak a jelképes emblémát, az egymásba fonódó hírközlő csatorná-

KERESZTREJTVÉNY

DEBRECEN 1561-BEN

Vizszintes: 1. Így ír a vizsz. 55. alatti író az 1561-es év Debrecenéről (folyt. a függ. 30. szám alatt). 12. Ha ezt megduplázuk, akkor többet lesz! 13. Gitár része! 14. Holland város Maasland tartományban. 15. Van ilyen; gomb is... izzó is! 16. Ön. 18. Mesterkelt testtartás. 19. és oxigén. 12. Becézett nő. Kuba, Spanyolország, Indonézia és Lesotho autójelzése. 20. Vadász teszi. 22. Nyomor. 23. Jégkorongban sokszor kell. 27. A költő érzelmeit írása. 30. A vizsz. 1. folytatása. 31. ... fürdő (Várpalota). 33. Tanul az esetből. 36. A tengermozgás. 38. A pinhangesz. 32. ... Calvino: „Eleink” (fölső ék). 34. Kis patak. 35. ... Bareli (Indiai helység). 37. Ezer tonnát. 41. Rangjelzés. 42. Keresztül. 44. Orosz súlymérték = 16,38 kg. 45. Nem te irtad! 48. Magyar név. 50. Öntöz. 52. „Az” egyik msh. kiejtve. 53. Tanár egy az elemiben. 55. Lásd a vizsz. 1-et. 57. Szlovákiai nép. 59. Láda formájú, bőrrel párnázott tornász (névelővel). 60. Kilogramm.

Függőleges: 1. Behozza az előnyt az eredményjelző táblán. 2. Sebességfokozás. 3. Rendőrségen kérdezhetik a tolvajtól (3 szó). 4. Regen kiveszett státusz. 5. Szerellem megduplázuk, akkor többet lesz! 6. Háromezer 7. Az oldalt! 13. Gitár része! 14. Holland város Maasland tartományban. 15. Van ilyen; gomb is... izzó is! 16. Ön. 18. Mesterkelt testtartás. 19. és oxigén. 12. Becézett nő. Kuba, Spanyolország, Indonézia és Lesotho autójelzése. 20. Vadász teszi. 22. Nyomor. 23. Jégkorongban sokszor kell. 27. A költő érzelmeit írása. 30. A vizsz. 1. folytatása. 31. ... fürdő (Várpalota). 33. Tanul az esetből. 36. A tengermozgás. 38. A pinhangesz. 32. ... Calvino: „Eleink” (fölső ék). 34. Kis patak. 35. ... Bareli (Indiai helység). 37. Ezer tonnát. 41. Rangjelzés. 42. Keresztül. 44. Orosz súlymérték = 16,38 kg. 45. Nem te irtad! 48. Magyar név. 50. Öntöz. 52. „Az” egyik msh. kiejtve. 53. Tanár egy az elemiben. 55. Lásd a vizsz. 1-et. 57. Szlovákiai nép. 59. Láda formájú, bőrrel párnázott tornász (névelővel). 60. Kilogramm.

Beküldendő a vizszintes 55. alatti író és a vizszintes 1. függőleges 30. alatt elrejtett mondat, legkésőbb április 19-ig.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Az autó kipufogó rendszere

A belső égésű motor üzemi zaja meglehetősen nagy. Tompítása teljesítményt emészt fel ugyan, a kipufogó rendszerre mégis szükség van. Hangtompító dobja elviselhetővé teszi a környező számára a kipufogó gázok okozta zajt. Előfordul azonban, hogy a hangtompítót kiiktatják, vagy hatékonyságát csökkentik, hogy ezáltal teljesítményt növeljenek, ami közforgalomban megengedhetetlen.

Kétütemű motoroknál pedig károsítja a motort, szélsőséges esetben a dugattyú elmozdulásának eredménye, zenkivül növeli a fogyasztást is. A hangtompító dobok élettartama viszonylag rövid, két-három évenként cserélni kell. Anyagukat a motor égéstermékei károsítják, a felhevült dobra felcsapódó víz pedig ridegíti a lemezszerkezetet, a felvágódó kövek pedig törést, repedést okozhatnak. Sokan nem tulajdonítanak ennek jelentőséget, pedig ez veszélyes lehet, mert a sérült kipufogó rendszerből a kocsis utasterébe szivárogó gáz halálos mérgezést okozhat.

Az is kellemetlenségeket idézhet elő, ha komorlerakódás miatt eltömődik, összeszűkül a kipufogó. Különösen a kétütemű motorok kipufogócsövei szennyeződnek el hamar, de nem kevésbé a hegesztéssel való javítást ideiglenes szükségmegoldásnak tekinteni, s adandó alkalommal ki kell cserélni a kiegészítő csőfalú, elvékonyodott anyagú részeket.

Előfordul, hogy a csövek, dobok lemezanyaga már annyira korrodálódott, hogy nincs értelme vagy lehetőség a hegesztésének. Legjobb el hamar, de nem kevésbé a hegesztéssel való javítást ideiglenes szükségmegoldásnak tekinteni, s adandó alkalommal ki kell cserélni a kiegészítő csőfalú, elvékonyodott anyagú részeket.

bát. A motor egészétlenül felmelegszik, működése pedig a dús keverék tünetet mutatja. Ez félrevezeti sokszor még a szakembereket is, amikor a porlasztó szelepegyen keverékre állításával próbálják a hibát elhárítani.

A szétzerelhető elemekből összeállított kipufogó rendszernek viszonylag egyszerűen elvezethetjük a tisztítást. Nehezebb a helytelenül összehegesztett csövekkel és hangtompító edényekkel. Ha nem krómzott a berendezés, a hangtompító lánggal kell felmelegíteni, így elegendő ki a korom. Sokszor célravezető az is, ha acélból, vagy vékony vaspálcikával, a két végződésen keresztül távolítjuk el a kormot. Néha azonban csak a hangtompító edény és a csövek szétfűrészelésével, vagy a szétválasztással lehet segíteni a bajon. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy bizonyos idő múltán nemcsak a hangtompító és az összekötő csövek, hanem a beömlőcsatornák is eltömődnek, tehát tisztításra szorulnak.

Előfordul, hogy a csövek, dobok lemezanyaga már annyira korrodálódott, hogy nincs értelme vagy lehetőség a hegesztésének. Legjobb el hamar, de nem kevésbé a hegesztéssel való javítást ideiglenes szükségmegoldásnak tekinteni, s adandó alkalommal ki kell cserélni a kiegészítő csőfalú, elvékonyodott anyagú részeket.

A fa

Most, hogy military stílusú des. drappó varrott, s a „rangjelzések” hadarabok átvezette farmeröltözöt a blue jeans dzsinst), tehát szon nálunk hatatlan ruhát. Koptatja a fiatal, am benne, aligha az agyából p. mernadrág-cs kívül zseniáll.

Nos, a blue szökötös egy rában gyárt angolos elnevezés Strauss ember volt, a jött az U aztán ama geletőleg indigó tett vásznakk.

Kereskedett tásukra sem venni ezek a sak, erősek, e rágokat készíti Strauss úr nyughatatlan marosan átte nyugati partjósorsá összehalmazású Jacob W. Davis megren marhahajszár mosókból és kalmi pénzke ki, akik azt né túlabb hódarabjaikat. Ipon — talán vastag vászon — tő helygeseket vett, azokkal kezdte a pantallók d. sával óriási minden valam és sheriff ilye seletben akart az eljárás napjainak díszite vább.

Levis Strauss tásban fölír nagy üzletet, és szerző eljárást. Davistól. Majd aruházak nek kerteljű cisco egyik leg here lett.

Feles

Pisti a szomszédunkban lakik. A minap édesanyja és közte lezajlott furcsa párbeszédre lettem figyelmes.

Édesanyja kérelt a fiát, vigye le a szemetet, de ő többször kérésre se tette. Ekkor édesanya haragosan rászólt nire Pisti feleselni kezdett.

Biztosan kért is hasonló helyett, hogy a tot végrehajtot elkezdte. Megpróbáltok édesanyjátokat, leges még a szemnyi fér mémiert nem a bizza ezt a mut

Csodálkoztok, telen visszabeszóitika a felnőttok. Hallotok ezt kaszkori. detságnak vélik kednek abban, lesztek, változik sotok. De kor ké

Hogyan szó. Nem a kortól fű a neveléstől, pot önneveléstől. el, hogy leszok

A farmernadrág regénye

Most, hogy az úgynevezett military stílusú, tehát a zöldes drappos anyagokból varrott, s csillagos, sávos „rangjelzésekkel” ékített ruhadarabok divathullámát is átvészelte a hagyományos farmeröltözék, elmondhatjuk a blue jeans (ejtsd: blu dzsinsz), tehát ez a kékvászsonalunk is újból kiiktatatlantlan ruhadarab lett.

Koptatja javában öreg és fiatal, am amig tesz-vesz benne, aligha érdekli, kinek az agyából pattant ki a farmernadrág-csinálás kétségkívül zseniális ötlete.

Nos, a blue jeans — ez a szokottos egyébként a Genorában gyártott kékvászson angol elnevezése — a tyja Lewis Strauss bajor fiatalember volt, aki 1854-ben hajozott át az Újvilágba, s ahol aztán ama genovai fehér, illetőleg indigóval kékre festett vásznakkal kereskedett. Kereskedett is, de megvárta, amíg a vasárnapi piacra sem volt rest, s lényegében a matériák tartósak, erősek, elsősorban nadrágokat készített belőlük.

Strauss ur, mint afféle nyughatatlan sikervadász, hamarosan áttelepült az USA nyugati partvidékére, ahol jósorsra összehozta egy rigszármazású szabómestert, Jacob W. Davissal. Mister Davis megrendelőinek zomarmarhajásárokba, aranymosókba és más hasonló alkalmi pénzkeresőkből került ki, akik azt szerették, ha minél tovább hordhatják ruhadarabjaikat Davis egy nap — talán azért, mert a vastag vászon varrására ráunt — tő helyett apró szegéseket vett a kezébe, és azokkal kezdte összeerősíteni a pantallók darabjait. Újításával óriási sikert aratott: minden valamirevaló cowboy és sheriff ilyen szegezett viseletben akart diszelegni. Ez az eljárás napjaink farmerjainak díszítésében él tovább.

Lewis Strauss ebben az újításban fölismerete a nagyüzlet, és a potonegyeszedő eljárást megvásárolta Davistól. Szabóságok, majd áruházakat nyitott. Minnek kerteljünk: San Francisco egyik leggazdagabb embere lett.

Utcakép farmerral

Ezek az ós-farmerek persze nem egészen úgy festettek, mint mai társaik, de a lényegben megegyeztek: a célszerű szabás, a tartósság, és nem utolsósorban az olcsóság jellemezte.

Érdekes megjegyezni a blue jeans világhódításának az útját. Az Egyesült Államok nyugati partvidékéről —

ahol elsősorban munkaruha volt — az 1930-as években került át a keleti partvidékre, ahol viszont kellemes és kényelmes kirándulóöltözékként viselték. Még körülbelül húsz év, és szerte a Földgolyón föltűnik. Elsősorban az ifjú értelmiségiek, egyetemisták főiskolások kaptak rá olcsóság mellett azért

Készül: a hazai farmer (MTI-fotó: KS)

is, mert használata kifejezett valami lázadást. Akí farmeröltözött, arról tudni lehetett, hogy okkal, ok nélkül, de elégedetlen.

Az 1960-as, 1970-es években vált annyira népszerűvé, hogy alig győzték a farmert szabni, varrni, no és természetesen szegészselni a gyárak. Ontották nemcsak a kékvászsonadrágot, de a hozzája illő dzsekit, ingeket is.

Ez a szó szerint értendő tömegtermelés folyik ma is. Hiszen a farmerveiselnél aligha volt általánosabb divat: hordhatja — s hordja — ezt a nagypapa éppen úgy, mint a tipegőjéből még éppen csak kibújt leányunka.

Magyarország egy kissé később, de akkor annál nagyobb erővel kapcsolódott be a farmergyártásba. A Május 1. Ruhagyár 1977-ben kötött szerződést az immár világcéggé terebélyesedett Lewis Strauss birodalommal, mégpedig úgy, hogy Straussék nemcsak a technológiai ismereteket osztották meg a magyar partnerrel, hanem a munkaszervezési tudnivalókat is.

A. L.

Ételeink elnevezéséről

Tájékozódás az étlapokon

Az étlapokon számos clyan ételnev szerepel, amely a ritkán vendéglőbe járók előtt ismeretlen: nem tudják, mi rejtezik a szépen hangzó elnevezések mögött. Ezek az ételek általában jellegzetesek, nevével valamely vidéktől, ismert művésztől, politikusoktól stb. kapták. A következőkben néhány olyan ételről adunk rövid tájékoztatást, melynek neve nem mindenki előtt ismerős. (A közlések az ismert Vesz—Türös-féle szakácskézikönyv alapján készültek.)

Ujházy-tyúklevés: Ujházy Ede híres színészünk emlékére készítették. Tyúkhúsból készítik, vegyes zöldség, zeller, hagyma, gomba, zöldborsó, paradicsompüré, petrezselymezöldje, só, bors, finommetélt felhasználásával.

Erőlevés IV. Henrik módra: jércemell felaprítva, főtt karotta, cukorborsó és szeletelt gomba, rizs kell hozzá.

Erőlevés Royal módra: az erőlevés kockákra vágott tojáskocsonyát tesznek.

Frankfurti krémlevés: szeletelt póréhagymával vajon pirítanak kelkáposztát, és borsal puhára főzik. Vigyázó rántással, tejjel krémállapot készítenek, a kettőt összeöntik és felforraltják. Áttörés után tejszín és tojásgárgája kerül bele, majd főtt, karikára vágott virsli.

Palócleves: „a nagy palóc”, Mikszáth Kálmán emlékére készítették. Úrúhúsból zsírral, fokhagymával, vöröshagymával, és fűszerekkel (só, babérlevél, kömény, törött bors, petrezselymezöldje), valamint burgonyával, vajjal, liszttel és tejföllel készítik.

Jókai-bableves: (Jókai emlékére): főtt bablevesbe füstölt csülök, kolbász, csipetke kerül.

Makaróni milánói módra: vajon fonnyasztott, apróra vágott hagyma, gomba, sovány főtt sonka, füstölt hús vagy füstölt nyelv kerül bele, majd paradicsompüré. Kevés levessel felforraltjuk. Só, bors a fűszere, majd bekekerül a főtt makaróni. Tűzálló tálon helyezik el,

megszórják a tetejét reszelt sajttal és megsütik.

Károlyi saláta: szeletelt, főtt burgonya, kovászos uborka, zöldborsó, friss paradicsom, főtt tojás, metélte vágott fejesaláta, az egész elkeverve tartármártással.

Bélszinszelet (Tournedos) Rossini módra (az olasz zenészéről és ismert inycenről neveztek el): Libamájjal, madeira mártással, szarvasgombával stb. készült, piros és ropogós burgonyával körítik.

Bélszinszelet strassburgi módra: (Strassburg a libamájkészítmenyek nemzetközi hírű központja). Libamájjal, libamájpürével, szarvasgombamártással készítik. Körítése: burgonyakrokett, vajos zöldbab és csirgefaj.

Angol bélszín Wellington módra: gombapéppel, vajos, leveles tésztaiban sűtik. Lédús, puha, omlós étel.

Csáky-rostélyos (Csáky Sándor, híres magyar szakácsmester készítménye): Tejfeles, paprikás mártásban párolt rostélyos, tojásos lecsóval.

Burgundi marhasült: (Francia eredetű étel) főtt tojással megtöltött Stefánia marhasült, Burgundi vörösborsal készült, füstölt szalonnával, párolt zöldséggel körítve.

Frankfurti rostélyos: kevés barnamártással párolt, elősűtött rostélyos, melynek köröte: cikkekre vágott, párolt kelkáposzta, húsos szalonnával és megpirított virslikarikákkal.

Sertésborda hentesné módra: párolt sertésborda, pirított szalonnával, ecetes uborkával, kissé fűszeresen — enyhén savanykás illatú étel.

Elszászi sertésborda: párolt natúr sertésborda, tálaláskor káposztára teszik a bordát, erre fél sült virsli, két végére pedig főtt burgonya kerül.

Temesvári sertésborda: elősűtött sertésbordából készült, pörköltében párolják, levében újbungonyát párolnak és tejfeles habarással készre főzik.

Barányborda angolosan: rostélyon sűtik, tálaláskor frissen sült szalonnát tesznek rá.

Gundel-palacsinta: (a híres Gundel éttermek specialitása) mazsolás diókrém, kevés rummal ízesített és töltött palacsinta, rumos csokoládémártással.

Töltött sárgadinnye (Gundel-különlegesség): A félbevágott sárgadinnye húsát kivesszük, kis kockákra vágjuk, megcukrozzuk, és likőrrel ízesítve visszatesszük a dinnyébe, majd jól lehűtjük tálalás előtt.

Rudnay János

LÓUGRÁS

Induljatok el a jobb alsó sarokban levő R betűből, és lóugrásban haladva olvassatok össze az ábra betűit. Ha helyes útvonalon haladtok végig, Vörösmarty: Zalán futásából kaptok idézetet. Hogy szól ez az idézet?

Regi dicsőségünk, hol ké-
Megtérsz:

Szűcs Mariann

Feleselni kár

Pisti a szomszédunkban lakik. A minap edesanyja és az özte lezajló furcsa párbeszédre lettem figyelmes. Edesanyja kérte a fiát, vigye el a szemetet, de ő többször kérésre se tette. Ekkor edesanyja haragosan rászólt, mire Pisti feleselni kezdett.

Biztosan kerültetek már ti is hasonló helyzetbe. S ahelyett, hogy a kért feladatot végrehajtottátok volna, elkezdtek „szövegelni”. Megpróbáltatok meggyőzni edesanyjátokat, miért felesleges még a szemét levévése, mennyi fér még a vödörbe, miért nem a testvéretekre bizza ezt a munkát stb.

Csodálkoztok, hogy szemtelen visszabeszélésnek minősítik a felnőttek szájalásokat. Hallotok olyat is, hogy ezt kamaszkori rossz tulajdonságnak vélik, s reménykednek abban, ha idősebbek lesztek, változik magatartásotok. De kor kérdése ez?

Hogyan szokhattok le? Nem a kortól függ ez, hanem a neveléstől, pontosabban az önneveléstől. Határozzátok el, hogy leszotok a szája-

lasról? Gondoljatok arra, hogy a rossz tulajdonságoktól csak úgy tudtok megszabadulni, ha erre neveltek magatokat. Ha a felnőttek, de akár a testvéretek is kér valamit, nem kell mindjárt „felkapni a vizet”, s felesléssel elodázni a végrehajtást. A kérésnek tegyetek eleget azonnal. Felesleges visszabeszélni, mert a szülők kérésének előbb-utóbb úgyis eleget kell tenni.

Hát akkor minek a fecsegéssel feleslegesen elpazarolt energia? S miért vállaltok, hogy feleselőnek, szemtelennek kiáltanak ki benneteket? Miért tetőzitek egyik rossz tulajdonságotokat még a másikkal? Próbáljátok ki, s ha egyszer sikerül már visszabeszélés nélkül eleget tenni a kérésnek, jó úton haladtok.

H. E.

Mese Sinkiről, akit senki sem szeretett

Pufóci sokszor úgy érezte, hogy a Háromkerélt iskolának már továbbra is gyűlölte megszűnnie, hiszen akkor elműlnának az ő gondoljai. Nyugodtan éhezhetne reggeltől estig, hogy ezáltal csilláphatatlanságát elhessegesse mindenféle finom ételhabzsolásával. Ugyanis az iskolai tízperces szünetek az étkezésre röpké időnek bizonyultak, s az órák alatt nem lehetett nyugodtan enni. Ha beleharapott egy mosolygós almába, az igazgató bácsi rögtön észrevette, de legutóbb meghallotta. Ha sültkolbászt majszolt óra alatt, az is kiderült, hiszen az illata nyomban belepte a tantermet.

Tehát Pufóci gyűlölete az iskola iránt egyre nőtt. Gyűlöletét több tetteben kifejezésre is juttatta. Így például rendszeresen kicsúszta az ablaküvegeket. Amikor arról faggatta az igazgató bácsi, Pufóci csak annyit mondott: — Nem én voltam. Sinki csinálta.

— Ki az a Sinki? — nézett az igazgató bácsi mérgesen Pufóci szemé közé, mert nem szerette, ha a tanítványai mellébeszélnek.

— Sinki a Zúrzavari városban lakik. Jó barátom. — Ügy. Szóval a te barátod!

— Igen. És azért az én barátom, mert Sinkit senki sem szereti.

— Hát akkor mondd meg annak a te Sinki barátodnak, hogy sürgősen kerüljön a szemem elé, mert különben téged leszek kénytelen megbüntetni!

Ez a figyelmeztetés nem volt elég Pufócinak, az iskolát továbbra is gyűlölte. Ellenszenve jelölte kiöntötte a tust, és cipőtalpával gondosan szétmaszatolta a padlón. A takarító néni három nap és három éjjel súrolta, hogy ne maradjon Pufóci páccájának semmi nyoma.

— Sinki csinálta, a barátom — vonogatta Pufóci a vállát, amikor az igazgató bácsi újra behívatta —, őt ugyanis senki sem szereti. — En viszont már szeretném látni ezt a Sinki barátodat! — mondta az igazgató bácsi, és most már fenyegetően villogtatta a szemüvegét.

Pufóci gyűlölete azonban mit sem apadt az iskola iránt. Ezért aztán a következő alkalomra azt találta ki, hogy az igazgató bácsi telefonkagylóját telezsírta grafitporral, és a Háromkerélt falu másik végéből felhívta telefonon az igazgató bácsit, és elváltoztatott hangon megkérte, hogy fűjjon bele jó erősen a kagylóba, mert nem hallani semmit. És az igazgató bácsi gyanútlanul belefűjt, aminek az lett a következménye, hogy tiszta fekete lett az arca. Mivel nem vette észre, ilyen fekete arccal ment órákat tartani, a gyerekek pedig majdnem megpukkadtak a nevetéstől, de nem mertek neki szólni. Az igazgató bácsinak több se kellett ezek után. Pufóci újra behívatta a szobájába: — Nos, ki volt a tettes? — Sinki, a barátom — válaszolta könnyedén Pufóci. — Ide figyelj, fiacskám! Fél óra múlva itt várlak a te Sinki barátoddal! Fél óra

múlva, vagy senki sem fog jótállni érted. Erted? — mondta vést jósló hangon az igazgató bácsi.

Pufóci nyomban megrémült. Izzadt, remegett és cidrizett. Most mi lesz? Fél órán belül ki fog derülni a turpisság, hogy nincs Senki, illetve hát ez a Sinki! És őt nem védi meg senki, illetve hát senki! Ment Szöszmószhoz, de bizony az igazgató álman kívül mást nem tudott neki tanácsolni.

Es ment az Okosi bíróhoz, de annak már a kutyája is megugatta messziről, és néhány sánta lépés után visszorgó fogakkal utolérte.

Pufóci arrát a földig eresztve botorkált vissza az igazgató bácsihoz.

— No, mi van, Pufóci? Miért lógatod annyira az orrod? — kérdezte vidáman az igazgató bácsi.

— Hát... — morzsolgatta intőkönyvét Pufóci.

— Sinki barátod miatt ne aggódj! Itt járt az imént, és bocsánatot kért a dolgai miatt, de nem volt ideje, hogy megvárjon téged, mert sietett vissza Zúrzavariba.

— De hát, Sinki... — meredt az igazgató bácsira Pufóci.

— Ne törődj vele! Örülj, hogy elment! Hiszen itt se szerette senki a te Sinki barátodat.

— Igaz. Az igazgató bácsinál ezt sinki sem tudhatja biztosabban — motyogta lehangozott fűvel Pufóci, és tulajdonképpen ennyi erővel már szégyelhetne volna magát.

Vasárnap: Videoton-DMVSC Ma: kettős rangadó a Népstadionban

Borsányi elvihartott a jobb szélen, beadását Csongrádi lőtte kapura. A védők megpattanó labdát Mező pontosan Májér elé ütötte aki közelről nem hibázott. Így ért véget a legutóbbi DMVSC-Videoton összecsapás, amely meglepetésre a vendégek 1-0-as győzelmét hozta.

Összel a székesfehérváriak egy pontért utaztak Debrecenbe. A mérkőzés jelentős részében csak a védekezéssel törtek, mégis egyetlen helyzetük értékesítésével mindkét pontot hazavitték, megszerezve ezzel első idegenbeli győzelmüket.

A debrecenieket most természetesen fűti a visszavágás vágya, szeretnék legálább az egyik pontot elrabolni. Még akkor is, ha a Kovács Ferenc edző rendelkezésére álló játékoskeret nem bővült. Sőt Tóth Ernő az U. Dózsa elleni meccs utolsó percében összerúgott

Kisznyérrel, s bedagadt a térdje. Játéka egyelőre kétséges.

A találkozóra vasárnap 18 órakor — villanyfényben — kerül sor a székesfehérvári Sóstói stadionban.

Ma a legnagyobb érdeklődés a népstadionbeli kettős rangadót kíséri. A Vasas az U. Dózsa, az FTC pedig a Bp. Honvédet fogadja. Összesen mindkét összecsapáson öt-öt gól született, s a Vasas is, a Bp. Honvéd is egyaránt 3-2 arányban diadalmaskodott. Ráadásul a kispestiek szerdán drámai küzdelemben az MNK-ból is kiűzték a Fradit. Ma, délután még három vidéki találkozóra kerül sor. Emlékeztetőül közöljük az őszi hetedik fordulóban elért egymás elleni eredményeket: Pécs-Diósgyőr 2-1, Nyíregyháza-ZTE 2-1, Békéscsaba-Haladás 1-1. Ebben a fordulóban szintén a hazaiak esélyesebbek a győzelemre.

Utánpótlás

Az ifjúsági labdarúgó NB I.

DMVSC—Újpesti Dózsa
2-0 (0-0). Debrecen. 500 néző. Vezette Varga J. DMVSC: Holp — Lenart, Kovács, Kozma, Mikula — Fekete, Erdi (Arany), Szabó II — Csöke, Honti, Bagó G., Bagó (71 p.) és Szabó II. (83 p.). Jók: Holp, Kovács, Fekete, Szabó II, Honti, illetve Brockhauser, Bélik és Steidl.

Területi ifjúsági bajnokság.
Tisza-csoport: D. Kinizsi-DMVSC II 2-3 (2-2), Hajdú Vasas—NYVSSC II 1-2 (0-1), Hajdúszoboszló—Balmazújváros 2-1 (0-0), D. Universitas—Hajdúszoboszló 4-1 (1-0), Rakamaz—Püspökládány 1-0.

(0-0), Tiszavasvári—Mátészalka 2-3 (1-1), Csenger—Jásziskér 1-0 (1-0).

1. DUSE 20 15 4 1 63-19 34
2. Hajdú Vasas 19 11 5 3 52-22 27
3. NYVSSC II. 19 10 5 4 47-19 25

Országos serdülőbajnokság.

Debreceni csoport: D. Kinizsi-DMVSC 0-1 (0-0), Hajdú Vasas—NYVSSC 0-5 (0-3), Hajdúszoboszló—Balmazújváros 3-0 (1-0), Rakamaz—Püspökládány 0-2 (0-1), Tiszavasvári—Mátészalka 3-0 (0-0), Csenger—Jásziskér 2-1 (1-0).

1. NYVSSC 18 18 0 0 160-7 36
2. DMVSC 18 16 0 2 150-10 32
3. H.-szoboszló 19 21 1 6 59-42 25

„SZEDD A LÁBAD!”

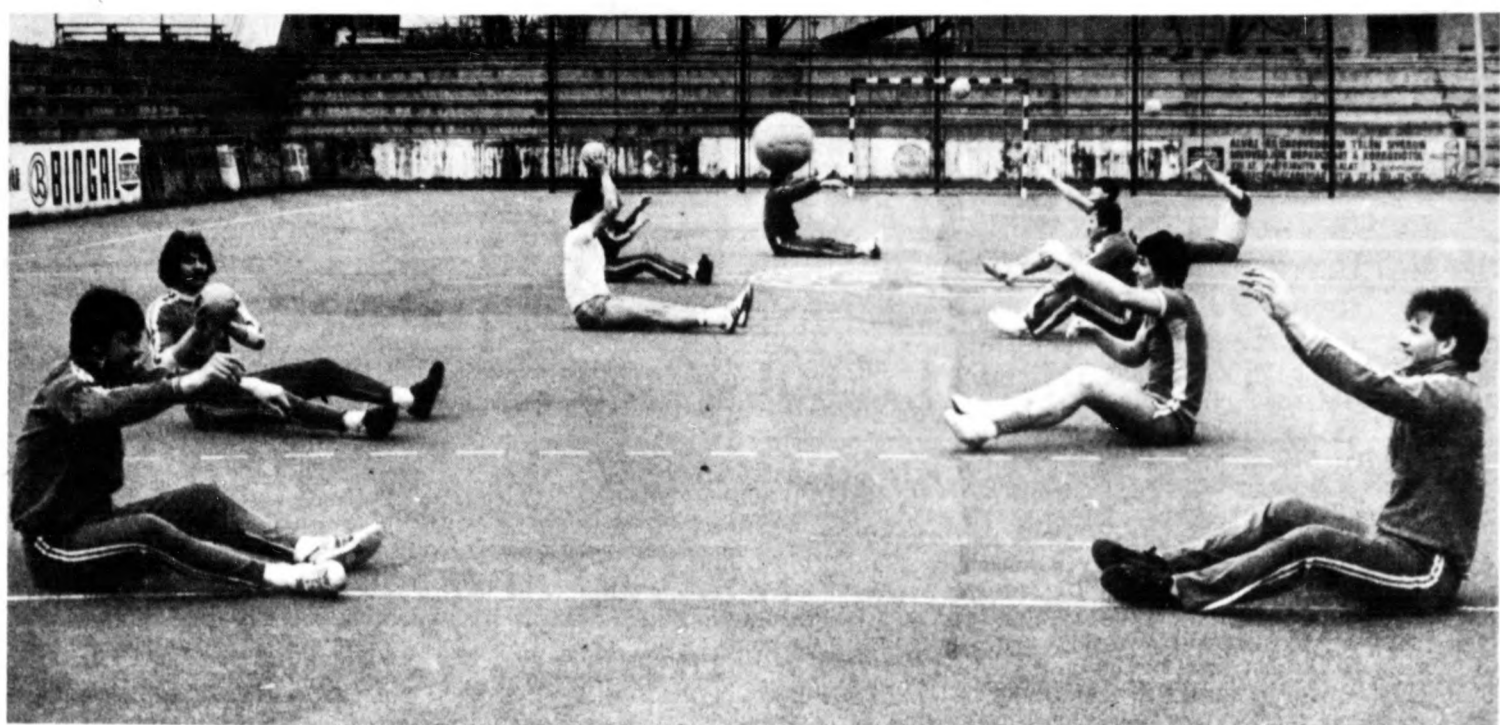
Vasárnap délutél 9.30 órakor a Pallagi úti DOTE parkolóban gyülekeznek azok, akik indulni kívánnak a KISZ által szervezett II. futonapon. A távokat úgy jelölték ki, hogy azokat fiatalok és idősebbek is könnyedén teljesíthessék. Aki még

nem rendelkezik az akció igazolványával, a helyszínen megkaphatja. A futonap végén tombolán értékes nyereményeket sorsolnak ki. Jelszó: „Az egészség érték, megőrzéséhez a láb mindig kéznél van!” Minél több indulót várnak a szervezők.

Kosárlabda

Női mérkőzés: DUSE—MEAFK 77-39 (32-19). DUSE: Kiss, SZABÓ, Sónkoly, VISEGRÁDI, Szép. Cs.: Puskas, Simoné, Hegedűs, Bodis. Ld.: Szabó 26, Visegrádi 16, Szép 10, Simoné 10. A listavezető miskolci egyetemisták ellen végig kiemelkedő védekezéssel nagy különbségű győzelmet arattak a vendéglátók.

Férfi mérkőzés: DUSE—MEAFK 91-86 (45-46). DUSE: BOROS, ASBÓTH, OKRÓS, TAKÁCS, Kisházi. Cs.: — Ld.: Boros 26, Asbóth 22, Okros 18, Takács 12, Kisházi 13. A második helyen álló MEAFK ellen hatalmas „dobó párbajban” a nagy lelkesedéssel küzdő debreceniek megérdemelten győztek.

Visszaszerezni a közönséget

Hazai rajt előtt a D. Dózsa kézilabdásai

Az 1982. évi férfi kézilabda nemzeti bajnokság I. osztályában a D. Dózsa csapata a 7. helyen végzett, 19 ponttal. Ezzel teljesítették a tervet, már ami a helyezést illeti. Mindez a kivülálló számára úgy hat talán, hogy gond nélkül volt az elmúlt esztendő. Pedig ez korántsem igaz. A sportegyesület tevékenységéről szóló tavalyi beszámoló lezárójai:

„... a kézilabda-szakosztály 1982-ben nehéz évet hagyott maga után. A szakvezetésben, a játékosállományban bekövetkezett változások az év elején gyengébb szereplést jósoltak. Nem sikerült a kívánt módon az erősítés és sérülések is zavarták a munkát. Ennek ellenére az A kategóriás besorolást

jelentő 7. helyezést a körülmények ismeretében dicsérendő. Az előző évek problémáit azonban nem sikerült egy év alatt megoldani, de megállt a stagnálás. Az új hároméves terv 1985-re egy dobogós hely elérésére képes csapat kialakítását tűzte ki célul...”

Úgy tűnik, a D. Dózsa vezetése felébredt abból a „Csipkerózsika”-álmából, amelyben az 1975-ik évi magyar bajnokság megnyerése óta ringatózott. A tervek készen állnak és az anyagi basis is rendelkezésre áll a minőségi munkához. De vajon mevvannak-e a siker személyi feltételei? Sárkány Gábor, a klub ügyvezető elnökhelyettese válaszol.

— Azzal kezdem, hogy a Dózsa sikereinek egyik fő kiváltója, ügyvezető elnökünk hosszú ideje betegállományban van, és sajnos előreláthatóan hosszabb ideig marad még. Molnár Tibor tervező-szervező munkája nagyon hiányzik.

— Milyen megoldást találtak a vezető edző személyére?

— Több szakemberrel tárgyaltunk, senkivel nem sikerült ezidáig megegyeznünk. Természetesen jelenleg is kutatjuk a legjobb lehetőséget, a mielőbbi megoldást. El kell mondanom, hogy gondunkat az is nehezíti, hogy jelenleg 12 magyar szakember tartózkodik külföldön. A végső megoldásig vezető edző nélkül, a Nánássy—Lukács szakvezetőpáros irányításával dolgozik a csapat.

— Erősödött a játékosállomány?

— Erősödött, hiszen Szilágyi István személyében világválogatott játékost igazoltunk, de Makai (Bp. Spartacus) is kiváló képességű, jó szellemű sportoló. Új arc ma a Hajdúszoboszlóhoz jött Ferenc Rezső és a győri Török Imre. Mezősi Géza Nyíregyházáról érkezett, és az Or-

ostudományi Egyetemen kíván majd tanulni. Két katonánk, Kasku és Péter rövidesen bekapcsolódik a munkába és rájuk a bajnoki mérkőzéseken is számíthatunk.

— A szurkolókat nagyon érdekli az a kérdés, hogy látják-e még kedvencüket, dr. Süvöltős Mihályt lila-fehériben?

— Megállapodtunk a kiváló válogatott sportolóval, hogy ebben az évben csapatunk rendelkezésére áll. Az ő tudása, emberi kvalitása nem pótolható és most van rá legnagyobb szükségünk.

— Milyen a közvetlen utánpótlása a D. Dózsanak?

— A Sportiskolával közösen dolgoztunk, így kritikában részben áttekinthetetlen ez a rendszer, amelyben a szakmai munka színvonala sok kívánnivalót hagy maga után. Igaz, az utóbbi időben háromszor is előfordult, hogy a sportiskolai vezető edzőt a felnőtt csapathoz szerződettük, de ez sem magyarázhatja az edzők örökös vándorlását. Atmeneti megoldásként Dózsa II. néven ismét elindítottuk tartalék csapatunkat a megyei bajnokságban.

A Dózsa-pálya hajdan nagy dicsőséget és sok csatát megért stadionja most szomorúan asztalozik. A tavaszi napfény melegt csak két „alkalmi munkás” élvezi, elnyújtva szunyadnak a „B közép” negyedik padosorán. Edzés után Nánássy Pált kérdeztem a munkájáról, játékoskeretről és a bajnoki rajt vereségéről.

„Csak másodállásban tudok dolgozni, munkahelyemről hetente négyszer jöhetek edzésre, más alkalmakkor alapos gondot jelent a foglalkozások megszervezése. A csapat összetétele jelentősen változott az új fiúk és a katonáink időleges távolléte miatt. Jelenleg 17 fős kerettel készülünk. Sajnos Birónak eltört a keze, rá egyelőre nem számíthatok. Így csak két kapusunk van, Medgyesy és Bene. Mezőnyjátékosok: Menyhért, Molnár, Makai, dr. Süvöltős, Kordás, Szilágyi, Horváth, Gyóffy, Homovics, Török, Ferenc, Asztalos, Polgár, Mezősi. Hozzájuk csatlakozik majd Kasku és Péter. Sajnos az Újpesti Dózsa ellen gyentűn, szétesően játszottunk. A legtöbb gond a védekezéssel van, az összeszokottság hiánya itt szembetűnik. Vasárnapra alaposan fel kell javulni, mert az Elektromos

ellen mindkét pontot meg akarjuk szerezni.

„Hogyan készül a küzdelmekre a játékos?” Menyhért, a csapat balszélsője lígve kifújja magát, megtöri izmait homlokát és előbb meglepődik, majd kissé elgondolkodik kérdésesen.

— A szakemberek és a szurkolók egybehangozó véleménye az, hogy Menyhért Tamás sokkal többre hivatott tenetsége alapján, mint amit tavaly produkált. Igaz-e ez?

— A csapat is sokkal többre képes, csak még akadozik egy kicsit a gépezet. Az újak játéka szívesebben fogja tenni a produkciót. Remélem, hogy ebben az újjformázott csapatban az én teljesítményem is jobb lesz, és nemcsak egyéni megoldásaimmal tudok majd hasznosra válni. Nagyon jó erőben vagyok, bizom magamban és társaimban is.

A rajt nem sikerült, mert Újpesten az egykori szövetségi kapitány, Albrecht Miklós vezette testvércsapat főlényesen legyőzte a Dózsa. A csorbát kiközösítőli nem késső, sőt a hazai bemutatkozásra várhatóan mindent előkvet majd a lila-fehér gárda, hogy lelkes, jó játékkal visszahódítsa a megfogatkozott közönséget.

A tervek, remények, álmok helyett a valóság mérlegére kerülve a produktum lesz az objektív mérték, ami eldönti a szavak mögötti értéket. A város sportközeleménye, a csapatot szerető szurkolók és rajongók mércéje magasra van állítva, ennek eleget tenni nem kis feladat. Jó, hogy a Dózsa vezetői, játékosai szintén előre szeretnének lépni. Erre sikeresebb szereplést, erőt, egészséget kívánhatunk.

Szentgyörgyi János

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

APRILIS 9., SZOMBAT

Asztalitenisz
Püspökládány, Zoja Általános Iskola tornaterme, 14: Demeter Árpád-emlékverseny. — Bihar-terda-Biharnagybajom (18. járási CSB).

Birkózás
Honvéd utcai birkózóterem, 16.30: A- és B-kategóriából uttorok kötöttfűgású Béke Kupa versenyének harmadik fordulója.

Cselgáncs
Dózsa-csarnok, 10: Ifjúsági és uttoró I. körzeti rangsorverseny.

Kézilabda
Közúti pálya, 15.30: D. Közúti Építők—KEV Metro (női NB I. B. Fekete, Valkovszki). — MEDICOR-pálya, 15.30: D. MEDICOR—Magyar Kábel (női NB II. dr. Szekeres, Zsilák), — 15: D. MEDICOR—Miskolci EMTÉ (férfi NB II. Olman, Vass). — Kinizsi-pálya, 11.30: D. Kinizsi—Testvériség (női NB II. Lada, Rózsá).
Videó: Hajdúszoboszlói Gázláng—Hódiköt (18. férfi NB I. B. Lázár, Veszter), Derecske—Budaörs (11. női NB II., Könyv, Szarka), Berettyóújfalui MSE—D. Dózsa II. (16.40, férfi megyei), Simon, Tics), Hajdúdorog—Hajdúnánás (17.10, férfi megyei), Bánkúti, Gacsályi), Komádi—Hajdúszoboszlói Bocskai (17.10, női megyei, Komáromi, Nagy L.), Püspökládány—D. Spartacus (18.10, férfi megyei, Kalmár, Török), Biharkeresztes—Polgár (18.40, férfi megyei, Kapus, Nagy J.).

Labdarúgás

Egyetemi sporttelep, 15.30: D. Universitas—Honvéd Asztalos J. SE (Kálmán, Vasas, Tóth). Területi bajnoki mérkőzés. — DMVSC-pálya (Oláh G. u.), 10 és 11.45: DMVSC—Hajdú Vasas (országos serdülő és területi ifjúsági, Papp Cs., Balogh).
Videó: Balmazújváros—D. Universitas (15.30, területi ifjúsági, Vezendi, Zám), Püspökládány—Tiszavasvári (13.30 és 15.30, országos serdülő és területi ifjúsági, Kiss F., Erdős).
Debreceni járási bajnokság (15.30): Sáránd—Egyek, Monostorpályi—Görbéháza, Mikepércs—Hajdúbagos, Józsa—Hajdúszoboszló, DUSE II.—Tiszacsége (Debrecenben).

Röplabda
DMVSC nagyterdel (Oláh G. u.) csarnoka, 11.30: Újpesti Dózsa—Vasas, — 13.30: DMVSC—Újpesti Dózsa, — 17: Vasas—BSE. A női junior bajnokság harmadik fordulójának mérkőzése az 1-4. helyért.

Teke
Építők munkásszállójának pályája, 9: BHG—DUSE. — Hajdúszoboszlói pálya, 10: H. Déli-báb—Hajdúnánás. NB III-as csapatbajnoki mérkőzések.

Vívás
DMVSC Vágóhíd utcai sportcsarnoka, 13: Serdülőik vidékbajnoksága, leány, fű tör, kard és párbajtőr versenyszámokban.

APRILIS 10., VASÁRNAP

Asztalitenisz
Sáp—Földes (10. járási CSB).

Kézilabda
Városi sportcsarnok, 10.30: D. Dózsa—Elektromos (férfi NB I., Somhegyi, Szendrei). — Dózsa-pálya, 11.40: D. Állami Gazdaság—Balmazújváros (férfi megyei, Kiss A., Nagy M.).
Videó: Kaba—Derecske (10.10, férfi megyei, Nádasdy, Pesti), Berettyóújfalud—D. Közúti Építők II. (10.10, Kapus, Nagy J.), Hajdúszoboszló—DMVSC II. (10.10, női megyei, Domokos, Mezőteleki), Püspökládány—Balmazújváros (10.10, női megyei, Bánkúti, Gacsályi), Hajdúszoboszló—Hajdú Vasas (9.40, női megyei, Széchy, Taizs), Hajdúszoboszló—Nádudvar (10.30, férfi megyei, Széchy, Taizs), Létavértes—D. Universitas (10.35, férfi megyei, Kalmár, Török), Földes—Nyíradony (10.10, férfi megyei, Katkó, Mezel), Földes—D. Vörös Meteor (11.20, női megyei, Katkó, Mezel).

Labdarúgás
Videó: Területi bajnokság (15.30): Hajdúszoboszló—Szolnoki MÁV-MTE. (Kereszti). — Megyei bajnokság (15.30): Hajdúnánás—D. Volán (Hunyadi, Tóth S., Meleg), Nádudvar—Berettyóújfalud (Szabó J., Bend, Balogh), Polgár—Kaba (Vereb, Szilvási, Cseesdi), Nyíregyháza—Vámospercs (Göz, Vincze, Németh J.), Körösszegapáti—Hajdúdorog (Pataki, Antal, Nyéki), Komádi—Nyíradony (Oláh, Vezendi, Cseh), Derecske—Sárrétudvari (Nagy J., Nagy

L. Könyv B.), Létavértes—Újszentmargita (Németh V., Fazekas, Mészáros). — Járási bajnokságok. Püspökládányi járás (16): Bihar-terda—Nagyhegyes, Sáp—Hajdúszoboszló, Szerp—Földes, Biharnagybajom—Ebes. — Debreceni járás (15.30): Almásd—Nyírábrány, Nyíracsaád—Bagamér, Hosszupályi—D. Hunyadi, Fülöp—Nyírmartonfalva, Hajdúhadház—D. Kinizsi II. — Berettyóújfalui járás (15.30): Tépe—Berekbőszörmény, Mezősas—Biharkeresztes, Konyár—Gáborján, Pocsaj—Hencida, Esztár—Szentpéterszeg, Magyarhorog—Csökimő (10.30).

Röplabda
DMVSC nagyterdel csarnoka, 9: DMVSC—BSE, — 10.30: Újpesti Dózsa—BSE, — 12: Vasas—DMVSC. A női junior bajnokság harmadik fordulója, az 1-4. helyért.

Sakk
Sápi tanácsháza, 9: A járási CSB mérkőzése, öt együttes részvételével.

Teke
DMVSC nagyterdel automata pályája, 10.30: DMVSC—Szabolcsi Építők. Férfi NB II-es csapatbajnoki mérkőzés. — 13.30: DMVSC II.—Mezőtúr. NB III-as csapatbajnoki verseny.
Videó: NB III.: Berettyóújfalui Kórház—Szabolcsi Építők II. (9. NB III-as CSB).

Vívás
DMVSC Vágóhíd utcai sportcsarnoka, 8: Ifjúságiak vidékbajnoksága női, férfi tör, kard és párbajtőr versenyszámokban.

SALAKMOTOR

Adorján és Hajdú a válogatottban

A salakmotorozás kedvelői ma, szombaton és vasárnap is nemzetek közti viadalt tekinthetnek meg. Előbb Gyulán, azután Miskolcon méri össze erejét Magyarország, az és NDK válogatottja, egyaránt 3 órai kezdettel.

A nemzetek közti csapatversenyen a debreceni Adorján Zoltán és Hajdú Zoltán is szerepel a magyar válogat-

tottban, mindkét összecsapás ma, szombaton és vasárnap is. Rajtuk kívül ma Szilágyi, Berecz (Borsodi Volán), Ruzs és Gyepes (Békéscsaba Volán) és Balogh (Nyíregyházi Volán Dózsa) alkotják a magyar hétfős csapatot, míg vasárnap Ruzs és Gyepes helyén a miskolci Farkas és Juhász szerepel a nemzeti válogatottban.

Bőség zavara?

A hét vége kézilabdáműsora kedvez a szurkolóknak, akiknek gondot csupán az jelenthet, miként osszák be szabad idejüket. Hét NB-s mérkőzés szerepel a programkináltnban. Szombaton az NB I/B-ben a Közúti Építők SE és a Hajdúszoboszlói Gázláng SE csapatai is bemutatkoznak hazai közönségüknek. E napon rajtolnak a tavaszi idényben az NB II-esek, és mindannyian szintén hazai környezetben. Vasárnap kerül sor az első NB I-es meccsre, amikor a Debreceni Dózsa az Elektromos ellenében láthatják a debreceni kézilabdabarátok.

Tollaslabda

A tollaslabdázók felszabadulási emlékvészenyén a papírfórmanak megfelelő eredmények születtek.

Női páros: 1. Főrián Karácsony (D. Kinizsi), 2. Fekete, Boros (D. Kinizsi), 3. Cséti-né, Glant (Hajdú Vasas) és Gőnczy, Barna (Hajdúszoboszló). Férfi páros: 1. Arva, Vári (Hajdúszoboszló), 2. Szolek, Papp (D. Kinizsi), 3. Szénási, Varga (Hajdúszoboszló) és Radácsi, Nagy (D. Kinizsi). Vegyes páros: 1. Fekete, Szolek (D. Kinizsi), 2. Barna, Jeges (Hajdúszoboszló), 3. Főrián, Bökönyi (D. Kinizsi) és Karácsony, Nagy (D. Kinizsi).

SZOMSZÉD MEGYÉK ÉLETÉBŐL

R-35-ös számítógép Szolnokon

Néhány nappal ezelőtt átadták Szolnokon a Nagyatföldi Közalaj- és Földgazdálkodási Vállalat iróházában kialakított számítógéppontot — olvastuk a Szolnok megyei Néplap tudósításában. A megye legnagyobb — a KGST-országok együttműködésével készült, R-35 jelű — komputerrel felszerelt központ a vállalat adminisztrációs és termelési feladatainak megoldását gyorsítani.

Már megérkeztek annak a lengyel gyártmányú adatfeldolgozási rendszernek az első berendezései, amelyek segítségével a vállalat — Egerben, Hajdúszoboszlón, Kardoskúton és Szegeden dolgozó — üzemei és a központ fősztályai közvetlen kapcsolatot teremthetnek az R-35-össel.

Házmesterek brigádban

Pár éve a nyíregyházi házfelügyelők egy csoportja szocialista brigádokat alakított. A brigádtagok immár nemcsak a saját házuk előtt sepernek... Komolyan vett mozgalmuknak elsősorban a lakosság veszi hasznát. A brigád munkájáról olvastunk a Kelet-Magyarországon.

A brigád vezetője elmondta, vállalták, hogy különösen figyelmes bűnösök a bérlettel, parkosítanak, virágokat ültetnek minden évben. Takarékoskodnak az árammal, s ezenkívül jelentős mennyiségű társadalmi munkát is végeznek. Munkájukat nemcsak a vállalat, hanem a Hazafias Népfőrt is értékeli.

Új szálló és víztisztító

A napokban megjelent Észak-Magyarországban két írásra hívjuk fel olvasóink figyelmét. Az egyikben a cikk írója arról tudósít, hogy Sárospatakon a közel-múltban új szállót adtak át Hotel Bodrog néven. Azóta az első vendégek már megérkeztek, sőt a 150 személyes szálló szobáira már több előjegyzés van. Az épületben 600 adagos könyvtár is dolgozik, az étteremben egyszerre 150 ember étkezhet.

Az eljárás eredményeként az áztatóvíz tiszta marad, nem kell a következő áztatáshoz kicserélni, s így benne maradnak a hasznos baktériumok is. Ezeket sem kell újra elszaporítani.

A másik hír arról szól, hogy a Kenderfőző- és Szövőipari Vállalat nagylaki gyárában a kenderátvitelt gyorsító, egyben a környezetvédelmet szolgáló víztisztító berendezést helyezték üzembe. A készülék a szegedi József Attila Tudományegyetem alkalmazott kémia tanszéke kutatóinak egyik találmánya, az úgynevezett keféreaktor.

BESZÉLGETÉS A FALURÁDIÓBAN. Sertésstartásunk jelenéről, jövőjéről hangzik el szerkesztőségi beszélgetés a Falurádió műsorában ma, április 9-én 13 óra 30 perckor a Kossuth adón.

VILÁGJÁRÓK. A tűz és a szél szigetén címmel tartja következő előadását a Világjárók sorozatban Kubassek János április 10-én, vasárnap 17 órakor a Kőlcsey Művelődési Központ konferenciatermében.

KERTBARÁTOKNAK. Növényvédelmi tennivalókról, műtrágyázásról, gyomirtásról hangzik el előadás április 11-én, hétfőn 18 órától a hajdúszoboszlói művelődési központ kertbarát körétagjainak.

Rajtvenyfejtők figyelmébe!

A Napló 1983. március 26-i számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: „Március, oh gyűlt világ! Oh, órága március! Rügyek, szerezlek, forradalmak évadja.”
50-50 forintos könyvtalányt nyertek: Bökényi László, Debrecen, Basahalom u. 3.; Kalmár Péter, Debrecen, Apafi u. 7-9.; dr. Radnai Nándorné, Debrecen, Mester u. 25.; Fucskó Józsefné, Debrecen, Pápai J. u. 16.; Eszenyi Éva, Debrecen, Budai Nagy Antal u. 70.; Bakonyi Béla, Debrecen, Gáborjánai u. 7.; Rácz Sámuel, Hajdúszoboszló, Westselényi u. 27.; Venczel Vilámmir, Kisvárdá, Gyár u. 19.; Molnár Gyula, Kismarja, Bihari út 2.; Miskai Bertalan, Hajdúnánás, Zrínyi u. 23/A.

KÖZLEMÉNYEK

Dr. Berényi Péter fogszuvidés magánrendelőjét megnyitotta. Dimitrov u. 1. Telefon: 14-976. Rendelés hétfőn, szerdán 18 órától. (X)

A debreceni Kossuth Tsz. a hortobágy-pentuzsig legelőjére növények és felöltő szarvasmarhákra a legelőből befizetését megkezdte. Befizetés 1. üe., Ml-kepérsi út, 4-es busz végállomása. TBC- és brucellázismentes igazolást kérünk. (X)

Fogászati magánrendelésemet ismét megnyitottam. Rendelési idő: hétfőn, csütörtökön 18-20 óráig, csapó utca 90. IV. 12., dr. Horváth Mihály fogszuvidésorvos. (X)

A Városi Tanács Várostervezési Információs Központja tájékoztatja a Landler Jenő u. — vasútvonal—Szabadság útja—Árpád tér—Füsti S. u. felső szakasza közötti területen, a Nyil u. — Lefkóvit V. u.—Szabadság útja—Árpád tér által határolt területen, valamint a Postakertben lakókat, hogy e területet részletes rendezési tervnek tárgyalását — további egyeztetések lefolytatása végett — a Városi Tanács Várostervezési Információs Központja későbbi időpontban hasznosítja. A tervet tárgyalásának és elfogadásának időpontjáról a lakosságot értesíteni fogjuk. (X)

Központifűtés-szerelők országos versenye

Debrecen adott otthont idén a központifűtés-szerelő szakmát tanuló fiatalok országos versenyének. A rendezésre a 108. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet és a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat vízvezeték- és fűtés-szerelő üzeme vállalkozott. Az ország tizenkilenc megyéjéből huszonegy versenyző március 6-án elméletből, március 7-én gyakorlatból — a Nagyerdei Gyógyfürdő területén folyó építkezésen — adhatták számot felkészültségéről. A mindvégig színvonalas verseny végeredményben debreceni sikert hozott, hiszen a Hajdú-Bihar megyei Tanács, Építőipari Vállalat tanulója, Papp Gyula végzett az első helyen. Rajta kívül még ötén — Valics Dezso (Győr), Horváth József (Vác), Kovács Ferenc (Budapest), Kaszás Zoltán (Nyíregyháza) és Protovin Tamás (Eger) — kaphatták meg a szakmunkás-bizonyítványt. Felvételünkön: gyakorlatból vizsgáznak a fiatalok. (Fotó: Kőszeghy György)

Változik a forgalmi rend

Debrecen országosan, sőt nemzetközileg összehasonlításban is ritkaságnak számító átkelési rendje változik meg mártól, április 9-től a Vörös Hadsereg útja — Széchenyi utca — Kossuth utca kereszteződésénél. Mint köztudott, eddig a gyalogosok a zöld jelzésre mindenféle irányban, akár átlósan is átkelhetek ennél a csomópontnál, ez változik meg szombattól.

Az érdekeltek szervek kéri a gyalogosokat és a gépjárművezetőket, hogy a közlekedés javítását szolgáló változásokra bevezetésük után különös gondtal figyeljenek.

HÍREK

HÍRSZERKESZTŐ: BALOGH JÚLIA — TELEFON: 12-144

VARHATO IDŐJÁRÁS:

Eleinte nyugat felől erősen megnövekszik a felhőzet és éjszaka, főleg az ország északi felében valószínű ki-sebb eső, zápor. Szombaton napközben csökken a felhőzet és már csak egy-két helyen alakul ki gyenge zápor.

Élénk, helyenként erős marad a délnyugati, nyugati szél. A legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton: 15 és 20 fok között alakul.

1983. ÁPRILIS 9., SZOMBAT ERHARD NAPJA
A Nap két 6.08 — nyugszik 19.24 órakor (Debreceni adatok: 5.58 és 19.14)

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Százkilencven évvel ezelőtt, 1793. április 9-én született, és 65 éves korában, 1858-ban halt meg Szontágh Gusztáv filozófus, esztéta és kritikus, a Magyar Tudomány Akadémia tagja. Eredetileg Késmárkon jogot tanult; jurátusi évet a többi között Rozsnyón töltötte. 1812-ben katonai pályára lépett, és részt vett a napoleoni háborúban. Csaknem negyedszázados katonai szolgálata után kapitányi rangban nyugalmába vonult, s ettől kezdve csak írói és tudományos munkásságának élte. 1836-ban tagjává választotta a Kisfaludy Társaság, Kritikák, filozófiai tanulmányokat, gazdasági cikkeket írt; kora egyik legjelentősebb kritikus volt. Önálló, sajátosan magyar filozófiai rendszer, az úgynevezett „egyzeményes filozófia” kiépítésére törekedett, amely eklektikus, új kantianus jellegű a társadalmi elítélőmondások elkerülésére törekedett. Neve a 1843-ban megjelent „A szenvedelmény dnyisz...” című hasznos szakmai tanácsokat adó füzetét jelentette meg.

KÉSŐBB TARTJÁK AZ ELŐADÁST

A Dérj Múzeum nagyermebe meghirdetett Ludas Matyi előadást április 10-e helyett egy héttel később, 17-én mutatják be. Az előadás technikai okok miatt marad el.

HOLDFÉNYT VETTEM.

Csoma Judit és Dániely Zsolt mutatja be költészet napj műsorát április 11-én, hétfőn délután 6 órakor a hajdúszoboszlói városi könyvtárban. Műsoruk címe: Holdfényt vettem.

A HATTYÚK TAVA RAJZFILMEN.

Mesemoziban ma, április 9-én délután fél 3 órakor bemutatják a Hattyúk tava című japán rajzfilmet. A vetítés helye: Monty ezredes utca 3. szám.

A lotto nyerőszámai:

12, 42, 61, 66, 68

ZENEKÜLDÉS. A Délibáb

Áruházban április 18-tól különböző családi eseményekre — anyák napja, névnap stb. — kiválasztott zeneszámokat küldhetnek a vásárlók telefonon szeretteiknek. A közzétett az áruház könyvtárában rendelhető meg.

Autómodell-verseny

A Kőlcsey Művelődési Központ és az MHSZ modellautó-versenyt rendez április 9-én 10 órakor azoknak a 18 éven aluli érdeklődőknek, akiknek Toyota és Citroen rádió-távirányítású autómodelljeik vannak. A versenyre április 9-én 10 óráig lehet benevezni a művelődési központ tánctermeben.

URBANIZÁLÓDÓ MADÁRVILÁG.

A Kőlcsey Művelődési Központ Irinyi tervében dr. Bozskó Szvetlana, a KLTE állattani tanszékének kandidátusa tart előadást ma, április 9-én délután fél 6 órakor Debrecen urbanizálódó madárvilága címmel.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET. Április 9-én, ma reggel

6 órától vasárnap reggel 6 óráig dr. Nagy László (Debrecen, Huszár Gál utca 15., tel.: 11-397), április 10-én, vasárnap reggel 6 órától hétfő reggel 6 óráig dr. Molnár István (Debrecen, Varga utca 11.) az ügyeletes állatorvos.

KORUSOK FORUMA. Kétnapon

napon — április 9-én és 10-én — rendezik meg a Kőlcsey Művelődési Központ színháztermében a megyei kórusok fórumát. A délelőtti 10 órakor kezdődő hangversenyen amatőr kórusok adnak számot munkájukról.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIO

MOZI
Hétfőtől premier előtt a Hír-adóban a Vészterződés c. magyar film.
Elefánt story (japán). Apollo 4. 6. Vig n. 10. n. 12.
Fokhagyma és ananász (NDK). Meteor 3.
Gary Cooper, ki vagy a mennyekben (spanyol). Apollo 8. Vig hn. 2.
Örökmozsi (magyar). Művész f. 8.
Akkik a forró szenvedély hevit (olasz-francia). 16. Hír-adó f. 10. hn. 8.
Egy kis hely a nap alatt (magyar). Hír-adó f. 12. hn. 2. hn. 4. hn. 6.
Eretlenek (francia). Apollo n. 10. n. 12.
... És megint dühbe jövünk (olasz). Meteor n. 6. n. 8.
Hőfehérke és a hét törpe (amerikai). Meteor mese 3. n. 6.
Huszárkasszony (szovjet). Apollo hn. 2.
Mephisto (magyar I-II). Vig kamara f. 5.
A lator (olasz). Delta f. 6. Vig 6. n. 9.
Szabadiában Velencében (olasz-francia). Vig hn. 4.
Tiszta égbolt (szovjet). Művész 5.
Diszkó + film a Művelődési Központban 18-tól 22 óráig.

13. szerda. 19 óra: Lear király — Fancsy-Béret.
14. csütörtök. 19 óra: Lear király — Hajdúszoboszlói gimnázium részére.
15. péntek. 19 óra: C'est la Guerre — Lysistraté — Selme-czy-Béret.
16. szombat. 18 óra: Ványa bácsi — Hevesi-Béret.
Művelődési Központ
12. kedd. 19 óra: Black Comedy — Maróthi-Béret.
15. péntek. 19 óra: Vén Europa Hotel — Kossuth-Béret.

Hungária Kamaraszínház
12. kedd. 19 óra: A végzetes szerelem játéka — Ha egyszer Hotz ur dühbe gurul — Varsányi-Béret.
16. szombat. 19 óra: A végzetes szerelem játéka — Ha egyszer Hotz ur dühbe gurul — Béretsülhet.

SZÍNHÁZ
Csokonai Színház
Ma 19 órakor Viktória — Csokonai-Béret.
A Csokonai Színház műsora április 12-től 16-ig
Csokonai Színház
12. kedd. 19 óra: Faust — Szilgietli-Béret.

TELEVÍZIO
BUDAPEST, 1.: 7.58 Műsorismertetés. 8.00 Tévétorna. 8.25 Aki mer, az nyer! 8.55 Szűndei matiné. 11.05 Offenbach bolondozásai. 11.55 Képzőművészet. 13.25 Bélyegvilág. 13.35 Játszóterület. 14.05 Pályán maradt. 15.05 Állatkölykök. 15.20 Stop! 15.30 Hírek. 15.35 Tájékoztató. 16.05 Reklám. 16.10 A magyar puszta. 16.30 Reklám. 16.35 „Lángolni jöttém”. Juhász Gyula születésének 100. évfordulóján. 17.05 Képzőművészet. 17.10 Telerama. 17.50 Leg... leg... leg... 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Ligeti legendák II. 2. rész. 21.35 Szép versek '82. 22.00 Fele sem igaz! 22.30 Tv-híradó. 3. 22.40-05 János Miklós-sorozat: Egi bárány. Magyar film. (16 éven felülteknek)

BUDAPEST, 2.: 15.47 Műsorismertetés. 15.50 Iskolatéve. 16.20 „Ha az élet zeng be az iskolából”. 16.50 A magyarok előéletéről és a honfoglalásról. 17.20 Unokáink sem fogják látni. 17.50 A megsebzett bolygó. 18.20 Szász Endre. 19.05 Reklám. 19.10 Új egymillió fontos hangjegy. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Fekete a feketén. Olasz filmszatóra. III. 3. rész. 21.00 Föld, amelyen élünk... 9.15 Színes népi muzsika. 10.00 Hírek. Időjárás. 10.05 Szombati találkozás. 11.15 Örökzöld dallamok. 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zeneparádé. 13.25 Tenyésztes, feldolgozás, értékelés. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 A hét embere. 14.15 Zenei anyanyelvünk. 14.25 Magyarán szólva. 14.40 Irodalmi figyelő. 15.10 Új zenei újság. 15.35 Reklámparádé. 16.00 168 óra. 17.00-17.05 Hírek. Időjárás. 17.30 Kamarazene. 18.15 Hol volt, hol nem volt... 18.25 Mai könyvajánlatok. 18.28 Hallgatóink figyelmébe: 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.45 A szülőföld muzsikája. 20.00 Világshínház. A dada. 21.12 A zene nem ismer határokat. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenyteremtőiből. 23.35 Moldován Stefánia operáiról énekel. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Melódiaoktél. 1.00-1.05 Hírek. Időjárás. 1.58 Himnusz.

UNGVÁR: 17.25 Együttműködés. 17.55 Tv-film. 19.00 Hír-adó. 19.35 Hangverseny. 20.40 Irodalmi műsor. 21.15 Hírek. 21.20 A hét eseményei. 21.45 Csőd. Tv-film.

13.44 Szászország Szín-közös. 13.45 Időjárás és vízállásjelentés. 14.00 Emlékezés Ráday Imréről. 14.30 Hírek. Útközben. 14.35 Magunkat ajánljuk. 16.00 Popműhely. 16.30 Hírek. Útközben. 16.35 A Rádió dalszínhaza. 17.25 Labdarúgás. 18.30 Hírek. Útközben. 18.35 Szombat esti randevű. 19.30 Sport. 20.00 Ritmus. 20.30 Hírek. Útközben. 20.35 Nóták. 21.10 Ismeretlen ismerősök. 22.00 Sigmundmúzeum. 23.00 Hírek. Időjárás. Sport. 23.15 Dzsellemezkekből válogatva. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat.

RÁDIO

KOSSUTH: 4.25-7.59 Jó reggelt! 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. Kb. 8.20 Mai kulturális programok. 8.30 Családi tükör. 9.00 A Föld, amelyen élünk... 9.15 Színes népi muzsika. 10.00 Hírek. Időjárás. 10.05 Szombati találkozás. 11.15 Örökzöld dallamok. 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zeneparádé. 13.25 Tenyésztes, feldolgozás, értékelés. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 A hét embere. 14.15 Zenei anyanyelvünk. 14.25 Magyarán szólva. 14.40 Irodalmi figyelő. 15.10 Új zenei újság. 15.35 Reklámparádé. 16.00 168 óra. 17.00-17.05 Hírek. Időjárás. 17.30 Kamarazene. 18.15 Hol volt, hol nem volt... 18.25 Mai könyvajánlatok. 18.28 Hallgatóink figyelmébe: 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.45 A szülőföld muzsikája. 20.00 Világshínház. A dada. 21.12 A zene nem ismer határokat. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenyteremtőiből. 23.35 Moldován Stefánia operáiról énekel. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Melódiaoktél. 1.00-1.05 Hírek. Időjárás. 1.58 Himnusz.

3. MŰSOR: 7.00

A Petőfi 4.25-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Dal a tavasz. 8.20 Tíz perc kultúrpolitika. 8.30-8.35 Hírek. Útközben. 8.57 Reklám. 9.00 Szerkesztőnknek hívjuk. 9.30 Hogy tetszik lenni? 10.30 Hírek. Útközben. 10.35 Tűzhét ésszel... 11.30 Hírek. Útközben. 11.35 Magyar fűvészen. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 12.30-12.35 Hírek. Útközben.

BUKAREST: 10.20 Szeret-

foszított álmok. Film. 10.30 Zenés óra. 11.45 A 2000 év felé. 12.00 Hétvégén. 17.15 Román tájakon. 17.30 A hét politikai eseményei. 17.45 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.15 Hétvégén. 21.00 Tv-híradó. 21.15 Esti zene.

Szép kaláká Befejezés

Nehéz immár tani, hányadsz mondjuk ilyenkor első harmad minden eddigi feladatok varna mezőgazdaság Növelniük kell kiváltképp azok turákban, amely munkák megharrencsere az év hízján bizakodtat Jellemző példák az elmúlt máh belvizesek volt visszatekintve mintegy húszet borított belviz most nincs bel ez az évindulás pontból is, mélyszántat maradtalanul az üzemek. Azt ószi kalászosok fejlettségi álla

Urbanizálódó Madárvilág. A Kőlcsey Művelődési Központ Irinyi tervében dr. Bozskó Szvetlana, a KLTE állattani tanszékének kandidátusa tart előadást ma, április 9-én délután fél 6 órakor Debrecen urbanizálódó madárvilága címmel.

Autómodell-verseny. A Kőlcsey Művelődési Központ és az MHSZ modellautó-versenyt rendez április 9-én 10 órakor azoknak a 18 éven aluli érdeklődőknek, akiknek Toyota és Citroen rádió-távirányítású autómodelljeik vannak. A versenyre április 9-én 10 óráig lehet benevezni a művelődési központ tánctermeben.

Változik a forgalmi rend. Debrecen országosan, sőt nemzetközileg összehasonlításban is ritkaságnak számító átkelési rendje változik meg mártól, április 9-től a Vörös Hadsereg útja — Széchenyi utca — Kossuth utca kereszteződésénél.

Közlemények. Dr. Berényi Péter fogszuvidés magánrendelőjét megnyitotta. Dimitrov u. 1. Telefon: 14-976. Rendelés hétfőn, szerdán 18 órától. (X)

Közlöny. A debreceni Kossuth Tsz. a hortobágy-pentuzsig legelőjére növények és felöltő szarvasmarhákra a legelőből befizetését megkezdte.

3. Műsor. A Petőfi 4.25-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Dal a tavasz. 8.20 Tíz perc kultúrpolitika. 8.30-8.35 Hírek. Útközben. 8.57 Reklám. 9.00 Szerkesztőnknek hívjuk. 9.30 Hogy tetszik lenni? 10.30 Hírek. Útközben. 10.35 Tűzhét ésszel... 11.30 Hírek. Útközben. 11.35 Magyar fűvészen. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 12.30-12.35 Hírek. Útközben.

Debreceni Kultúra. Gazdag kultur pokra a város sodik felében is napokat, amelyek mutatják be pro 28-ig a Művelő szombaton és va érdeklődőket. A szabaddó-centru iratok olvasásá meket.

Számos nagy szeti kiállítást niusban a Kőlc Victor Vasarely Fotóművészek Sz nyes kiállítását suth utca 1. szár zetőkk gyermek között rendeznek

A nagyszabású 26.) a IV. katon felvonulás, rende kat, szerenádoka között a XII. között rendezik, európai és hazai szabadtéri színpa Színház társulata érdeklődők a W rockoperát. Ismét Állami Népi Egy A nagyerdei sz tusban rendezne gyarnóta-estel, ro